

Ohtrais mahzibas-gabbals.

Trihs kristigahs tizzibas lohzeffi.

Birmais tizzibas-lohzeffis.

Par raddischanu.

Es tizzu eeffsch Deewu Tehwu, wiffwaldigo debbes un femmes radditaju.

Kas tas irr?

Es tizzu ka Deews manni raddijis ar wiffahm radditahm leetahm, mannim meefu un dwehfeli, azzis, auzis un wiffus lohzeffus, fapraschanu un pillu prahtu dewis un wehl schodeen us-turra, tur klaht drehbes un kurpes, ehdeenu un dschreenu, ehlas un muifchas, seewu un behrnus, tihrumus, lohpus un wiffadu wantu; ar wiffu kas man waijaga pee meefas un dshwibas, baggatigi un il deenas wehl manni apgahda; no wiffas breefmibas pasarga un no wiffa launa paglabba un farga, un to wiffnohtal winsch darra no tihras tehwischfigas, deewigas lehnibas un schelastibas, bes wiffa manna nopelna un ka es tahdas dahwanas fanemt nezeenigs esmu. Par to wiffnohtal buhs man winnam pateikt un wiinu slaweht, tam kalpoht un palkaufigan buht. Tas irr teescham teefa.

Kristiga tizziba.

Kas tizziba irr, to wiffslabbaki Ebr. 11, 1 issklaidro. Tizzibai wiffpirmal jadarbojahs ar neredsamahm leetahm; wiinna redseschanai

un skattifchanai taifni pretti ftahw. Deewifchliga (religiös) tizziba, par kuru ween te ta runna, turrahš pee deewigahm leetahm. Kam tizziba, taš wiffu atmiett, kaš ween pee laizigahm leetahm peederr; winfch atmiett ja wajaga wiffaš grunteš un peerahdiſchanas, kaš ar prahtu faememamas. Ja tizzu p. pr. mirronu augfchäzefchanohš, tad eš wiffu atmiettu, kaš ar azzim redſamš: meefa irr nomirrufti, winna fatruhd, paleef par femmi uu pelneem. Par to wiffu nebehdažohť tomehr fakku: Mannas meefaš dihgliš atdiſhwofees un palikš atkal par meefu. Tizzibai fawâ dalkâ, prohti par neredſamahm leetahm, tiť pat fawi pamatti, uť kurreem ta dibbinohjš, kâ fapraſchanai fawâ dalkâ. Iť katra tizziba uť leezibahm paſtahw: zilwezigu leetu atfiſhchana uť zilwezigahm leezibahm, deewigu un debbeſigu leetu atfiſhchana uť deewigahm leezibahm. Tizzibai par pamatteem irr Deewa leezibaš fwehtōš rakftōš. Šahš taš augſtaħš leezibaš, kaš ween warr buht, un tizzigaiš winnaš pareiſi turra augſtaħš tiť pat pahř wiffahm zilweku leezibahm, kâ arri wehl pahř wiffu prahtu un fapraſchanu. 1 Jahř. 5, 9: Ja zilweku leezibu peememmam, tad Deewa leeziba jo leelaka. Tizzibu, un to, kaħda winnai dabba, wiſſpirmať pee Ahdama atroħdam. 1 Moħf. 3, 20. Deewaš fajzija, tai „wihreetei“, kuru wahrdu Ahdamaš papreefchu fawai feewai bij dewiš, buhſchoht behrunš dſemdeht. Nu Ahdamaš fawu feewu nofauz Gewu, t. i. diſhwibaš deweju, un tur klaht, kaħež winfch tai ſcho jauno wahrdu doħdoht: tadeht, ka ta wiffu diſhwajo mahte. Deewa leeziba, Deewa apfoħliſchana winnam weenweenigaiš pamataš uť to, ko winfch ne kad ar azzim naw redſeiš, ne prahtâ warrejiš ezeemt: kâ feewa par mahti paleef. To wahrdu: tizziba — wiſſpirmať pee Abraama atroħdam, 1 Moħf. 15, 6: Abraamaš tam Kungam tizzeja; prohti ka Sahara wehl fawâ wezzumâ deħlu dabbuſchoht. Te Abraama tizziba neſtahweja tiť ween uť laut kaħdu neredſamu un naħſamu leetu, bet winnam Deewa wahrdeem tizzoht ar pa preefchu bij ja, atmiett wiſe, ko lihdi ſchim bij peediſhwojiš un ar prahtu faehmiš, prohti, ka tiť leelâ wezzumâ kâ Sahara bija, feewa wairš newarroht dſemdeht. Tâ winfch zaur fawu tizzibu eedroħſchinajaš to par pateeſibu turreht, kaš prahtam un fapraſchanai gluſchi atſchgnariſti iſſikħaš. Winna tizzibaš pamataš art ziť ne kaš nebija, kâ Deewa leeziba un apfoħliſchana, pee kurras winfch zeefchi turrejaš, nelaiſdameeš no ne kaħdahm meefigahm doħmahm ſchaubiteeš un

mehtatees. Tà tad nu tizzibas dabba ihñi tà isteizama: Tizziba zeeſchi turrahs pee Deewa, pee winna apfohliſchanahm un leezibahm. — 2 Teſſ. 3, 2: Ne pee wiſſeem (warr buht) tizziba. Dohmaju, to jau no ta reds, faſ libſ ſchim ſazzihſ. Tizziba irr wiſſgruhtaka un tadeht arr wiſſleelaka leeta. Netizzigais, meeſigais zilweſ negribb no ſawaſ meeſigahſ ſapraſchanaſ atſtahtees; negribb uſ Deewa leezibahm, fo winſch mums kriſtigà draudſe leezina, pee nahkamahm un ar prahtu nefanemmahm leetahm turretees. Tur pretti tizzigam taſ ween azzu preeſchà; winſch to, faſ ar prahtu fanemmamſ, ne maſ wairſ neredſ, winnam tikſai Deewa leezibaſ, bet pee tahm winſch zeeſchi turrahs, un — atdohd, fà affinſleezineeki, paſchu dſihwibu un ar to libſ wiſſu, faſ ween redſamſ, lai ween taſ, faſ neredſamſ, winnam neſuſtu. Pee wiſſeem newarr tizziba buht, taſ tà ſaprohtumſ: ta irr lohti gruhta leeta, fo iſ katriſ tiſ lehti negribb wiſ unemtees. — Man taſ ar ween lohti wehrà leekamſ biſiſ, fa Jekuſ ne ſad par fo zittu naw brihniſeſ, ne fà par zilweku tizzibu un netizzibu, par fo ſarunnà wairaf runnahſ. To lai ſfohlmeiſtarſ tà garram nelaiſch, un patſ pee ſewiſ to leeta lai wehl tahtaf pahrdohma. — Tomehr, lai gan tizziba tahda gruhta leeta, un lai gan taſ teeſa, fa Deewam paſcham zaur ſaweem ſwehteem wahrdeem tizzibu wajaga eededſinaht, un fa no winna ween nahſ gribbeſchana un padarriſchana, — tomehr, faſ nu Deewa leelaſ apfohliſchanaſ, fo winſch wiſſeem kriſtiteem preeſchà turra, lai peenam, — par neeku turra, nedſennahſ taſ eedabbuht, to deht ne fa negribb darriht un zeeſt, taſ patſ wainigſ, fa winnam tizzibaſ naw, un Deewu newarr apſuhdſeht. Tapehſ ſwehtee rafſti tizzibu fà peenahkumu praſſa. Faſ Deewam netizz, taſ winna darra par melkuli, 1 Jahn. 5, 10. Par tizzibu mums jagahda un Deewam jagahda. Wiht. 2, 12: Dſennateſ ar bihjaſchanoſ un drebbeſchana uſ to, lai ſwehti tohpat; un 13 p.: Jo Deewſ irr, faſ eekſch jumſ padarra tiſ labb' gribbeſchana fà padarriſchana pehſ ſawa labba prahta. Abbi ſchee teikumi, faſ weenſ ohtram pretti runna, ſchinniſ abbàſ perſchàſ libſſahſ faſtohpahſ, jeb warr buht labbati ſalkoht: pretti runnajoht tee iſlihdſinajahſ un wehl ihñi paleeſ par pilligu pateſſiba. — Te wehl naw ta weeta, tur par dſihwo un taiſnodamo tizzibu jarunna; taſ wehl treſchà tizzibaſ-lohzeſſi. Bet te ohtrà mahjibaſ-gabbalà mehſ pa wiſſam uſnahkuſchi uſ to daku,

kas ar prahnu nesanemmamahm leetahm peederr, furras zaur tizzibu itt ka ar kahdu rohku sanemmam. Nohtigi wjadfigs irr, ka ffohlmeistars pats pa-veekschu skaidru afsihshanu par tizzibu eenemmahs, pee ka winsch, ka raksti arr darra (Ebr. 11), wifflabbaak pee fwehto rakstu notifikumeem turrahs.

Sarunna.

Tizziba. Par fristigo tizzibu, ta schim gabbalam wirsrahts; es tizzu, ta tuhlin ohtrais katkimes mahzibas-gabbals eefahfahs. Kas tizziba irr, to Ebr. 11, 1 issakka: Tizziba irr stipra palauschanahs us tahm leetahm, fo zerre, un to leetu ihstena parahdischana, fo neredj. So zerre, tas peederr pee nahkofsahm leetahm; fo neredj, tas peederr pee neredsamahm leetahm. Tizzibai wiffpirmak ar nahkofsahm leetahm jadarbojahs, p. pr. ar mirronu augfchazelschanohs, pastaro teefu, muhschigo dsihwofchanu, muhschigo pasufchanu. Tad arri ar neredsamahm leetahm. Wiffas leetas, kas ween pee tizzibas peederr, irr neredsamahs, p. pr. Deews, Jesus, fwehtais Gars, kristiga draudse, grehku peedohschana u. z. Tizziba irr stipra palauschanahs us nahkofsahm un neredsamahm leetahm. Tas wahrds: palauschanahs, te (greekisfi) apfihme til daudj, ka: pamats jeb fundaments. Prohti tizziba irr tas pamats no wiffas muhsu sinnafchanahs par nahkofsahm un neredsamahm leetahm;

no wiffas muhsu zerrefchanahs us tahm;

no wiffas muhsu palaischanahs un ustizzeschahanahs us tahm.

Mehs ne ka nesinnam no neredsamahm, un ihfi falkoht ne ka ne ar prahnu nesanemmamahm leetahm, ja tizziba mums tannis neleef eeskattitees, p. pr. ka Deews irr; ka irr weens Deews; ka winsch pasauli raddijis; ka Jesus dsihwojis; ka winsch irr muhsu Pestitajis 2c. 2c. Ta pat arr ne fo neredsamu newarram zerreht, ja tizziba mums to neleef zerreht, p. pr. grehku peedohschanu. Arri us ne fo newarram palaischees dsihwojoht un mirstoht un pehz mirschanahs, ja tizziba mums to nemahza, prohti us Deewa schehlastibu eefsch Kristus; jo wifs muhsu nopelnijums un zeeniba naw itt ne kas, un tapehz us to jau naw ne kahda palaischanahs. Wifs kas redsamahs, mirst, isnihst, paeet un negreeschahs waird atpalkak, us to

tad nu arr newarr palaištees: wißs irr neleetiba, — Bet kad nu wißsa draudsechanahs ar Deewu tikkai neredsamás un pa wißsam nahkofchás leetás saknojahs, tad weegli warrat fapraßi, ka bes tizzibas (tizzeschanas) naw ne kahdas draudfibas ar Deewu; jo, Ebr. 11, 6: kas pee Deewa griib nahft, tam buhs tizzeht, ka winsch irr, un buhs teem atmakfatajs, kas wißsu melle. No ta arr tahlal redsat, ka wißsi desmit Deewa bauschli pirmá mahzibas-gabbalá ne mas lá wajaga naw peepildami, ja tizzibas naw. Jo bes tizzibas naw ne Deewa bihjaschanahs ne mihlestibas, fo ik katriß bauslis praßa. Atbildat. Kä warram Deewu bihteß un mihloht un tà wißsa bauschluss turreht? Zaur tizzibu, t. i. to skaidro sinnaschanu, zerreschanu un palaischanohs us neredsamahm un nahkofchahm leetahm.

Tizzibas pamats. Retizzigais fakka: Tas irr nerriß, kas dohma no tahm leetahm fo sinnaht, kas eet pahri par fapraschanu, kas us tahm zerre un palaischahs. Tizzigais arr tà pat runnatu, bet wißsam weena grunte, kapehz winsch tà nerunna un kapehz winsch ihsti tizzigais irr: Deewß par schahm leetahm leezibu dewis, un Deewa leezibai es tizzu. Schi leeziba atroh-dama swehtós rakstós, kurri lá Deewa wahrdi par schahm leetahm runna. Rohm. 10, 17: Tizziba nahf zaur klaußichanohs, bet klaußichanahs zaur Deewa wahrdu. Ja mums Deewß irr wißsaugstakais, tad mums arr wißsa parahdischanas, wißsa apfohlischanas par neredsamahm un nahkofchahm leetahm augstakas pahz zilweku un muhsu prahta leezibu, p. pr. par meefas augscházelschanohs. 1 Joh. 5, 9: Ja zilweku leezibu peenemmam (to jau dar-ram, kad p. pr. kahds mums stahsta, ka winsch Wahzsemme bijis un fo tur redsejis), tad Deewa leeziba jo leelaka (kapehz?). Hakti tohs turra par gekkeem, kas fakka: Deewa naw, D. ds. 14. Kapehz? kapehz ka wißni Deewa leezibu, fo swehtee raksti leezina, par wißsaugstako leezibu negriib atsiht un peenemt.

Tizzibu Deewß par wißsahm leetahm wairak praßa. Wißseem fristiteem Deewa wahrdi teel preekschá turreti, kurrós Deewa apfohlischanas eekschá: grehku peedohschana, dschwiba un swehtiba. Tad Deewß nu griib, lai schahs apfohlischanas par nahkofchahm un neredsamahm leetahm usskatta, turra augstas, pehz tahm zih-tahs un dsennahs, to dehl pat zeefsch, turra tahdu prahtu, kahds Jesum un swehteem bija. Tas eefahkums no wißsa ta irr

tizziba. Netizziba pa wissam ohtrada; Deewa apfohlichanas winna ne mas neussflatta; tabs pa wissam nezeeni, un zeeni redsamahs leetas: naudu, pafaules preekus dauds augstali 2c. Tapehz Ebr. 11, 6 fakka: Bes tizzibas newarr Deewam patift; tapehz? Jer. 5, 3: Kungas, tawas azzis flattahs us tizzibu. 1 Mohs. 15, 6: Abrams tam Kungam tizzeja un tas winnam to peelihdsinaja par taisnibu. Prohti winsch sawu palauschanohs likka us Deewa wahrdu un apfohlichanu, ka winna seewa, kas jau 90 gaddu bij wezza, wehl dehlu dabbuschoht, kas ne preefsch, ne pehz tam naw peedshwohts. Mark. 16, 16: Kas tizz un teel kristihts, tas tiks swehts. Kurra apfohlichana tur tizzibai? Tur pretti 1 Jahn. 5, 10: Kas netizz, tas Deewu taifa par melkuli; ka? Ne tur nelassam, ka Jesus par kaut kahdu leetu buhtu brihnijees; tik' par diwahm leetahm winsch brihnijees: par zilweku tizzibu un netizzibu; par kapteina tizzibu, Matt. 8, 10; un par sawas tehwischkas lauschu netizzibu, Mark. 6, 6. Kapehz par tizzibu? Tapehz ka tizziba wissgruhtaka leeta, ka pee Kananeeschu seewas redsat, fur tas Kungas arr brihnahs, fazzidams: Al seewa —. Par netizzibu tapehz, ka Deews taf arr tik dauds darrijis, lai mums tizzibu atweeglinatu; tapehz ka Deewa apfohlichanahm tahds pateesibas sehgelis usspeests; tapehz ka tam wajaga jau dsilli mellods buht eegrimmufscham, kas schahdai deewigai gaismai, schahdai deewigai pateesibai firdi aisslehds.

Kristiga tizziba. Paganu tizziba irr sinnaschana, zerreschana un palauschanahs us deewekteem. Bet kad nu deewekli naw ne neeka, tad winnu tizziba arr naw ne kas. Muhamedeeschu tizziba darbojahs ar dsihwo Deewu. Bet kad nu leelaka dalka no winnu sinnaschanas par scho Deewu irr neriktiga, tad winnu zerreschana un palauschanahs us to arr newarr buht riktiga. Zuhdu tizzibai wezza derriba irr pateesiga sinnaschana, zerreschana un palauschanahs us weenigo, dsihwo Deewu, ka Abraams zaur sawu tizzibu palizzis taisnis. Bet wissa wezza derriba zerre us Kristu, un Abraams „winna deenu“ redseja, Jahn. 8, 56. Kad nu taggadejee Zuhdi no Kristus ne ka negribb sinnaht, tad winni no ihstahs wezzahs derribas tizzibas noklihduschi un winnu tizziba wairs naw ihsta. Kristiga tizziba sinn, zerre un leek wissu sawu palauschanohs us trihsweenigo Deewu: Sehwu, Dehlu un swehto Garru. Schi ta leeta, par fo muhsu ohtrais mahzibas-

gabbals runna. Kas tas nu irr wiffihfati isteizoh, kad kahds fakka: man irr kristiga tizziba? Ja tew tas dauds mas plafchaki buhtu jaisfakka, tad tu ftairitu trihs tizzibas lohzeklus. Kristiga tizziba pehz Deewa leezibas jaunâ derribâ irr ihsta tizziba, jo pee winnas ween firds pateefigi atrohd pamahzifchanu, eepreezinafchanu un apmeerinafchanu. To ihpafchi pee tahdeem redsam, kas wiffadus zellus istaigajufchi, kamehr pehdigi kristigâ tizzibâ meeru atraddufchi, v. pr. Justinus affinsleezineeks.

Malditaji ihstâ tizzibâ. Retizzigais ne mas redsamahm leetahm pahri nesneedsahs, neturra Deewa wahrduš ne ko, mehro wiffu ko bihbele fakka, pehz sawas galwas, Deewa bauſchli winnam weenalga, Deewa ſchelaftibas-algu: muhſchigo ſwehtibu, wiaſch nezeeni, tahs deht ne ko negribb darriht ne zeest, par luhgſchanu winnam ne kahda dalka, u. t. pr. — Mahnu-tizzigais pee ne redsamahm un nahfoſchahm deewigahm leetahm ſneedsahs pahri par to, ko Deewa wahrdi par winnahm mahza. Mahnu-tizziba warr pee wiffahm tizzibas-leetahm raſtees. Sauzat kahdas, un to mahnu-tizzibu pee tahm. — Starpiba irr: kahdam tizzeht, un eekſch kahda tizzeht. Kahdam tizzeht, irr: wianna wahrdeem tizzeht. Eekſch kahda jeb uſ kahdu tizzeht: winnam pa wiffam nodohtees, uſ wiannu palaiſtees, winnam uſtizzetees. Schinni pehdejâ wihsê trihs tizzibas lohzecki par tizzibu runna.

Apuſtuku tizzibas-apleeziba.

To tizzibas-apleezibu, kas muhfu fakfimes ohtrâ gabbalâ trijds lohzeklus uſtrafita, noſauz par apuſtuku tizzibas-apleezibu. — Trijadas tizzibas-apleezibas irr, ko wiffa kristiga draudſe peexemm: apuſtuku, Nizejas un Atanaſijus apleeziba. Atanaſijus apleeziba naw ta boſnizas-tehwa rakſita, pehz kurra wahrda ta noſaukta (miris 372), bet ta ap peeſta gaddu-ſimtena beigumu zehluſees, un tur ta mahziba par Deewa trihsweenibu wiltigahm mahzibahm pretti plafchaki iſteikta. — Man ar ween gauſchi wehrâ leekams bijis, ka uſ ilgaku laiku ne weena kristiga tizzibas-ſchirra naw warrejufi zeltees, kas Kristus deewigo dabbu nebuhtu aſſinnuſi. Pat ſozimjaneefchi, kurruſ arri ſauz unitareefchuš, tizz, ka Kristus bijis ſwehts, ar deewigu

ſpehka apdahwinahts zilweks, kas pehz ſawas debbes-braulſchanas deewigu gohdu dabbujiš, pee Deewa labbahs rohkas ſehſch un kriſtigo draudſi walda; draudſei arr brihw winnu peeluhgt.

Sarunna.

Rà ta zehluſees. Muſhu karkifmes ohtrais mahzibas-gab-bals, kas mums taggad nahf apzerrejams, runna par kriſtigo tizzibu. Kas ſalka: Es tizzu, tas kaut ko apleezina, wiſch apleezina ſawu tizzibu; ta irr tizzibas-apleeziba. Kriſtiga, tapehz ka wiſſas kriſtigahs tizzibas-ſchirras to peenemm un turra, ka tapehz wiſſa kriſtiga draudſe ſemmes wirſu ar to ſawu tizzibu apleezina. Winnu arr ſauz apuſtulu tizzibas-apleezibu. Ar ſchahs apuſtulu tizzibas-apleezibas un zittu kriſtigo apleezibu zehſchanohs ta bijs. Drihs pehz apuſtulu laiſeem kriſtigà draudſe zehlahs ſchekſchanahs un wil-tigas mahzibas. Tad zaur mahzitaju-ſapulzehm luhloja kriſtigahs tizzibas weenibu uſturreht, un ſaweenojahs weenà apleezibà par kriſtigahs mahzibas grunts-pateefibahm. Tà ar laiku trihs apleezibas zehluſchahs, kas labbi zitta ar zittu eet kohpà. Ta wezzata, ſklaidraka kriſtiga apleeziba irr ſchi tà noſaukta apuſtulu tizzibas-apleeziba, ko arri par trihs kriſtigahs tizzibas lohzeleem ſauz. Lohzeleis irr tik dauds, kà: gabbals jeb nodalka. Kahdas trihs dallas muſhu karkifmes ohtram mahzibas-gabbalam? Iſſkaiſat muſhu kriſtigahs tizzibas trihs lohzeleus no galwas; prohtams, bej tahm iſſkaidroſchanahm, kurras Luttera peeliftas. — Schi tizzibas-apleeziba noſaukta par apuſtulu apleezibu, ne tadeht, ka draudſe to par apuſtulu ſaraktitu turra, tahda winna gan naw; bet tapehz ka turra, ka ta no pat apuſtulu laiſeem eſſoht, un winna arr irr no ta laika, kad wehl zilweki dſihwoja, kas apuſtulu paſchu, wai apuſtulu mahzele mahzibas bij dſirdejufchi. Bet wiſſwairaf tapehz to ſauz apuſtulu, ka winnà tahs mahzibas ſklaidri tà ſaliktas, kà apuſtuli mahzijufchi. Wiſſu to, kas muſhu karkifmes ohtrà gabbalà eekſchà, warr atroſt apuſtulu rumàs un rakſtitàs grahmatàs. Pa-prohweſim to tiklai pee pirmà lohzeleka. Es tizzu eekſch Deewu: 1 Kor. 8, 6. Tomehr mums irr weens Deews; to Tehwu: Kas tas iſhtens Tehws par wiſſu —; wiſſwaldigo: Deewam ne ſahda leeta naw ne-eeſpehjama; debbes un ſemmes raddi-

taju: Zaur tizzibu noptotam, la pafaule zaur Deewa wahrdu raddita — 2c.

Cedallifhana. Apustulu tizzibas-apleeziba famu cedallifhanu dabbujufi no teem wahrdeem, kurras Jesus saweem mahzeleem pee kristifhanas pawehleja bruhleht: Gita un kristijat Tehwa, Dehla un fwehta Garra wahrda. Ta muhsu kristiga tizziba isschirrah's no zittahm tizzibahm, la meh's uf trihsweenigu Deewu tizzam. Scho muhsu kristigah's draudses tizzibu apleezina tas, kas kristi, un tas, kas teel kristiht's. Schi arr irr patti augstaka leeta, kas pee pateefibas atfifshanas peederr, ta irr jaunah's derribas sawadiba, zaur so kristiga tizziba no paganu tizzibas isschirrah's un zaur so winna par Zuhdu tizzibu pahrafa. Us to bij jaluhfo apleezibu uskrasht, lai scho augstako leetu, scho kristigah's tizzibas sawadibu usfwehrtu, un ne wis wiffas kristigah's mahzibas zauri rehkinatu. Tapeh; nu schi apleeziba ihsumâ trihs leetas isteiz: 1) Kurras leetas kristiga tizziba paganu tizzibai nesalibdünajami pretti; 2) kurras leetas ta la pilliga atfifshana no Zuhdu tizzibas isschirrah's; 3) so winna par nepahgrohsamu grunts pateefibu turra un par kurrahm leetahm kristiga draudse ne mas zittadi nelauj dohmaht un mahziht.

Zaukum's. Tas parahdah's 1) pee winnas weenteesibas un ihsuma. Schi apleeziba kristigah's tizzibas pateefibu ar apustulu wahrdeem issakka, bes leefas gudroschanas un skaidroschanas, weenteesigi. Tahm leelahm gruntsleelahm winna ne kahdas masakas leetas starpa nejauz. Sama ihsuma deht ta weegli saprohtama un paturrama, kurru labbumu arr pee desmit hauschleem redsejam. 2) Mums winna wajag buht gohdajama un jauka winnas wezuma deht. Wiffenneja kristiga draudse to wairak bruhlejufi ne la wiffas zittas tizzibas-apleezibas. Bet ihpaschi winna slawena un jauka tadehf, la wiffas kristigah's tizzibas schirrah's (kattoli, luteri, reformati, fwehkeesch'i 2c.) scho apustulu tizzibas-apleezibu peenehmuschas. Wehl; no pat wezzeem laifeem to pee kristifhanas mehdsa skaitiht. Pahr ik katru no jums schi apleeziba pee kristifhanas skaitita. Peh; schah's apleezibas juhs te ftohlâ kristigâ mahzibâ teelat mahziti, lai juhs buhtu gattawi atbiledshanu ik katram doht, kas atbiledshanu prassa no juhsu zerribas, 1 Peh't. 3. 15. Pee sawas eeswehtifhanas juhs scho wiffas kristigah's draudses apleezibu atfal skaitifeet, un arr isteiffeet: Ta irr manna apleeziba, pee kurras arr gribbu turretees. Kurfch nu scho

jauko fristigo apleezibu par fawu peenemm, tas irr fristih̄ts zilweks. Veelas leetas eeksch̄a tannis weenteesigōs, ih̄fōs wahrōs, furrōs trih̄weeniga Deewa trihs̄ leelah̄s labdarrish̄anas flawejam: muhsu raddish̄ana, muhsu pestish̄ana, muhsu fwehtdarrish̄ana.

Nizejas tizzibas- apleeziba. Peh̄z sch̄ah̄s apustulu tizzibas- apleezibas, kas muhsu lattism̄e, wißflawenaka palikkufi ta ta nosaukta Nizejas tizzibas- apleeziba. Ap. 300 p. Kr. Arijus kah̄s mah̄zitajs mah̄zija, ta Kristus effoh̄t raddijums un ne- effoh̄t Deews. Tad Konstantias, pirmais kristitais keisars, 325 g. faazinaja konzihli, t. i. mah̄zitaju- fapulzi, Nizejas pilskesh̄tā Mas- Arijā. Tur 600 mah̄zitaju parakstijah̄s un peemettah̄s tai jaukai tizzibas- apleezibai, kuru arri meh̄s peenemmam un ko jums gribbu preeksh̄a lassih̄t. „Es tizzu weenu weenigu wißspeh̄zigu Deewu, to Tehwu, kas debbesi un semmi raddijis, un wißu kas redsams un neredsams. — Es tizzu weenu weenigu Kungu Jesu Kristu, Deewa weenigu Dehlu, kas no ta Tehwa dsimmis preeksh̄ wißas raddibas, Deews no Deewa, gaisma no gaismas, pateeh̄gs Deews no pateeh̄figa Deewa, dsimmuschu, ne radditu, ar Tehwu weenadā ih̄pash̄ibā; zaur ko wißas leetas radditas. Tas mums zilwekem par labbu un muhsu muhsch̄igas dsih̄wosh̄anas peh̄z no debbesim nah̄zis un zilweka meesu peenehmis zaur fwehtu Garru no jumprawas Marijas, un irr par zilweku palizzis; mums par labbu arri krus̄tā fists ap- pakh̄ Ponzijus Pilatus un irr zeetis un mirris un tresch̄a deenā augsh̄ā zehlees peh̄z raksteem, un irr ush̄ap̄is debbesis un seh̄dees pee Deewa ta Tehwa labbah̄s roh̄kas, no kurrenes tas atees ar gohdibu, teefah̄t dsih̄wajoh̄s un mirrusch̄oh̄s, un winna walstibai nebuhs̄ gals. — Es tizzu to Kungu, to fwehto Garru, kas dsih̄wu darra, kas iseet no Tehwa un no Dehla *), kas lih̄ds ar Tehwu un Dehlu peeluh̄dsams un gohdajams. — Es tizzu weenu weenigu, fwehtu, fristigu apustulu draudsi, un apleezinu weenu weenigu fristibu us grehtu peedoh̄shanu un gaidu mirronu augsh̄āzelsch̄anoh̄s un muhsch̄iga dsih̄wosh̄anu. Amen.

Tā nu jums, b. m., esmu parah̄dijis, zil swarriga un gohda-

*) „An no dehla“, to weh̄lat weh̄l us konzihli Toledo pilskesh̄tā 586 g. peelikka; fsh̄o peelikkumu rihta- semmu draudse noteiza par nepareisu. Greeku kattokl to weh̄l lih̄ds fsh̄odeen nepenemm.

jama muhfu kristiga tizzibas-apleeziba, lai juhs to neturrat par behrnu-spehli un neeka-leetu, bet par jauku, leetu, gohdojamu leetu, furra, til pat la desmit Deewa haufchli un swehta luhgshana, wissu zauru muhshu apzerrejama. Nu wehl juhs passubbinaju at teem rakstu wahrdeem, Ebr. 10, 23: Lai scho zerribas apleezibu neschaubigu paturram, jo tas irr ustizzams, kas to apfohljis. Amen!

Swehta Trihsweeniba.

Te wisspapreekschu israftisim pirimo gabbalu is Augsburgas tizzibas-apleezibas grahmatas, kas par scho kristigahs tizzibas mahzibu ta fakka: „Muhfu draudses wisszauri weena prahta mahza, ka Rizejas konzihles spreedums par deewigahs buhshanas weenibu un trim ihpashibahm irr pateefigs, un ka to bei laut kahdas prahta schaubishanahs buhs tizzeht. Prohti ka irr weena deewiga buhshana, ko fauz Deewu un kas irr Deews, muhshigs, bei meefas, nedallams, neismehrojams warra, gudriba un labprahtiba, wissu redsamu un neredsamu leetu radditajs un usturretajs; un ka tomehr irr trihs ihpashibas, kam irr ta patti buhshana un warra, un kas lihds muhshigas, Tehws, Dehls un swehtais Gars. Un winnas to ihpashibas wahrdu ta pat irr usnehmuschas, la basnizastehwi to schinni leeta saprattuschi, prohti ka tas nenosihme daku nedi dabbu eeksch kahda zitta, bet to, kas eeksch fewis pascha pastahw. Winnas wissas mahzibas atmett, kas prett scho gabbalu zehlschahs, ta la manikeeschus, kas fozzija, diwi tahdi effoht, no kurreem wiss zehlees, weens labs, ohtris launs; ta pat walentini-janeeschus, arijaneeschus, einominijaneeschus, muhamedeeschus un wissus, kas scheem lihdsigi. Winnas atmett arridsan samosateneeschus, wezjohs la jaunohs, kas, us to stahwedami, ka weena ihpashiba ween effoht, par to Wahrdu un swehto Garru wiltigi un besdeewigi gudro, schee ne-effoht fewischkas ihpashibas, bet tas Wahrdes nosihmejoht issaukta wahrdu, un tas Gars effoht tahds dsihws spehls, kas eeksch leetahm eeraddihts.“ — Tahda besdeewiga gudroschana par swehto Garru muhfu laids atkal atrohdahs. Re kahda jauna leeta nenoteek appasch faules. — Ta mahziba par Trihsweenibu taifni ween, bei kahdas leekas gudribas, til' pehz swehto rakstu

leezibas jamabja. Bet mahzoht ihpaschi wajaga parahditees, kas muhsu firdij no tahdas mahzibas atlezz, prohti ka ik katra ihpaschiba tanni weeniga Deewa buhshana wissu darrijusi, lai es swehts warretu palikt. To ne fur labbaki ne-efnu atraddis, la kahda Skiwera (Wahzu) spreddiku grahamata. Wissu to gabbalu (if Trijadibas swehtdeenas spreddika) te israktischi, lai skohlmeistars to lassohht sawu firdi safilda, ka winsch atkal labbaki zittas firdis warr safildiht. Ka ik katriis teifums us rakstu-wahrdeem dibbinajahs, to lassitajs kas bibheli pahrsina, patš gan nomannihš. „Mehs kristitee tizzam un apleezinajam, ka irr weens weenigs, muhschigs, wissfpehzigš, wissfinnohsch, wissurklahteffohsch taisnis, swehts, labs un scheligš Deews, kas muhs un wissas leetas raddijis, arri wissu spehzigi, tehwischigi un scheligi usturra. Un schis weenigais Deews irr Tehws, Dehls un swehtais Gars, jeb ka pehz kristigahs draudses apleezibas issakkam: Deews irr weenigs buhshana un trijads ihpaschibas. Mehš tizzam un apleezinajam, ka Deews Tehws no muhschibas dsendinajis sawu Dehlu, ar fewi weenada augstiba, spehka un gohdiba. Schis weenpeedsimmuschais un muhschigais Deewa Dehls irr sawa muhschiga Tehwa ihstems gihmis, wirra gohdibas atspihdums, gaisma no gaismas, pateefigs Deews no pateefiga Deewa, kas par mums zilwekeem un muhsu muhschigahs swehtibas dehl no debbesim semme nahzis, zilwezigu dabbu peerehmis un muhsu atpestitajs, widdutajs un aissluhdsejs palizzis. Mehš tizzam un apleezinajam, ka swehtais Gars lihdi ar Tehwu un Dehlu irr pateefigs Deews, kas muhschigi no abbeem iseet, kas zilweku firdis fuhthts, wirraem par eepreezinataju jeb palihgu. Mehš tizzam un apleezinajam, ka, ta pat ka schis weenigais un augstais Deews weenigs sawa buhshana, ta winsch arr weenigs sawa prahta, mihlestita, schelastiba un firniga labprohtiba us mums zilwekeem. Tehws ar mums runna zaur sawu Dehlu, Dehls fuhtha swehto Garra no Tehwa muhsu firdis, swehtais Gars Kristu eelsch mums apskaidro, un muhs mahza Deewu ihsteni atsiht un no firds, par Tehwu faukt. Mehš tizzam ka ne weens pee Tehwa neteef, ka ween zaur Dehlu, ne weens pee Dehla, ka ween zaur Tehwa scheligo willschanu un swehta Garra dshschanu. Mehš tizzam ka Tehws mums ar sawu schelastibu preeksha staidshs un muhs spehzigi well; ka Dehls muhs peereemm un ar sawahm affinin schkhsta un salihdsina; ka swehtais Gars muhs ar Tehwu un Dehlu zeefchi saweeno

un fazeen. Deewa ſchehlaſtiba naw zittadi panahkama, fà ween zaur Dehlu, un naw zittadi few peelihdſinajama, fà ween zaur ſwehto Garru. Al ſcho trihsweenigo Deewu ſwehtà kriſtibà effam derribu zehluſchi un effam palikkuſchi muhſchiga debbef' Tehwa behrni. Dehla brahki un lohzeeki un ſwehta Garra nammi un mahjokki. Deewš, taš debbefu Tehwš, mums dahwina ſawu behrnibu jeb behrnu-teefu; Jeſuš taš Kungš ſawu brahlibu; ſwehtais Garš ſawu draudſibu. Mehš tizzam ka Jeſuš Kriſtuš muhſu Kunga ſchehlaſtiba, Deewa mihleſtiba un ſwehta Garra draudſiba weenumehr pee mums irr. Deewš Tehwš ſuhra ſawa Dehla Garru muhſu ſirdiš, kaš ſauz: Abba, mihlais Tehriht! un kaš dohd leeziibu muhſu garram, ka Deewa behrni effam. Mehš tizzam ka Tehwš lihdi ar ſawu Dehlu un ſwehto Garru pee mums grihb nahkt un mahjaſweetu pee mums taiſiht. Mehš tizzam ka Deewa Tehwa, Dehla un ſwehta Garra wahrđš ween muhſu un wiſſu muhſu darbu augſtafa ſwehtiba, un ka mums ſchinni wahrđà wiſſu wajaga eeſahkt, ſtrahdaht un pabeigt, kam lainigi, ſwehtigi un Deewam patihkami jaiſdohdahš. Mehš tizzam ka debbef' Tehwš muhſu dwehfeleš, kurras wiſſam wiſſa mihlais Dehlš par ihpaſchumu atpirziš, uſnemš; ka Dehlš wiſſas fà ſawas aitinas ſawas rohlàs glabba un turra, no kurrahm ne weenš taš neiſtrauš; un ka ſwehtais Garš, taš eepreezinatajš, lihdi pat pehdigai dwaſchaš-wiſſchanaſ un nopuhtai no mums neatſtahfees. Mehš tizzam ka Tehwš zaur ſawa Dehla baſſi muhſu meeſas paſtarà deenà atkal uſmohdinahš un ar ſwehto Garru peepildihs un apſlaidrohs. Mehš tizzam ka Tehwš, Dehlš un ſwehtais Garš eeſch mums un wiſſeem tizzigeem muhſchigi muhſcham dſihwohš, buhš mums wiſš eeſch wiſſa, un mums ſawu deewigo ſchehlaſtibu, mihleſtibu un ſaldumu wiſſà muhſchibà dohs baudiht. Tapehž mehš peeluhdſam, gohdajam, ſlawejam, teizam Deewu Tehwu, Dehlu un ſwehto Garru, un leekam ſewi paſchuš un wiſſu, kaš mums irr, pee wiſſa ſwehtahm kaſjahm, wehledameeš, lai Jeſuš Kriſtuš muhſu Kunga ſchehlaſtiba, Deewa mihleſtiba un ſwehta Garra draudſiba pee mums buhtu un paliktu wiſſà muhſchibà. Al ſwehta Trijadiba, al brihniſchliga Weeniba, al neiſrunnajama ſchehlaſtiba, al nepeewildama Pateeſiba, al neiſdibbinajama Gudriba, al neidſeſchana ſklaidriba, apſchehlojees par mums, eſſi augſti ſlaweta wiſſà muhſchibà. Amen!"

Sarunna.

Muhfu kristiga tizzibas-apleeziba wiffihfaki stann tà: Es tizzu eeksch trihsweenigo Deewu: Tehwu, Dehlu un fwehto Garru.

Trihsweeniba. Dieedaht 215 dj.: Gohds Deewam ween ar pateiffchan —. Ka Deews pehz fawas buhfhana's irr weenigs Deews, to winsch pat's Israelam parahdijis, 5 Mohs. 6, 4: Klaufees Israel, tas kungs muhfu Deews irr weens. Ar to arri Juhdu tizziba paganu tizzibai pretti likta. Bet kristiga draudse mahza: „fa tannî weenâ deewigâ buhfhana' irr trihs ihpafchibas, lam ta patti buhfhana un warra, un kas lihds muhshigas, Tehws, Dehls un fwehtais Gars.“ (Augsb. apl.) Swehtee raksti mahza weenu Deewu, un tomehr tee Deewa buhfhana' rahda trihsahrtibu, to kristigâ draudse par ihpafchibahm nosaufufchi, lai gan fchis wahrds bihbelê pee Deewa buhfhana's naw atrohdams. Kristiga draudse ar to wahrdu „ihpafchibas“ gribbeja to padarriht, lai nedohmatu, fa Dehls un fwehtais Gars effoht tiklai deewigi fpehki. Schi mahziba, fa Tehws, Dehls un fwehtais Gars lohpâ weenu Deewa buhfhanu istaifa, tif wehl jaunâ derribâ flaidri warreja parahditees; kapehz? Schai mahzibai par leelako pamattu irr Matt. 28, 19: Eita un darrat par mahzeekkeem wiffus laudis, tohs kristidami Deewa Tehwa, Dehla un fwehta Garra wahrda. Tur Deewa buhfhana' trihs ihpafchi wahrdi issaukti. Kad nu tee te weens ohtram lihdsahs likti, tad apleeziba pareiff fakka: lihdsigâ buhfhana' un warrâ, lihds muhshigas.

Rahdas tahs trihs deewigahs ihpafchibas fawâ starpâ. Tas Tehws irr pirnal, fa arri muhfu tizzibas-apleeziba fakka, Jesus Kristus muhfu Kunga un Pestitaja Tehws, Ew. 3, 14; Rohm. 15, 6. Zaur Jesu wehl Deews irr muhfu Tehws, Jahn. 1, 12; Gal. 3, 26; Ew. 1, 5—7. Jesus ne kad naw fazzijis: muhfu Tehws, bet ar ween isschkirr: mans Tehws un juhfu Tehws. Pee ta redsam, fa Jesus pilligi un flaidri apsinnajahs, fa meh's pa wiffam zittadâ wihê Deewa behrni, fa winsch. Schi apsinna winnam jau diwypadsmitâ gaddâ bija. Râ? — 1 Tim. 6, 15. 16: Kam ween irr nemirsiba — mahza, fa Tehws pehz fawas buhfhana's raddijumeem irr neisidibbinajams un nepee-eetams. — Jahn. 1, 18: Ne weens Deewu ne kad —; bet winsch parahdahs eeksch

ƒawa Dehla; un 1 Kor. 2, 10: eekſch ƒawa Garra. — Ew. 4, 6: Weens Deewſ un Tehwſ —; un Jehf. 1, 17: Jf ƒatra labba dahwana un pilliga —: wiſſch irr wiſſaſ dſihwibaſ awohtſ, no ƒa wiſſaſ redſamahtſ un neredſamahtſ dahwanaſ naht. — Dehlſ. Wiſſch irr no Tehwa muhſchibâ dſemdinahhtſ, Ebr. 1, 4, 5; ap. d. 13, 33. Dſemdinahana prohtama: Sawas paſchaſ deewigahſ buhſchanaſ lihbdalliſchana. Paſaule irr raddita, Dehlſ irr dſemdinahhtſ. — Jahn. 1, 18: Ne weens Deewu naw redſejiſ. 1—3 p.: Gefahkumâ taſ Wahrđſ bija —. 14 p.: Taſ Wahrđſ paſſka par meeſu —. Kol. 1, 15, 16. Ebr. 1, 1—3. Wiſſch irr Deewa parahtdita ihpaſchiba; taſ Wahrđſ, t. i. Deewa iſrahditajſ (itt ƒâ wahrđſ pee jiltweka). Jahn. 14, 9: Kaſ manni redſ, taſ redj Tehwu. Wiſſaſ leetaſ zaur wiſſu radditaſ, wiſſch tahtſ neſſ un turra, ƒa tahtſ perſchaſ Kol. 1, Ebr. 1 un Jahn. 1 rahda. — Swehtaiſ Garſ. Wiſſch, Jahn. 15, 26, no Tehwa un Dehla no muhſchibaſ iſeet; wiſſch irr treſcha deewiga ihpaſchiba. Wiſſch irr ta iſdallidama ihpaſchiba; itt ƒâ dſeeſma ƒakka: Taſ Deewa ſtiprumſ eſſi tu, iſdallitajſ to dahwanu. Zaur wiſſu naht pee ik weena wiſſa dſihwiba, wiſſa ſwehtiba, wiſſa pateeſiba, wiſſa ſwehta laimiba, ƒo Tehwſ no muhſchibaſ par mumſ noſpreediſ, un ƒo Dehlſ laiſa pillibâ paſaulei apgahdajiſ, 1 Mohſ. 1, 2; Jahn. 16, 13, 14; 2 Peht. 1, 21; 1 Kor. 2, 9, 10; ƒâ Niſzejâſ apleeziba til jauti ƒakka: Wiſſch irr taſ, „kaſ dſihwu darra“, ƒo paſſ taſ wahrđſ „garſ“ (Ebr. w.: dwaſcha, wehſma) arr jau apſihme.

Noſlehpumſ. Ia mahziba par trihſweenibu irr noſlehpumſ, t. i. muhſu prahtſ to newarr ƒanemt. Daſchi jiltweki nu weegli ƒakka: ƒo newarr ƒapraſt, taſ arr naw teeſa. Lai tahtdeem mutte paliktu aiſbahtta, tad leekat wiſſeem p. pr. ſchahdaſ jautahanaſ preekſchâ: Manſ garſ ƒaut ƒo dohma, eſ to iſrunnaju, ta ƒkanna eet gaiſâ un juhſu auſiſ, un juhſu garſ nu to paſchu dohma, ƒo manſ garſ; ƒâ taſ noteek? Tu griſſi lai tawa rohka ƒaut ƒo darra, un tuhlin wiſſa to darra; ƒâ taſ noteek? un dauſi zittaſ. Ia nu jiltwekſ paſſ ƒewi newarr iſpraſt, ƒâ tad wiſſch Deewu iſprattihtſ, ƒo debbeſiſ un wiſſu debbeſchu debbeſiſ newarr ƒanemt. Par ſwehto Auguſtinu irr ƒahda ſmuſſka teiſa. Taſ weenreiſ par Trihſweenibu dibbinadamaſ un dohmadamaſ gar juhrmallu ſtaigaja. Tad wiſſch eeraudſija puiſenu, kaſ ar gleemeſcha-wahku uhdeni no juhraſ maſâ

bedritè lehja. Ko tur gribbi darriht? tà Augustins praßija. Gribbu wiffu juhru sawâ bedritè eefmelt, tà tas atbildeja. Ak tu geßkigais behrnè, tà Augustins faßija, tà tad tu dohma leelo nebeidsamo juhru sawâ neeka bedritè fafmeit?! Tad puifens, par fpihdofchu engeli palizzis, faßija: Kurfch irr leelaks geßkis, es wai tu, fas tu dohma nebeidsamo Deewu sawâ masâ faprafchanâ faxemt? — Taphez peenemßin tiffai weenteeßigi uf fwehto rafftu wahrdeem un fahsteem fcho augfto mahzibu.

Zif fchi mahziba fwarriga. Saules bußfchanu un winnu pafchu newarru isdibbinacht, bet warru winnas gaischumu un Altumu fajust. Tà pat ar to mahzibu par Trißweenibu. Schi augfta mahziba mannai firdij ar ween bijußi dahrga un zeenijama mahziba. Dabba mums Deewu til' no ahrpuffes rahda, te dabbutjam peeluhgdami winna eefßhigâ bußfchanâ eefkattitees. Runnaßchu ar jums behrnu wißsè. Deewa triß ihpafchibas farunnadamahs nospreeda: Taisßim zilwekus pehz mußfu lihdsibas. Deews Tehws nu wiffus raddijumu jaukumus zilwekâ tohpâ falikka *). Bet grehki fcho loßfcho bildi tà famaitaja, fa to tiffko wehl warreja paßiht. Tad Deews Dehls, mußfu meefâs un affinis apgehrbees, zaur grubtahm zeefchanahm un ruhktu nahwi mußfu atpeßfichanu isdarrija, kad tas laiks bij peepildihis. Bet lai fchi jauna dßihwiba, fo Kristus atneßis, weenumehr un wiffâs weetas parahditohs, tad Deews fwehtais Garß irr darbojees un wehl taggad darbojahs, fcho peßfichanu wiffseem rohâ dohdams. Ir manni winßch zaur kristibu pee Kristus aizinajis, ar faweem wahrdeem apgaismojis, kurrus dabbutju laßiht un if deenas dßirdeht; zaur winnu man if deenas nahf grehku peedohßchana, zaur winnu tizzu meefâs augßhâzelschanohs, zaur winnu tizzu mußßhigo dßihwoßchenu, fas man mantojama. To trißweenigais Deews pee mannis darrijis, wehl if deenas darra un wehl wiffâ mußßhibâ darriß. Sakkat, fo Deews wehl warreja wairaf darriht? Wairaf nefinnu. Te redsam, tà fwehtifchanâ fahw, 2 Kor. 13, 13: Dehla fchehlaßtibu, Tehwa mihleßtibu un fwehta Garra draudßibu. Ja: Deews Tehws, Dehls, fwehts Garß, tewim mehß firdßpateezibu dohdam; mehß tew' no wiffâs dwehfeles, af Deews trißweenigß,

*) Ka zilweks irr „masa pafaule“ (Mikrokosmos), to wezsee vagani jau atßinna.

gohdam. Tee debbes'-pulki skandina: Swehts, fwehts, fwehts Deews!
alleluja! To mehš arr scheinan darram. Ds. gr. 210, 12. Amen!

Raddischanu.

Schi mahziba irr weegla, un te wišs til' aiskreints ween. Kad
par to wahrdu: Tehwš — jau zittur daudš mas runnahts, un
wehl wairaf tehweisâ par to jarunna, tad to te islaidišim.

Sarunna.

Pirma tizzibas-lohzekla wirfrakts irr: par raddischanu; un tas
lohzeklus pats: Es tizzu eefsch wišwaldigo debbes un semmes rad-
ditaju. Pehz scheem wahrdeem tad runnašim arr par to darbu,
raddibu, un par to meistaru, radditaju.

Raddiba. Ia irr Deewa darbs: Gefahumâ Deews raddija
debbeš un semmi. Debbeš un semmi lohpa arri fauz pasauli.
Raddibu jeb radditahš leetas fauz arri dabbu. Preeksch kahdeem
6000 gaddeem pasauale, tahda kahda wianna taggad irraid, irr rad-
dita. Par raddischanu stahsta 1 Mohl. gram. eefahums.
Ia notifka pamasam 6 deenâs, kâ Deews, kas kahrtigu
buhšchanu mihlo, ar weenu wehl wišfas leetas pamasam un zitt'
pehž zittas wedd laukâ. Pirmâ deenâ gaisma raddita. Dhtrâ
deenâ isplattijums starp augšhejo un appakšhejo uhdeni; zaur to
Deews augšhejo uhdeni (padebbeschus) no appakšheja uhdens at-
schikhra. Treshâ deenâ faufums un juhra, un wišfi augi. Tur klast
Deews arri to peeradda, lai wišfi augi zaur fehklam pastahw, un
lai fehkla ne kad no fawas kahrtas neiseet, 11 u. 12 p. Sirnis
p. pr. lai ar ween firaus isdohd un ne kad puppas. Iâ tad ko
mehš fauzam par dabbas-leetu deewigo usturrešchanu, tas jau pee
raddischanas tâ eetaiſhts; kas tas bija? Zetturtâ deenâ faule, meh-
nešis un swaigsnes semmei par spihdeſkeem radditi. Peektâ deenâ
Deews radda wišfus dšihwneekus, kas uhdeni un gaisâ dšihwo, un
uš wiakkeem fallâ: wairojatees, kurfch nolikkums wehl taggad pa-
stahw. Seſtâ deenâ semmes-swehri iſ semmes radditi; zilweks pehž

Deewa lihdſibas raddihs; Deews raddibu, wiſſu ſawu darbu, ap-
 luhkojoht redſ, ſa wiſſ irr labſ. Zilwekſ bija labſ raddihs,
 zilweka dehl arr wiſſi raddijumi labbi, par kurreem tam, 1 Mohſ.
 1, 26, wajadſeja kungam buht, waldihſ. Bet kad zilwekſ grehkoja,
 tad Deews arri dabbu, t. i. wiſſuſ raddijumuſ, ar teem lahteem
 apſrahwa: Semme lai irr nolahdeta tewiſ dehl; Rohm. 8, 20:
 Raddijumi neleektibai irr padohſti, t. i. iſnihzibai, nahwei, ne pehz
 winnu gribbas. Jo pirma galla zilweli ta pat ka lohpi augu-bar-
 ribas ween ehda, 1 Mohſ. 1, 29, 30; ta tad plehſigu ſwehru
 wehl nebija. Eif' pehz grehku-pluhdeem wehl Deews atkahwa gallu
 ehſt, 1 Mohſ 9, 3. Rohm. 8, 19 u. t. apuſtuſ ſakka, raddijumi
 nopuhſchoteeſ, ilgojoteeſ, gaidohſt, pr. tee gribb atpakkal ſawa pir-
 maja ſlahſchanâ. Uſ to winni arr warr zerreht; 21 p.: Tee tiſ
 atſwabbinati no iſnihſtamu leetu kalpoſchanas, uſ Deewa behrnu
 gohdibas ſwabbadibu. Ta patti papreekſchluddinaſchana wezza der-
 riba ſluddinata, Ef. 65, 25: Wilki ar jehreem gannifeeſ tohpâ,
 lauma ehdihs ſalmuſ ka wehrſiſ, un piſchli buhs tſchuhſkaſ bar-
 riba; tee nedarrihs launa, nedſ maitahſ. — Septitâ deenâ Deews
 duſſeja un ſwehtija un eeſwehtija ſeptito deenu.

Radditajs. Winſch irr Deews taſ Tehwſ, ka jau muſſu loh-
 zekliſ ſakka. Ta arr rakſti mahza. 1 Kor. 8, 6: Mumſ irr weenſ
 Deews, taſ Tehwſ, no ſa wiſſaſ leetaſ un mehſ eeſch winna, un
 weenſ kungſ, Jeſuſ Kriſtuſ, zaur ſo wiſſaſ leetaſ un mehſ zaur winna.
 Tur klaht te un arri Jah. 1, 1—3 ſazihſt, ſa Deews zaur
 ſawu Dehlu paſauli raddijiſ. Eif pat raddiſchana arr ſwehta Garra
 darbſ: Deewa Garſ liddinajahaſ pa uhdenſ wirſu. — Deews pa-
 ſauli raddijiſ, t. i. winſch to no ne neeka taiſſija, winſch likka ir
 paſchahm tahm gruntdallahm zelteeſ, no kam wiſſaſ leetaſ irr un
 zekkaſ. Kahda ſtarpiba irr ſtarp taiſſichanu un raddiſchanu? Deews
 ſazijija; winna wahrſ un gribbâ pahrpilligi eeſpehja wiſſaſ leetaſ
 tanniſ feſchâſ deenâſ lauka weſt. D. di. 33, 6: Zaur ta kunga
 Wahrdu irr debbeſſiſ darritaſ, un wiſſ winna ſpehſiſ (debbeſ-ſpehſiſ:
 ſaule, mehneſiſ un ſwaigſneſ) zaur wiana mutteſ Garru. 9 p.:
 Kad winſch runna, tad taſ noteek; kad winſch pawehl, tad taſ tur
 ſtahw. Ka no ne neeka zaur weenu wahrdu ween kaut kaſ warr
 zelteeſ, taſ ne pa wiſſam naw peedſihwohtſ ne redſehtſ, taſ ja-
 tizz; Ebr. 11, 3: Zaur tizzibu noprohtam, ſa paſaule raddita
 zaur Deewa wahrdu, un ſa taſ, kaſ redſamſ, naw tizziſ no redſa-

mahm leetahm. — Kad nu Deews irr pafaules radditajs, tad winſch bij agrafi ne fà pafaule, un naw wis uf reisu ar pafauli un pafaule zehlees, fà pagani dohmaja un wehl dohma. Kad Deews bija preefſch pafaules, tad winnam pafaules newajadseja, winſch pats ar fewi warreja peetift. Pafaule fà finnam ne weenas leetas naw, kas patti ar fewi warretu peetift: semmei wajaga faules, zilwelam wajag usturras, augeem wajaga leetus. Jau zaur to (zaur fo?) Deews pa wiffam no pafaules isschirrah. Ap. d. 17, 24. 25: Winnam nenoteef no zilweku rohlahm kalposhana; winnam ne fa newajaga; winſch wiffeem dohd dſchwibu un dwaſchu un wiffas leetas. Rapeh; tad Deews pafauli raddija, ja winnam tahs newajaga? Deews irr mihlestiba. Mihlestiba gribb doht, dohd wiffu, kas winnai irr. Deews irr dſchwiba un wiffas dſchwibas amohs; dſchwiba winnam gribbahs (patih), D. ds. 30, 6. Winna mihlestiba zittadi newarr, fà dſchwibu isdalliht, tà pee raddifchanas. Deews irr gars. Winna mihlestiba raddoht no fawa garra isdallijust wiffeem, kam gars irr, engeleem un zilwekeem. No mihlestibas Deews pafauli raddija.

Raddiba irr Deewa gohdibas speegelis. Speegelis ne ween pats irr ſmuks, ſpohſch (tahda irr dabba), bet tas arr zittu rahda un atklahj. Tà raddiba rahda un atklahj Deewa gohdibu. Tadeht fa raddiba irr Deewa darbs, tad pee tahs warr, fà pee if furra darba, to meistaru, radditaju, mahzitees pasiht. Pa preefſchu pafaule mums rahda, fà muhsu tizzibas-apleeziba arr fakfa, wiffwaldigo (wiffſpehzig) radditaju. Jau muhsu semmes raddifchana: Apkahrt 5400 juhdses, zaurmehrs 1720 juhdses, un ſchis besgalligais ſwars liddinajahs walkà leelà debbes ruhme, gaisa, un naw ne fur peeseets. Saule irr gan drih; 1½ mill. reis tif leela fà semme, irr 20 mill. juhdschu tahlu no semmes, tif tahlu, fa leelgabbala lohdei 25 gaddi no weetas wajadsetu ſtreet, lai no semmes lihds fauli tiftu; ſchi faule arr pee ne fa nekarrajahs, tif Deewa rohla to furra. Gan drih; wiffas nekaitamahs swaignes irr tahdas faules. Weens pats wahrds ſchahm besgalligahm pafaulehm lizzis zeltees. Al kahds spehst! — Dhrtkahrt raddiba rahda gudro radditaju, kas wiffas leetas tif daschdaschadigas un tomehr tif fahrtigas un pilligas raddijis. Jf katram kufonam irr itt pilligi wiffi tee lohzecki, kas tam fawà wishè dſchwijoht wajadfigi, kurmam semmè leenoht, mehrfakkam pa lohkeem kahpelejoht,

zilwekam rohkas, putnam weeglums, lai warr fskreet u. t. w. —
 Treschfahrt raddiba rahda mihligu Deewu. D. ds. 33, 5:
 Semme irr ta Kunga schelastibas (mihlestibas) pilla. Pilla, tee-
 scham, fur ween kahju sperr, fur azzis mett. D. ds. 36, 6:
 Kungs, tawa schelastiba sneeds lihds pat debbesim. Saules-starri,
 kas 20 mill. juhdschu pee mums schurpu skreen, muhs fildiht, to
 apleezina, so schi perscha fakka; un if weena stahwu-swaigsne, kas
 billionahm juhdschm tahlu no mums buhdama, mums laipnigi azzis
 spihd. D. ds. 145, 15. 16: Tu dohdi wisseem barribu; tu at-
 werr sawu rohku un pee-ehdini wissus kas dsihwo, ar labbu prahtu.
 D. ds. 104, 24: Tik leeli tawi darbi, af Kungs! tu tohs wissus
 ar gudribu effi darrijis, semme irr tawa padohma pilla. Schinni
 perscha swehtais dseefmineeks brihnahs par Deewa darbu leelum u.
 Kahdu prohwi nu pat no ta redsejam? par if weena darba gudru
 eetaisfchanu. Apluhkojat ween p. pr. rudsu-wahrpu; par Deewa
 dahwanu pulku un pillibu: ohgu, ahboku, labbibas u. t. w. —
 D. ds. 19, 2: Debbesis isteiz stipra Deewa gohdu, un isplattijuns
 pasluddina wianna rohkas darbu. Tas irr Deewa gohds, fa ja-
 fakka: Deews irr wisswaldigais, wissgudrais, wissmihligais. To
 debbes mums fakka, kad waffarods wiannu apdohmigi apluhkojam.
 Aufstums tew' un karstums teiz, lauks un mesch tew' gohdaht steids,
 deen' un nahkts tew' daudfina, fa ta no tew' nospreesta; appes,
 juhra, eseri, wehji runna spehzigigi, fa tu muhsu peeminni, ds. gr.
 675, 2. Tapehzi arr fakka: Deews few par gohdu pasauli
 raddijis. Par. 4, 11: Kungs, tu effi zeenigs —. Prohti zilwe-
 kam buhs wisswaldiga, gudra un mihliga Deewa gohdibu pee tam
 atficht un winnam, fa tam augstakam Deewam, ar preeku un lih-
 gmibu gohdu doht. Ru, to tad darrifim. Preezafimees fa mums
 tik spehzigis radditajs, kas runna, un tas noteek, kas pawehl, un
 tas tur stahw; if furra rohkas muhs ne weens newarr israut; —
 fa mums tik gudris Deews, kant zelsch irr wissur finnam, kam
 netruhkt padohma; — fa mums tik baggats radditajs, furra
 schluhni ar ween pilli, kas mums nelaidihis nonihkt un bohja eet.
 Slawesim wissi kohpa to Kungu: Meks teizam tew' un peesauzam,
 taws gohds teek turrehts wehra. Tu Deews Tehws walddi ween-
 lihdsam, taws spehks irr leels bes mehra. Taws prahts tas noteek
 arridsan; mehs warram wissi teiktees gan ta labba augsta
 Kunga! Ds. gr. 215, 2.

Swehtee engeli.

Sarunna.

Uplubkofim nu tuhwal tohs raddijumus, fo Deews raddijis. Luttera issfaldroschanâ stahw: Es tizzu ka Deews manni raddijis ar wiffahm radditahm leetahm. Tee wifflabbafee no fchahm radditahm leetahm irr engeli. Irr swehti engeli un launi engeli. Tas wahrds: engelis, apfihme: wehtmeffis jeb fuhthts. Runnasim pa preekschu par swehteem jeb labbeem engeleem.

Winnu wahrdi un fahrtas. No Jj. 38, 7 noprohtams, ka engeli preeksch pafaules raddifchanas jau bijufchi; ta tad Deews winnaus agraf raddijis ne la pafauli. Winnus arr nosauz waktneekus; Dan. 4, 10, 14, tapehz ka tee deewbihjiqohs no breefmahm farga. Ta tanni wakkaro-dseefma: Apstahdi fawus engelus ap mums, tohs ihstohs waktneekus; un: Apfahrt mums lai stahw uf wakti mohdrigi engeli; u. w. j. — Deewa karra-fpehks, 1 Mohs. 32, 2. Debbef-draudfibas pulks, Luhl. 2, 13. Schis wahrds apfihme winnu wairumu, fahrtigu eedallifchanu, flaittumu un labprahhibu fawam Kungam paklausht, kuru tadeht fauz: Zebaot Kungs, t. i. debbef-pulku Kungs. Winnu flaittis arr irr leels, la pa laifam pee karra-fpehka. Dan. 7, 10: Tuhkstoschu tuhkstoschi winnam kalpoja, un desmitreis tuhkstoschu tuhkstoschi stahweja winna preekscha. Matt. 26, 53 — wairak ne la 12 legijonu engelu; legijons irr 6000. Par. 5, 11: Es redseju ap to gohda-frehflu dauds engelu, un winnu pulks bija desmittuhkstohschreis desmittuhkstoschi un tuhkstohschreis tuhkstoschi. — Lee lengeli, 1 Tess. 4, 16, engelu-pulku wirfneeki. Engeleem arri, la Kol. 1, 16 un Ow. 3, 10 fazzihst, irr fawi trohri, kundfibas, wirfneejibas un waldfibas. Kerubimi, 1 Mohs. 3, 24, irr tif dauds, la: warrene farrotaji. Tee peederr augstafahm engelu fahrtahm. Winni bij uf derribas-fchirstu nobildeti. Ta pat serafimi, Ef. 6, 2, ar fpahrneem, latwiski: uggunigi gaismas-engeli (seraf.. ebr. leesma). Abbi wahrdi atrohdahs tanni dseefma: Deews Kungs, mehs slawejam.

Daschu engelu wahrdi pa weeneem. Mikkelis tulkojams: Kas irr tahds la Deews, Dan. 10, 13; Juhd. 9 p.; tas irr fahda leelengela wahrds. Kattoli to zeeni par draudfes farg'engeli, un to peeminnoht swehti ihpaschus swehtfus: Mikkela deenu, kuru

arr pee mums agraf swehtija, un wehl lihds ſcho baltu deenu ihsti naw atmettuschi; ſpreeddikis tannî deenâ bij par engeleem, ij Matt. 18: Winnu engeli debbesis reds weenumehr manna Tehwa waigu *). Gabrijels, t. i. Deewa wihrs jeb Deewa farra-wihrs. Tâ tam engelam bij wahrds, kas Zakarijam parahdijahs. Winsch patš fakka, Luth. 1, 19, ka effoht tahds engelis, kas Deewa preeſſchâ ſtahw, taš apſihme ſcha engela augsto fahrtu. Winsch - jau wezzâ derribâ nahf preeſſchâ; Dan. 8, 16 un 9, 21. — Ra-waels; arr weens no leelengeleem, kas jauno Tobiju waddija.

Winnu dabba, t. i. wiſſa winnu eekſchiga buhſchana (prahts, dohmas). Pehz swehto rakſtu mahzibas pee swehteem engeleem wiſſ-wairaf rahdahs paſemmiba un mihleſtiba prett Deewu un zilwekeem. Paſemmiba. Par. 19, 10: Es (Zahnis) mettohs ſemmê pee winna (ta engela) kahjahm, winnu peeluhgt, un winsch uſ manni fajzija: Raugi, nedarri to! Eſmu tarws un tarwu brahtu darba-beedris; peeluhds Deewu. Mihleſtiba uſ Deewu. Winni tif labprahtigi un preezigi Deewam paklauſa, ka treſchâ luhgſchanâ winnus ſawai paklauſiſchanai par preeſſchraſtu nemmam. Mihleſtiba uſ mums zilwekeem. Luth. 15, 10: Lihgſmiba buhs Deewa engeleem par weenu paſchu grehzineeku, kas no grehkeem atgreeſchahs. Pee Jeſus dſimſchanas winni lihdspreezadamees dſeed flawas-dſeesmu: Gohds Deewam augſtibâ.

Winnu dſihwoſchana un darbs. 1) Winni dſihwo ap Deewu un Deewu uſſkattidami. Matt. 18, 10: Winnu (behrnu) engeli debbesis reds weenumehr manna Tehwa waigu. Gabrijels teizahs tahds engelis effoht, kas Deewa preeſſchâ ſtahw.

2) Winni flawe Deewu un Jeſu. Jj. 38, 7: Kad rihta-swaignes kohpâ preezigi dſeedaja un wiſſi Deewa behrni gawileja. D. dj. 103, 20. 21: Teizat to Kungu winna engeli,

*) Eſmu fur laſſijis, ka ſkohlmeiſtars kahds Miſſkela deenâ ſaweem ſkohlſas-behrneem zittu mahzibu weetâ uſdewis uſrakſtiht, kahda nelaima un breeſmas katram pa to gaddu gaddijufchahs, un lâ no tahm glahbdamees engetu fargafchanu dabujis nomannibts, — pee ka ſkohlmeiſtars dabujis swehtigi iſpreezatees. Buhtu gan jawehlahs, kaut wiſſas ſkohlſas-mahzibas tahdas buhtu, kas dſihtohs uſ Deewa gohdu nn atſiſchjanu, un uſ ſkohlſas-behrnu uſtaififchanu un pamahzifchanu deewbihjaſchanâ.

juhs stipree farrotaji, kas winna wahrdu padarra; teizat to Kungu wiffi winna spehzigee pulki, juhs winna fullaini, kas pehz winna prahta darra. Ebr. 1, 6: Wisseem Deewa engeleem buhs winnu (Jesu) peeluhgt. Par. 5, 11. 12: Es dsirdeju dauds engelu balsi ap gohda-trehflu, tee fazzija ar stipru balsi: Tas Jehrs, kas bija nokauts, irr zeenigs nemt spehku un baggatibu un gudribu un stiprumu un flawu un gohdibu un pateiffchanu. Weena no winnu flawas-dseefmahm irr Es. 6, 3: Swehts, swehts, swehts irr tas Kungs Zebaot, wiffa semme irr pilla winna gohdibas. (4 p.: Stenderu palohdi kustinajahs no to fauzeju balsim.) Kahda bij winnu flawas-dseefma pee Jesus peedsimfchanas?

3) Winni isdarra Deewa pawehleschanas. Tas ihsti winnu darbs un patiffchana. Tavehz tohs nosauz engelus, wehstineshus, Ebr. 1, 14, kalpodamus garrus; D. ds. 103, 20. 21. — Pee ta peederr: a. ka winni Deewa fohdibas pee tautahm un pee zilwekeem pa weenam isdarra. 2 lehn. 19, 35: Ta Kunga engelis nokawa Affireeschu lehgeri 185,000 wihru. Ap. d. 12, 23: Engelis sita Erodu. 2 Mohs. 12, 29: samaitataja engelis Egipete. 2 Sam. 24, 15—17: Engelis issteepa rohku pahr Jerusalemi mehra-laika. b. Zilweku luhgfchanas zaur engelu kalposchanu teel paklausitas. 2 lehn. 19, 14—19: Iskija luhgfchana prett Saneribu, paklausifchana 20 un 35 p. Ap. d. 12, 1—17: Draudse luhdsa Deewu par Pehteri un engelis to isglahba. c. Pee swarrigeem notikkumeem engeli darbojahs un tohs wedd galla. Dauslibas dohschana, ap. d. 7, 53. Wiffa Deewa Dehla dsihwofchana semmes wirfu bij engeleem ihpaschi wehra nemmama, un ne kahda laika engeli tif dauds naw rahdijufchees, ka pa to laiku. Engelis parahdahs Zakarijam un Elisabetei; parahdahs Marijai un Jahsepam; pawehl Jahsepam ar behrnu uf Egipeti behgt; pee kahrdifchanas engeli Jesum kalpo; Getsemane; pee augfchazelfchanahs; pee debbesbrauffchanas. Tavehz Jesus warreja gan fazziht, Jahn. 1, 52: No fcha laika juhs redsefeet debbesis atwehrtas un Deewa engelus uskaphjoht un notaphjoht uf to zilweka Dehlu. d. Ap tizzigeem un swehteem zilwekeem winni ihpaschi darbojahs. femifchi kad tee behdas un breefmäs. Lats; Jehkabs, fapni, dimi pulki; Elijas, 1 lehn. 19; Elisa, 2 lehn. 6, 17; Danijela trihs draugi, Dan. 3, 25—28; Danijels, 6, 22; Lazarus, ko engeli nessa; wiffi apustuki, ap. d. 5, 19.

Karneels; Pehteris, ap. d. 12; Pahwils juhrað-breesmås, ap. d. 27, 23. — Mums arr daudj fwehto rakstu wahrdu, kas issakka, ka engelji kalpodami muhs glabba, isglahb, pamahja. Ebr. 1, 14: Wai tee naw wiffi kalpodami garri, isfuhiti us kalpofchanu ta dehl, kas debbes'-preeku eemantohs? D. ds. 34, 8: Ta Kunga engeljis mettahs apfahrt teem kas to bihstahs, un tohs isglahb. D. ds. 91, 11, 12: Winafch faweem engeleem par tewi pawehlehs, lai tee tewi pafarga (pafarga; jafarga irr ganneem, saldateem; engelji ta usmanna us deewbihjigeem, ka ganni us faweem kufstoneem, lai wilks nenahf; ka saldati us watti, lai eenaidneeki nenahf) us wiffseem taweem zekkeem (ammata- un darba-gaitos: dokterus, mahzitajus, raddineekus pee lihpijahm wahjibahm, juhrað-brauzejus), lai tee tewi us rohkahm nehfa, ka tu fawu kahju pee afmina nedausi (us rohkahm nehfa, ka mahte behrnu, ka gans jehru). Matt. 18, 10: Peeluhkojat ka juhs ne weenu no fcheem mafajeem nenizzinajat; jo es jums faku, ka winnu (to behrnu) engelji debbes'is reds weenumehr manna Tehwa waigu (teem wiffaugstakeem engeleem jakalpo wiffmafakeem behrneem, un Jesus tur klahr arr fakka, ka teem fawi ihpafchi engelji). e. Engelji irr neredfsami leezineeki zilwekam, ka winafch turrahs. 1 Mohf. 16, 6—9: Engeljis atradda Ahgari, kas no Sahras bij behgusi, un us to fazzija: Aigreesees pee fawas gaspafchas un pasemmojees appafsch winnas rohkas. Karneels. f. Winni weenteif Jesum atnahkoht winnu pawaddihis un winna fpreedumus isdarrihis. Matt. 13, 41, 49: Engelji isees un atfchirts launohs no taifno starpas. Matt. 24, 31: Winafch fawus engeljus fuhthi ar leelu basunes-flannumu, tee winna isredsetohs fakrahs. Matt. 25, 31: Tas zilweka Dehls nahks fawâ gohdibâ, un wiffi fwehtee engelji ar winnu. 1 Tef. 4, 16: Pats tas Kungs nahks semmê no debbesim ar fleegfchanu un leelengela balfi.

Kahda labbumu fchi mahziba dohd. 1) Te redsam zilwezi-bas augstibu. Pafchus augstakohs raddijumus Deews nolizzis, lai mums kalpo, til augstu winafch muhs zeeni. Tadeht warram gan fazzihrt ar Dahw. ds. 144, 3: Kungs, kas irr zilweks, ka tu winnu pasihsti, un zilweka-behrns, ka tu us winnu dohma? Ja nu Deews tewi til leelu turra, ka fawus engeljus tew par fullaineem dohd, tad turrees arr pats leels un par daudj labs preefsch grehku darrifchanas. 2) Preezinafchanu behdas. Ja tu us Deewa

zelleem staiga, tad Deews wiancem wehl taggad par temi pawehlejis, temi pafargabt. 3) Mohdinafchanu us atgreeschanohs. Tu ne kad ne-effi weens pats. Kur to ej un staiga, engelis tew apfahrt un flattahs us taweem darbeem. Dsihwo tadeht ka engelis engelu starpâ, Deewa bihjaschanâ un mihlestibâ un schlihsibâ, lai schohs neredsamohs draugus neapbehdini. Un ja tu kahdreis pafristu, tad atgreesces, jo engeli preezajahs par grehzineeku, kas atgreeschahs. Taisi engeleem scho preeku. Atminnohs reis bildi redsejis, kur jauneklis bij usmahlehts, kas grehkeem kalpoja; wiinna engelis, kas tam ais mugguru stahweja, behdigi nohst pagreesces, raudaja. Ko mahlderis ar to gan gribbejis mahziht? 4) Preeku us nahklofcho muhschu. Wehs tiffim engeleem lihdsigi; Matt. 22, 30. Debbesis tee buhs itt ka Deewa engeli. Lai tew schis galla-mehrksis weenumehr ozzu preekschâ stahwetu, tad teiz un flawe il deenas Deewu, ka swehtee eageli darra, un effi wiinna labprahht paklausigs, ka wiinni. Lai Deewa prahts zaur temi noteef semmes wirfu, ka wiinna prahts zaur teem noteef debbesis.

Beidsoht jums wehl, b. m., wehleju, ko wezs mahzitajs kahds (Walentins Herbergers) sawai draudsei wehleja: Engelu firdi, Deewu un Jesu mihloht, engelu mutti, Deewu un Jesu flaweht, engelu labprahhtibu, Deewam un zilwekeem kalpoht, un pehdigi engelu laimibu debbes' preeku-nannâ, kur muhschigi Deewu mihlofim, Deewu flawesim, Deewam dsihwofim. To lai Deews Zebaot dohd ar Kristu zaur sawa swehtia Garra spehku. Amen!

Rannee engeli.

Daschi sfohlmeistari bailojahs par to runnaht, un mahzohht wellu peeminneht. Swehtee raksti no tahdahm bailehm nesinna un Kristus, muhsu meistars, par wellu, ja ne wairak, til pat daudj runnajis, ka par labbeem engeleem. Sfohlmeistars lai luhko papreekschu pats schinnî mahziba labbi eestipriinatees, tad wiinsch drohschi un bes schaubischanahs par to arr warrehs mahziht. Ta mahziba par labbeem engeleem dascheem tapehz patihl, ka wiinnâ sawads jaukums un mihligums cefschâ, kas pee tahs mahzibas par launeem engeleem gluschi ohtradi, fadeht pee jitteem irr mohde, wellu netizzeht. Det

lai arr neluhkotu uf rakstu mahzibu, tad tomehr pat dabbigam prah-tam jau deesgan skaidri israhdahs, ka welli irr. Ja engelî bij pehz prahta brihwi un warreja darriht lo gribbeja, tad winni war-reja arr launu iswehletees. Engeleem irr augstakas garra dahwa-nas ne fâ zilwekeem, gaischaka atsihschana, siipraka gribbeschana. Kas nu ar wissu to uf launu dewahs, tas bija jau wels, un to leelo dahwanu dehl jo waitak atmettams, ne fâ launs zilweks. To jau arr ar ween dabbu peedsihwoht, ka ihsti wiffleelakam blehscham un laundarram dauds sapraschanas, duhschas un spehka wajadfigs. — Behrneem tas daudsreis fakkams, ka swehtôs rakstôs ne kas ne-stahw par tahdu wellu, kam lahtscha un gaila kahjas un raggi, tad gan daschas aplamas dohmas schinnî leetâ paschas no ferwis sud-dihs. Tee siipahrak spahrni, ar lo wellu mehds mahleht, preeksch scha „tumsihas leelunga“ gan labba apsihmeschana.

Sarunna.

Winni irr labbi radditi. Zuhd. 6 p. par engeleem runnahts, kas sawu wirsihu, t. i. sawu augsto fahrtu, naw fargajuschî, un sawu dsihwohli (debbesî) atstahjuschî. Tee tad nu bija, tã pat fã pir-mee zilweki, labbi, un dsihwoja debbes' paradihjê; bet itt fã pir-mee zilweki sawu paradihjî „nepafargaja“, tã pat schee labbi rad-ditee engeli. Bet tas notikka, tã pat fã pee pirmeem zilwekeem, zaur grehkeem. To 2 Peht. 2, 4 taisni fakka: Deems tohs en-gelus kas apgrehkoju schees, naw saudsejis, bet nogahsis ellê un nodewis tumsihas faitehm, lai tee uf fohdibu tiftu patureti. Tas gan preeksch pirmo zilweku grehtôskrischanas notizzis, jo tshuhfka, t. i. (par. 20, 2) wels jeb sahtans, peewihla Gewu un bij jau dsihki eenaidã un mellôs eegrimmis. Rã abbas schahs leetas pee grehtôskrischanas redsamas? Tã tad nu winni irr labbi radditi, bet tad tee, tã pat fã Ahdams, bij brihwi un arr launu warreja isweh-letees, tad tee zaur sawu paschu mainu launi palikkuschî.

Winnu fahrtas un wahrdi. Winni rakstôs daudsreis nosaukti launee garri, arri neschkihstee garri. Winni, tã pat fã labbee en-geli, walsihibã kohpã dsihwo, un teem weens wirsneeks, kam rakstôs daudsejadi wahrdi: Wels, t. i. apfuhdsetais; tahds winsch parah-

dahs p. pr. Ijaba stahstòs; fà? Bet Ijaba stahstòs redsam; fa winsch ne kad tahlak newarr darriht, fà Deews winnam laisch: Nemm' winna mantu, aiskarr winnu paschu, bet tauipi winna dshwibu. Sachtans, prettineeks, tas wahrds apshme winna eenaidu prett Deewu un zilwekeem; kaunais, Matt. 13, 19: tad nahf tas kaunais —, schis wahrds isteiz winna eefschpuffi, winsch wiffzauri kauns, ta winna dabba; belijals, 2 Kor. 6, 15, t. i. pehdigais besgohdis; schahs pafaules kas eefsch netizzibas behrneem darbojahs, kas zaur grehkeem walda; schahs pafaules deews, 2 Kor. 4, 3. 4, kam besdeewigee wairak kalpo nekà Deewam; leelais puhkis, wezza tshuhfska, par. 12, 9, tas wahrds rahda winna wiltibu un breefmibu.

Winnu dabba un dshwofhana. Zaur teem wahrdeem kurrus nu pat peeminnejam, meh's jau labbi kauno garu un winnu wirfneeka, wella, eefschigu buhschanu nomannijuschi. Winnu dabba pa gallam ohtrada, fà labbeem engeleem; fà tur bij pasemmiba un mihlestiba, tà te irr lepniba un eenais prett Deewu un zilwekeem. Lepniba; juh's buhsfeet itt fà Deews, tà winsch us Gewu fazzija. Zaur to (zaur fo?) winsch arri krittis. Us Jesu winsch fazzija: Ja tu manni peeluhgfi, tad tas wifs nohtak buhs taws. Eenais prett Deewu; wiffas seetas winna prahts Deewa prah-tam taisni pretti. Eenais prett zilwekeem; tapeh'z winnu arr par. 12, 10 fauz muhsu braklu apshudsetaju, fa winsch muhs muhsu grehfu deht Deewa preefschà apshuds, un no Deewa taisnibas dsenn, lai ta muhs pasuddina, itt fà winsch pats pasuddinahts. Slepshawibu un mellus Jesus wehl ihpashchi winna peederrumu fauz. Zahn. 8, 44: Wels no eefahfuma bijis slepkawa; kad winsch mellus runna, tad winsch runna no sawa ihpashuma (padohma); jo winsch irr melkulis un to tehws. — Winnu dshwofhana irr bes galla nelaimiga. No Zuhd. 6 p. jau redsejam, fa teem saws debbes' dshwoflis bij jaatshaj, un tee ellè nogahsti, 2 Peh't. 2, 4, ar tumfibas sehdehm fashlehgti nn soh-dibai teel paturreti. Ea soh-diba winneem wehl stahw preefschà. Kad Matt. 8, 29 welli is ta apsehsta us Jesu falka: Wai tu effi nahzis preefsch laika muhs mohziht? tad no ta redsam, ar tahdahm bailehm winni sawu nahkofchu soh-dibu gaida. Zehf. 2, 19: Welli arr tizz fà irr weens weenigs Deews, un drebh; kapeh'z tà? Pee wiffas sawas Deewa atshshanas, kas winneem irr, teefcham gan

wehl wairaf ne fà mums, wianni to sinn, fa tee Deewam newarr isbehgt, un fas winneem wehl gaidams. Kristus falka us besdeewigeem, Matt. 25, 41: Gita nohst uo mannis. juht nolahdetee, muhschigà uggunî, fas fataisfichts wellam un wianna engeleem. Ak zil nelaimigi eekschigi un ahrigi! Bahrskattisim to wehl reis: Astumti no Deewa waiga; ellè, paschà wiffbreesmigakà weetà wiffà raddibà; tumfibà; ar kehdehm faslehgti; fohdibai paglabbati; bailes un drebbeschana fohdibu gaidoht; ugguns; muhschigi un beskabdas zerribas us atpestischanu. Ak zil breefmigi! Bes tam wehl ta nelaimiba, ar to wiannu lepniba, wiannu eenaidè, wiannu dusmas, wiannu besspehziiba prett Deewu wiannus mohja. Drebbuki mums pahrskreen to til' lassoht un klaufotees!

Winnu darbs un darboschanahs. Kà labbee engeli warr semmes wirsù nahkt un pee zilwekeem darbotees, tà warr un darbojahs arri launee engeli. Zau dsirdejam, fa launeeem garreem fawa walstiba ar wirsneeku preekschgallà, ar dauds appakschneekem; tà tad wianni jo spehzigaki warr darbotees. Apluhksim nu pa preekschu lohpa; to raksti par wiannu darboschanohs mahja, tad peeminnesim kabdas no teem darbeem pa weenam. Ew. 2, 2 fazzichts: winsch irr wirsneeks, walda gaisà, gars, ne meefigs, tà pat fà labbee engeli arr garri buhdami darbojahs, un taggad spehzigi darbojahs eeksch netizzibas behrneem. Tà nu, fas irr netizigs, neturrahs paklausigi pee Deewa un Jesus un pee Deewa baukscheem, grehtus mihlo un darra, tas fricht wella warrà un zaur grehkeem tas eeksch wianna walda. To paschu Jesus, Matt. 13, 39: tas eenaidneeks fas tohs blehscha behrnus sehj, irr wels. 2 Kor. 4, 4: Winsch netizzigo dohmas apstulbo, fa tee ewangeli-juma gaischo spohschumu neredi. Ka til' dauds zilweku deewbihjigahs dsihwoschanas jaukumu un laimibu neatihst, pee ta winsch wainigs, fam tee gluschi padewuschees. 1 Pecht. 5, 8: Effat gaddigi un nomohdà, jo juhfu prettineeks, wels, staiga apkahrt itt fà ruhdamas lauwa, un mekle, furru warr apriht. Ak lauwa salihdsinajoht wianna leelais spehts apsihmehts; winsch grubb apriht, meef un dwehfeli nomaitabt ellè; to winsch mekle, us to winsch dsenahs, us to winsch darbojahs. To winsch zaur to padarra, Matt. 13, 38, fa winsch nifnas sahles stary tweefcheem sehj; fas tas irr? Sanensim to ihsumà: Winsch grubb Deewa un Kristus atsihschanu un peeluhgschanu no pasfaules isnihzinabt un alloschanohs un

wiltibu isplattibt, un gribb tà zilwekus no fwehtahs laimibas aiska-
weht un zaur netizzibu samaitafchanà eegahst. Kas nu winnam us
to (us fo?) par rihkeem nodohdahs, tee zilweli irr wianna fehla,
wianna behrni (blehscha behrni). Winsch irr wiannu tehws, jo
1 Jah. 3, 8: kas grehkus darra, tas irr no wella. Jah. 8, 44: Zuhš
effat no wella-tehwa un gribbat fawa tehwa prahtu (peh; wiara
fahribahm, wehleschanahm, eegribbahm) darriht —. Luhl. 8, 12:
Winsch Deewa wahrduš nemr: no wiannu firdim, fa teem nebuhs
tizzeht un fwehteem palikt. Tà wels zaur grehkeem pasaulè
walda, un arri wiffas launo zilweku peewilfchanas itt ihsti no
wianna nahf; fà? — Peeminesim nu peh; fwehteem raksteem
fahdas no wianna peewilfchanahm. Pee Gewas winsch us-
mohdina schaubifchanohs par Deewa wahrdu: Wai Deews tà irr
fazzijis? — Winsch Deewa wahrduš un draudeschanu isleef par
melleem: Zuhš nemirfeet wis. — Jesu fahrdinajoht winsch Deewa
wahrduš aplam wolka; fà? un tohs pahrgrohja („us wiffseem ta-
weem zelleem“, to winsch islaiš). 1 laif. 22, 1: Winsch skubbi-
naja Dahwidu, lai Israelu skaita. Jah. 13, 2: Winsch Zuhda-
sam firdi eedewa, Jesu nodoht; prohti Zuhdasa launahs dohmas
un apnemfchanahs bij wianna darbs. Luhl. 22, 31: Winnam
eegribbejahs Sihmani fjaht fà fweeschus (wiannu atschkirt fà pella-
was no labba droudšibas). Ap. d. 5, 3: Winsch Ananija firdi
peepildija, fwehtam Garram melloht un no naudas fo atraut.

Kristihts zilwels irr no wella warras atpestihts;
fà ohtrais tizzibas-lohjeklis mahza: atpestijis no wella spehka. Kol.
1, 13: Deews muhs israhwis no tumšibas warras un pahrstahdijis
fawa mihla Dehla walstibà. Wels mums ne kad bes ihšas Deewa
palaufchanas newarr launu darriht, un par to mums ne mas no
wianna naw fo bihteš, bet jo wairaf warram preezateš par fwehto
engelu fargafchanu. Rà Lutters dseed: Tas lungs tahs tumšibas,
gan bahrgs tas israugahs; bet fo winsch padarrihs? Deews wiannu
nosohdijis: weens wahrdinšch to speh; aisdšiht. Wella warra
israhdahs: 1) fa winsch muhs us grehkeem willina un fahrdina,
fam paschi no sewis newarram pretti atturretees. Kad 1 Peh. 5,
8 fazzijis, fa winsch fà ruhdamš lauwa dwehfeles melle fa-
maitaht, tad tur pat tublin peekohdinahs: tam stahwat pretti šipri
tizzibà. Zaur Kristus atpestifchanu un tizzibu us wiannu mums pil-
ligi spehš rohà, ar fo winnam un grehkeem pretti atturretees;

2) wiäna warra rahdähs, fa wiäsch muhs, par. 12, 20, Deewa preekschä deen' un nakti bes mitteschanahs apfuhds, un no Deewa taifnibas prassa, lai ta muhs sohda. Bet, fa tur sazjhts: wiäsch irr nomests; wiäna apfuhdseschana irr nederriga Kristus schehlastibas deht: kursch apfuhdschs, kursch pasuddinahs? Deews irr, kas taifno; Kristus irr, kas nomirris. — 1 Jahr. 3, 8: Us to Deewa Dehls atspihdejis, fa lai wiäsch wella darbus isahrditu. — Wella kahr-dinafchanas gan pastahw bes mitteschanahs, kamehr dsihwojam. Sauzat wehl kahdas ij pirnejahm bihbeles-perfchahm. Wiäsch peewill zaur launeem zilwekeem; wiäsch eelch mums pamohdina launas dohmas; wiäsch isplatta alloschanahs. — Tomehr mehß warram un mums buhs wiffahm wiäna kahr-dinafchanahm pretti stahweht, fa jau pee minnetahm bihbeles-perfchahm redsejam: tam stahwat pretti stipri tizziba. Jehl. 4, 7: Stahwat wellam pretti, tad wiäsch no jums behgs. Erw. 6, 11: Apwelkat wiffas Deewa brunas, lai warrat pretti stahweht wella wiltigai usmahkschana (zaur Deewa dohto spehku warram wella spehku uswahreht). 12 p.: Jo mums naw zihnischanahs prett meefu un affinim, bet prett leelkundfibahm un waldibahm (schis spehks irr gan warrens un mums nebuhs wis to par neeku turreht, bet labbi prett to apbrunnotees). Tad apustulis 13—18 p. issauz wiffus kristito eerohtschus, tee irr: mohdriba, Deewa wahrdi, tizziba, luhgschana. Ar scheem eerohtscheem Jesus kahr-dinafchanä uswahreja. Ja ar scheem eerohtscheem wehl paleekam appatschä, tad ta muhsu paschu waina, un nedrihstam ar wella peewilfchanu aibildinatees; ta fa Juhdas art naw ar to aibildinajees, 'jo wiäsch labbi gan sinajaja, fa pats ween bij wainigs: Es esmu grehlojis; es esmu ne-noseedfigas affinis nodewis.

Kahdu labbumu schi mahziba dohd. Te mahzamees grehku dsikkumu pasiht. Grehti naw tilkai kahds mellums un waina pee weena, ohtra zilweta; wiäni irr weffela walstiba ar appatschneekeem, ar wirsneeku preekschgallä. Wai tu gribbetu buht schinni walstiba? bet kursch zilwells jau irr pa wiffam tanni eelchä? Kas mello, sohg, peewill, dsihwo pehz fawas meefas-eegribbas, dohnia, wiäsch warroht darriht kas pascham patihk, un effoht pats lungs par fewi. Bet ihsti falkoht wiäsch til' irr kahda warrenaja kalpe un wehrgs, tumfibas leelunga neleetigs rihks, kam wiäsch fa firdi, fawu mutti, fawas rohlas, fawas aufis, fawas azzis, fa

faprafchanu pahrdewis. If fatrà grehà un ais fatru grehku wels tupp; kas tas irr? — No ta tad nahf leelaka mohdriba. Kas eenaidneeku gribb uswahreht, tam wajaga wiannu pa preefschu smalti pafihht un wianna spehku par neeku neturreht. Kas wellu nelizz, tas jau pufsmehr wellam rohà; kapeh? Tadeht: Zihnijees ar wiffu spehku, kad tu effi dabbujis fchehlastibu atmeft grehku, gruhhu nafu nolizzis. — Tew lihds affininim buh zihtees, fpeestees Deewa walstibà; ja tew wels gribb pretti dshitees, nepalaidees mihkstumà. — Zihtees fwehtà peeluhgfanà, Deewu karfti peefauzi. — tahdà garra-laufifchanà deenàs, naktis pastahwi; ds. gr. 421, 1. 3. 5. Us to lai Deews un Jesus mums spehku dohd zaur fwehto Garru.

Kurra fwezze ilgaki degg? Lai fchis stahstis gan isdohmahtis, tomehr to labpraht, ihpafchi ap seemas-fwehtkeem, behrneem preefschà lassu. Tadeht, ka tas tà pat labbo fà launo engeku dabbu un dshwofchanu ihsti israhda, tad to dauds mas pahfinatu te peelifschu. — Paschu Beemeeschu kalnu widdù, dauds gaddu atpakkaf, stahweja esera mallà swejneeka kohka buhdina ar falmu juntu, un kahdus simts fohlus no tabs uf pakalnu stakta pils no zirfteam afmineem ar fappara-blekka juntu, fo par Mesch'muischu (jaktspilli) fauza. Buhdina dshwoja swejneeks kahds ar fawu puifenu diwati ween, un uf pilli nahza il gadda ruddeni wai secmà Galdensteina leelkungs uf jakti, ar leelu trahzi no gehgereem un funneem, jaunfungeem un dahmahm, kurrakhm labbaki patikka jakt-fchekhyu fchoudiht ne fà addatu, un kam jahjama-pahstaga bij mihlaka ne fà paweddeens. Tad bij Belijala wahrds pilli augstà gohdà. Sullaini lahdejahs pa pagrabu starp wihua-wahtehm, pawahrs pa kehki, jaktmeistars ar funneem, leelkungs pee spehles-galda, ja jaktslaika nebija, un wianna gaspafcha ar istabas-meitahm. Us juntu wehjarrogi fchihhtiedami grohshjahs, uf treppehm kaffi fawu luggu taihija, pa gangeem wehshch zaurraudamees fchwahfsteja, pa pagalmu funni rehjahs un fauza, un wiffà pilli durris spehrahs walkà un zeet, ka ribheja ween. Leelkungs ar faweem beedreem lihds pufsnakti rihkles skalloja, un fullaini, kad fungus uf gullu bij pawaddijufchi, wehl pahri stundu ilgaki. Bet fwehtdeenas leelkunga kalenderè ne weenas nestahweja. Mesch'muischai arr klahht nebija ne kahdas basnijinas, fà zittahm fristigahm pillim. — Esermallas buhdina bij pa gallam zittadi. Kad seemu ugguns kuldà bij isdshiffis, wai kad waffaru faules pehdigee starri debbes-mallà bij nosuddufchi,

tad appakſch ſalmu juintina ne ka wairak nefadſirdeja, fà wakkara-dſeesmu un luhgſchanu, un brihtinau wehlaſ abbu gulletaju lehno elpaſ-wiſſſchanu. Pee rihta-dſeesmaſ wiannaſ kaſaſ kuthina merrina-damaſ mohdinaja, un pa wiſſu deenu wezzajſ ar dehlu runnajoteeſ leelaku trohſfni jau netaiſija, fà wilniſchi eſerâ, kaſ pee laiwaſ mallaſ ſittahſ. — Uſ pilli ſwejneekſ labpraht negahja; jo wiſſſch peederreja pee taſhſ kluffahſ tizzibaſ-beedribaſ, ko ſauza Beemeefchu brahtuſ, un tee lahſti un johſti, kaſ pilli bij dſirdami, wiſſam tà bij pretti, fà ſemneeka ſirgam dundurodamee ſpahri. Daſſchahrt wiſſam tihri tà liſſkaſ, itt fà iſ ta reebija trohſſſchna wehl zittu baſſi buhtu dſirdejiſ, kaſ fà baſſe pee ſcha elleſ-muſika ſſkanneja, lai gan newarreja ſapraſt, no kurreneſ ta nahja. Sawu puiſenu, kaſ wiſſam ſiwis piſſkálnâ palihdſeja uſneſt, wiſſſch ne kad lihſſi pilli eekſchâ nenehma, bet tam liſſa pee wahrteem gaidiht, kamehr ſiwis pawahram bij eefwehriſ un ſawu lihſſibu pretti dabjujiſ. Manna galwa un ſirdſ, tà gohdigaiſ wihrſ dohdmaja, wairſ pehz ſcha muſika nedanzo; bet manna Tenniſſcha kaſjaſ wehl naw til ſtingraſ.— Bet weenreiſ, bij ſwehtaiſ ſeemaſ ſwehtku wakkaraſ, leelmahte ſauza puiſenu, kaſ pee wahrteem atſlehhjeſ ſtabweja, ſawâ iſtabâ, un ſmaggu ſelta naudaſ-gabbalu tam rohtâ dohdama, uſ to ſazzija: Dehlin, ej nu ſchigli lejâ uſ Zihſeleſ zeenu pee bohndneeka un pirz par ſcho naudu ſeſchaſ mahrzinaſ waſku-ſwehtſchu; jo ſchodeen mumaſ leela dſihru-deena un danziſ, un kehſapuiſſi Sultanaſ ſakohdiſ, ka man naw ne weena ko ſuhtiht. — Puiſenſ, no tehwa waſku iſ-luhdſeeſ, aiſgabja uſ zeenu. Bohndneekſ bij lohti laipniſſi un puiſenam pee tahm garrahm baltahm ſwezzehm wehl trihſ maſinaſ raibaſ ſwezziteſ peeſſſkinkoja, ſazzidamaſ: Tenniht, taſh tu ſchowakkaraſ Kriſti'behrnam eedeſſini un ſcho weggi ehdar ar tehwu kohpâ. — Puiſenſ par ſcho ſeemaſ-ſwehtku ſchinkibuſ bija til lihgfaiſ, ka at-pakkaſ eetoht, lai gan prett kalnu bij jaeet, wiſſam puſſſtundaſ laika maſaſ aiſ-gahja, ne fà turpu eetoht. Uſ leelmahtes pawehleſchanu wiſſam eedewa 15 kapeikaſ un kruhſſiti alluſ. Tohſ wiſſſch tehwan aiſneſſa. — Tehwaſ nu gan labpraht Tenniſſcha raibaſ ſwezzehſ buhtu paglabbajiſ, lai teek pa druſſzinaſ wakkaraſ eedeſſinaht, bet puiſenſ teiza, ka Jeſuſ-behrnam arr kaſ par gohdu eſſoht ja-darra, taiſija eefpauſſchamohſ no miſſſteem mahleem un wakkaraſ, kad tumſſch mettahſ, wiſſaſ trihſ uſ reiſu eedeſſinaja, ka buhdina wiſſâ ſawâ laikâ, kamehr uſtaikta, tà nebij bijuſſi apgaſmota. Ar

pirfsteem, kas pee aira zeeti paliffufchi, winsch tahs puzzeja, kamehr tehws no Luhlafa ewangelijuma abbas pirmahs nodalkas lassija. Pehz tam tee baudiya ar pateizibu schinakoto weggi un allu. — Ahra buhdinas preekscha uf benki, tur swejneeks sawus tihklus mehdsa addiht un lahpiht, weens Deewa engelis sehdeja mehnesch' gaischumâ. Naktâ gan bij ihsti aulsta, bet engeleem irr zittada dabba, fâ mums, tee ir leddus-kalnôs nefalst, no kurrenes kahwi spihd. Bet wiannam bij pawehlehts, swejneeku ar wianna mahju fargah. Kas wiannam tur ihsti bij jafarga, to winsch nesinnaja. Jo lai gan buhdinâ bija schis tas, ko kohdes un ruhfa maita, to mehr tur ne weenas tahdas leetas nebija, pehz ka sagli rohf. Arri wehtras ne kahdas nerahdijahs; jo debbes bij fâ apsehta ar swaigsnehm, un esers appakschâ rahms fâ speegelis, kurrâ tee spohschee baltee isplattijuma spihdelki un arri dseltenee pils swetschu spihdumi atspihdeja. Par ugguns-breesmahm arr nebij ko baiditees; jo buhdinâ kuldâ til' masa ohglu tschuppina appaksch weegleem pelneem lehni kwehloja. Bet swehtee engeki irr paklausigi un naw tahdi wihsdegguni, fâ zilweku-behrni. Un tas uf benki fazzija sawâ fidi: Kaut gan nesinnu kas man te jadarra un jafarga, tal tas Kungs Kungs to finn, kas manni te schurpu fuhtijis. — Pa tam kauno engelu wirsneekam, wellam, ahra ar ween grubiafi un nepatikhamafi palikka. Kad winsch tuhwojahs kahdai basnizai, tad tur spehleja ar ehrgelchm un laudis dseedaja lihds: Gohds Deewam augstibâ, meers wirs semmes un zilwekeem labsh prahts! Kad pa apfermojuscho lohgu kahdâ gaischâ istabâ eefstijahs, tad winsch ne fa zitta neredseja, fâ filliti un selta engelus un nenoseedfigus behrniaus, kas no preeka par to ar rohfahm plaufschinaja un lehkaja. Kad galwu eebahja kahdâ krohga istabâ, tad tur wiss tihri tursch atraddahs. Par to wissu winsch tâ faerrojahs, fa ar wehja-spahrneem kalnôs aisskrehja, dohmadams tur pa klintim sawas dusmas apfleht. Ne tahlu no muhsu swejneeka buhdinas winsch semmê nonahja. Bet kad spohschi apgaisimoto Meschmuishu eeraudsija, tad sawu pirnejo apnemshanohs atmetta un pats pee sewis fazzija: Zeitan palikschu, til teescham fâ manni Belijalu sawz. Wissas swezzes kas tur augschâ eededsinatas, degg preeksch mannis. — Atkal drohsch un nebehdigsh palizzis, winsch arri tam engelam, kas pee swejneeka buhdinas sehdeja, negribbeja tâ garrant eet, bet uf to fazzija: Draugs, kurra swezzes schodeen

gan ilgaki degs, tavaš wai mannaš? — Ta kunga egeleš lehn-
 prahrtigi atbildeja: To taš Muhschigais sinu; un fargaja fawu far-
 gashanu tahlak. Jo fwehtee engeli ir ar pašu wellu lehnigi
 runna. — Mesch'muischâ wels neredšams starp faweem laudim mai-
 ņjahš. Danzotaji fkehja rinki, itt kâ lappas un spalwas weefuki,
 kaš pehrkona-debbescheem pa preefchu eet. Spohschahš fwežes fah-
 tans ar neredšamu rohlu puzzeja. Jo winna fwežehm jau trihš-
 reis til ilgi bij degt, kâ tahm tur efermallas buhdinâ, un no fullai-
 neem ne weenam par to nebija prahrtâ. — No pilšfaimes zitti bij
 fšenkî, zitti uš wallejahm jahlas-durrim flattijahš, kâ kungi ar dah-
 mahm danzodami greešahš. Tit' jaktšmeistars bij gluchi weens
 patš appafschâ leelâ pagrabâ, kaš gan drihš pa wiššu pilš appaf-
 schu šreepahš; pat fahmans šcha fawa wezza drauga neatminnejahš.
 — Tas wežžais schuhpis jau fenn buhtu gribbejis šinnaht, kahdi
 wišni tannî masâ fahnu-welwê paglabbati, kurrâ pa masahm durrim
 no leela pagraba warreja ee-eet. Išdewigata laika to išdibbinahht
 jau newarreja fagaidiht, kâ fchowakkar bija. Winšch tapehž kēhka-
 lampu eededšinajis un atflehgu-bunti panehmis appafschâ nokahpa.
 Lampa winnam liffahš pa tumšchu, tadeht bilkeri ar štipru brand-
 wišnu peelaidis, nehma no kurwa labbu kufchli pakfulu, un tahš
 eededšinajis usmetta uš to fšpirtu. Ru leela šilla leefma plaško
 augšto welwi appaifmoja. Tod fahnu-durris atwehriš, išwehla weenu
 no tam 20 muzzinahm, kaš tur bija fakrautas, išurba dibbinâ zau-
 rumu, eelikka reeri eefschâ, un muzzinau uš štekkeem uszehlis, taišjahš
 winnas eefschu baudiht. Bet tur nebija wiš wišns eefschâ, bet
 mešš, grandains pulweris, kaš kâ šmiltis pa reeri ahra težzeja. Jo
 fšinni welwê wehl no trihšdesmitgaddu karra labš krahjums rupju
 biššahku bij paglabbahš, kurras jaktšplintehm nederreja. — Brihni-
 damees schuhpis til ko fšahš biššahles ušluškoja. Bet ne ilgi. Pa
 wallejahm pagraba durrim wehšch eerahwahš, kaš no deggošchahm
 pakfulahm dširfštelî biššahlehmu uspuhta — —. Pašchâ tannî azzu-
 mirkli taš engelis buhdinas preefchâ redseja, ka pilš lappara jumts
 fšchihda, breešmigu duhmu-stabku iššchaudams. Warrigš fšehreens
 tam pakkaš norihbeja. Un nu taš debbeš fullainis šinnaja, kapehž
 winšch pee teem deewbihjigeem lautineem bij par wakti fšubtihtš.
 Jo winnam bij pa pillam ko štrahdaht, lai gaisâ fkehjofchohš pilš
 druppus un gabbalus no buhdinas noturretu un kâ winnas eedših-
 wotajeem dšihwibu glahbtu. Deefcham, ja winšch fawus fšahrnus

pahr buhdiau nebuhtu isplehtis, fà wista pahr zahlisheem, tad ta warriga spehreena spehks to buhtu eserà eefweedis. Us spehreenu arri swejneeks ar fawu dehlu istrufufchees no buhdikas isfrehja, un wehl redseja augto duhmu-stabbu, fàs pamasam us senmi lohzi-damees us eseru nolaidahs. No pils nu tif' tshetri muhri ween wehl stahweja un mehnesis no pakkolas pa wallejeem lohgeem un durrim zauri spihdeja. Gelschà un wissapfahrt ne weena dsirstelite wairs nespihdeja, un wifs bij kluffu fà kappà. Esers ween wehl, no frihtofcheem druppeem eefustinahts, lihgojahs. Aisgrahbti tee kautiai dewahs appafsch fawa falmu-jumta, un Deewam par wianna schehligu un brihnischligu glahbschanu patekufchi, fawas swezzites isdessa. — Rahdus mehneschus pehz tam Haldensteina leeklunga raddineeki atnahkufchi, pils druppus pahrmelleja. Bet lai gan wifs tà pat stahweja, fà wiannà breefmu-nakti palizzis, — swejneeks no wiffa itt ne fo nebij aiskahris, — tad tomehr ne wiffmasako no teem dahrgumeem newarreja atraft, fàs zittfahrt pilli bij bijufchi, ir ne weenas tehjkarrotes. Pa walti ispubhejufchees tee pee swejneeka atspirdsinajahs ar swim, fàs schim netrukka. Ehdohht wezzakais no wianneem us puifenu, fàs tam kurwiti ar senmenehm preefschà zehla, fazzija: Dehlin, ja tu kahdreis fo no pils leetahm atraftu, ar roh-lam, schkippeli wai tihflu, tas lai tew peederr. Peeminni muhs par to fawà luhgschanà. Tennihts nu gan ar wehl mefleja, gan ar rohlahm, gan ar schkippeli, bet ne fad ne fo neatradda. Tif wehl pulka gaddu wehlfak, ar ween fad wezzais tihflis beidsas un jauns bij jagahda, tad atgaddijahs, fa wiasch fahdu bifferi, wai fdraba blohdu, wai zittu fo no ejera iswilla. Zihseles zeemà, fur fawu tehwu bij aprazzis, wiasch par to fannepajus pirka. Wianna feewa tohs wehrpa un wiasch pats tihflàs isaddija fawu tshetru puifenu widdù, no furteem zits par zittu bija fahrtaks. — Tà pee-pildijahs tee rakstu-wahrdi Jj. 27: Schi irr besdeewiga zilwefa alga pee ta siipra Deewa, un warras-darritaju eemantofchana, fo tee no ta Wisswarrena dabhuhs. Ja tam dauds behrnu buhs, tad sohbins pahr teem nahks, un wianna pehznahfamee maifi nepaehdihs. Wianna atlikufchee paschà nahwè tiks aprakti, un wianna atraitnes neraudahs. Kad wiasch naudu faktahs fà pihfklus, un drehbes fadohmahs fà mahlus, tad wiasch to gan fadohmahs, bet tas taifnais tahs ap-wills, un tas nenoseedfigais to naudu dallihs. Wiasch uftaifa fawu nammu fà fahda fohde, un fa gans buhdu pataifa. Baggatais,

fad tas apgulstahs, tad winsch netiks peelikts; winsch azzis atdarrihs un ne fa wairs nebuhs. Bailiba winnam usbrufs la uhdens, nakti winnu weefuls aisweddihs. Rihta-wehjsch winnu aisweddihs, fa tas aisees, un winnu isputtinahs no sawas weetas. Winsch to pahr winnu mettihis un netaupihis, no winna rohkas winsch behdsin isbehgs. Par winnu fassittihis plaukstes, un swilpehs par winnu no winna weetas.

Deews manni raddijis.

Sarunna.

Es tizzu fa Deews manni raddijis ar wissahm radditahm leetahm, man meefu un dwehfeli, azzis, aufis un wissus lohzeklus, fapraschanu un pillu prahthu dewis. Apzerresim schohs wahrduis gluschi ta, la tee zits pehz zitta nahf.

Deews manni raddijis, t. i. no Deewa es esmu, no Deewa manna dshwiba. To tizzu, prohti fwehteem raksteem, fas man to fakka; zittadi to nesinnatu. Ap. d. 17, 25: Deews irr tas, fas wisseem dohd dshwibu un dwaachu un wissas leetas. Jj. 10, 11, 12: Ar ahdu un meefu tu manni apgehrbis, ar fauleem un dshflahm manni falaidis; dshwibu un schehlastibu tu man darrijs un tawa usfraudschana pasarga mannü garru. La nu, fas es zilweks buhdams esmu, un fas man irr, tas wis man no Deewa. Deews irr mans radditajs, mans Tehws. Bet es ne-esmu tik ween Deewa raddihts un sawu buhschanu un dshwibu no winna dabujis; esmu arri par zilweku raddihts, t. i. par raddibu Deewa gihmi. Tas patti ihsta zilweka dabbas augsta lahrta un gohdiba, un to ir es esmu eedabbujis. Deews nefazzija wis zilwekus raddoht: Darrisim zilwekus faules lihdsigus, engeleem lihdsigus; ne, winsch fazzija: Darrisim zilwekus mums lihdsigus. Deews manni raddijis, es tad ne-esmu wis nejauschis zehlees; bet tas winna padohms, winna gribba, winna labbais prahts, fa man arr bij buht, un fa man bij zilwekam buht pehz winna gihma un lihdsibas, sche laizigi un tur muhschigi.

Ar wissahm radditahm leetahm. Deews irr, fa tizzibas-lohzeklus fakka, debbes un jemmes radditajs. Bet fad Enters te pa

preekschu mahja apdohmaht, fa Deews manni raddijis, un tad wehl tahs zittas radditahs leetas peeminn, tad winsch ar to grihb fazzicht, fa es, zilweks buhdams, esmu tas wisslabbakais Deewa raddijums semmes wirsü, un fa tahs zittas radditahs leetas wisswairaf mannis deht radditahs. Tapeh; deewbihjigs wihs kahds (Arnd tã) pa reisi tà fakta: „Kam spihd faule? Ne muhsu mihlam Deewam, wiannam tahs newaijaga; ne engekeem, tee irr fklaidraki ne là faule; tew wianna spihd. Usuhko semmi: Kam wianna fallo un seed? Kam wianna nefs tik daudi sahles un auglu? Kam rohse dohd fawu smarfschu? ne few paschai, bet tew. Kam sibihsu-tahrpini sibdu wehrp? ne few pascheem, bet tew. Kam ahbele nefs fawus ahbolus? Kam Deews treknohs wehrfschus laufã barro? ne few, bet tew. Kam wihsna-fohls dohd fawu wihsnu? Kam wista fawus pautus dehj? Kam masee putnini fawus behrnus verre? ne few pascheem, bet tew. Kam aita nefs fawu willu? Kam bitte meddu taifa? Kam lassigalla meschã dseed? Kas zits wissi raddijumi irr, ne là Deewa leezineeki un kahju pehdas, un fklaidri wahrdi un balfis, kas to muhschigo gudribu un laipnibu pasluddina, kas wissfãs weetãs rahdahs? Kapeh; ta, af zilweks, tik daudi scho un to dsirdi, bet schahs Deewa balfis nedfirdi? Kapeh; tu tik daschadas Deewa pehdas neredsi? Ar faules spohschumu laipnigais Deews pats irr tawa gaisma, ar gaisu winsch tawa dwaicha, ar uhdeni winsch taws dschreens, ar maifi tawa barriba, ar pukkehni tawa smarfscha, ar sahlehm taws ohrste, ar laizigo waldibu taws fargatojs, ar engekeem taws waktneekẽ. Tã wissahm radditahm leetahm tew jakalpo.“ Scho jauko gabbalu wehl reis juns preekschã lassfschu.

Meesu. Nu tahs wisslabbakahs dahwanas pa weenai issfaul-tas, fo es zilweks buhdams no Deewa dabbusis. Birnat fklaieto zilweka meesu, là to, kas wisspapreeksch azjis kriht. Kas tad irr zilweka meefas gohdiba? Ta irr ihpaschi: 1) Ka zilweks weenigais no wisseem dsihwneekem pasaulẽ stahwu eet un dsihwo. Deews muhsu meesu tapeh; tahdu raddijis, lai warram us debbesim luhfotees, us kurreen muhsu zeksch eet. 2) Rohkas, ar kam warr strahdaht un wisswissadus rohku-darbus padarriht (ehrmam arr rohkas, un wehl tschetras, bet tadeht fa wianna rohkas ihkschis masaks un naw tik walkejs là muhsu, tad winsch ne mas tohs darbus newarr darriht, fo muhsu rohkas darra, ja ehramm arr fapraschanas netruhktu). 3) Gihmis tahds, kas dohmas israhda,

turrâ firðsbuhfçhana atspihð. Besdeewiga gihmið irr negants un breefmigð, deewbihjiga gihmið lehns un mihligð. No azzim, no gihma, no smeefçhanað, no raudaefçhanað wißfu mußfu prahtu un eeffçpuffi warr nomanniht. Tas wiß pæc ne weena kufçona naw. 4) Walloða. 5) Tas, fa zilwekð wißfâð pafaulæð dallâð (wißfadâ klmâ) warr dñihwoht, zaur ko mihligaið Deewð muß par wißfâð femmes kungeem zehlið. Bei tam wehl fwehtee rakfti diwad leetas par mußfu meefu mahja, fað zaur tizzibu ween fanem-mamað. 1) Mußfu meefa irr fwehta Garra dñihwoflið, 1 Kor. 6. 19. — Nur dñihwo mihlaið Deewð? Par telti wiannam debbefið, bet tomeht tam tâ patizzis, fa few' arr plaçhâ pafaulê wiß-mafo mahju ismelle: Zilweka firðð, zil maßka! taf fwehtð Garð gribb tur mahjofta. Lai wiannam ta par mahju tohy, aß tadehl fçkñihftu firði lohy! Ar faweem preekeem peemetteð, wiñfç tad no tew' wairð neffçirfeð. — 2) Mußfu meefað augfçhâzefçhanaohð no nahweð un wiannâð pagohdinafçhu. Taggad mußfu meefa grehfu dehl irr nefpehçiga, neeziga, wahja, nahwei nodohça, lai gan pæc wiannâð wißfa ta gohdiba redsama, ko peeminnejam. Bei 1 Kor. 15. 42: fehtð teel fatruhdeçfanâ un teel ufmohtinahtð nefatruhdeçfanâ; fehtð teel negohdibâ un teel ufmohtinahtð gohdibâ; fehtð teel wahjibâ un teel ufmohtinahtð fpehçâ; dabbiga meefa teel fehta un garriga meefa ufmohtinata. — Al zilwekð, apdohma fawu augfto gohdu, jau fawu meefu apluhfojoht. Tu debbefið fawâ eeffçhâ neffi, jo Deewð tewi mahjo.

Dwehfeli. Ja jau ta mahja, meefa, zil jauka, ko rakfti par buhdu, par mahlu-mahju fauz, tadehl fa ta tif lehti warr fakriß: zil daudf jaukafu Deewð to weefi nebuß iftaifçjið, fað tur eeffçhâ dñihwo, pr. dwehfeli. Man ween, zilwekam, ftarp wißfeem raddijumeem pafaulê irr prahtiga dwehfefe jeb garð. Birma zilweka meefa bij no femmes taifta, dwehfeli Deewð fçhai meefai eepuhta, tâ dwehfefe, manð garð, iß Deewa nahkufi. Zaur to warru Deewu un deewigað, mußfçigað un neredfamað leetas atfiht, warru par tam preezateð, warru to dehl ko ufæemteð un uf tam pa wißfam pafaudameð dñihwoht. To zitt ne weenð raddijumð femmes wirfû newarr. No newarr? Ap. d. 17. 28: Meß eßfam Deewa radda, un zaur mußfu garru, ko Deewð mumð dewið, par wißfu fað femmes wirfû, pahrafi. Bei tam wehl manna dwehfefe nahwê neiffuhð, bet dñihwo weenadi wehl, lai meefa gan fatruhð.

Mahj. 12, 7: Garam atkal pee Deewa jagreeschahs, kas to dewis. Un wehl' pastarâ deenâ manna meesa, kas gohdâ augschâselfees, ar dwehfeli atkal saweenosees un muhschigi pee Deewa un Kristus debbests dshwohs. — Schi ta leeta, behrni, kas jums katreis jaapdohma, kad no fattimes skaitat: Es tizzu la Deews man dwehfeli dewis.

Azzis, aufis un wiffus lohzeklus. Kad nu abbas leelafahs dallas, so Deews man dewis, issauktas, tad te wehl tahlat to dallu dallas peeminnetas: pee meesahs peederrigas Deews man dewis azzis, aufis un wiffus lohzeklus; pee dwehseles sapraschanu un pillu prahtu. Prohti: Es tizzu un apleezinu. la man azzis, aufis un wiffi lohzekli Deewa dohti. Saff. 20, 12: Dsirdofchu aufi un redsofchu azzis, abbas tas Kungs irr darrijis. Un al zil leelas un jaulas dahwanas Deews muhsu Tehws ar to dewis! Nabbags ganna-puika jaulâ waffaras-rihtâ sawus lohpus gannoht dseedaja tik preezigi, la kalni un lejas ween no ta skanneja. Leelskungs stai-gajoht tam peenahjis, prassija, kapeh; schis tik lohti preezigs effoht. Puika leelkundu ne paschdams fazzija: Ka tad man nebij preezatees, esinu tal tik pat baggats, la muhsu ischeligais leelskungs. La? leelskungs fazzija; un teiz tad, kas tahs par dahrgahm leetahm, kas tew irr? Puifens atbildeja: Saule man tik pat jauki spihd la leelkungan; kalui un eelejas winnam jaukafi neseed un nesallo, la man; kad issalzis esmu, warru paehstees, so leelskungs wehl wairaf warr? Wannas diwas rohkas un diwas azzis man dahrgakas, ne la wiffa leelkunga manta. Tas pareiji, ta leelskungs fazzija; un tu uf preefschu laudin warri fazziht, la patâ leelkungs tezis, la tew taifniba. Zil leelas dahwanas Deews mums ar to dahwinajis, mums dsirdigas aufis, redfigas azzis un wiffelus lohzeklus dohdams, to tad wehl ihsti atskahrscham, kad kahds no scheem lohzeekteem mums suhd; wai kad allus, tiplus un frohplus redsam. Ko jauku tad redsat ar sawahm azzim? Ko nihligu dsirdat ar sawahm aufim? — Bet ihpafchi mums pee firds janemm, so Jesus salka Luhl. 10, 23: Swehtas tahs azzis, kas reds lo juhs redsat, un tahs aufis, kas dsird lo juhs dsirdat; jo daudj praweeschu un lehnixu to gribbejufchi redseht un dsirdeht, un naw redsejufchi un dsirdejufchi. Kas tad tas irr? Wehs redsam un lassam Deewa wahrduhs bibbelê, un tohs dsirdam skohlâ un basnijâ.

Sapraschanu un pillu prahtu. Te wiffswarrigais dwehseles

spehks isteikts, ko es no Deewa dabbutis, sapraschanu. Ar sawu sapraschanu patš sewi saprohtu, ka es esmu un kahds es esmu. Te jau ne weens žits raddijums semmes wirtsu newarr. Ko ne? Tahs leetas ap sewi saprohtu un atsihtu. Sakkat kaut ko p. pr. Saprohtu arr paschu wiffaugstako, kas ween mannai sapraschanai saprohtams un atsihtams, Deewu la Tehwu un wiffwaldigo debbes un semmes radditaju. Ta p. pr. katru deenu skohla. Arri scho leelo sapraschanas un pilla prahta dahwanu, zaur ko wehl ihsti zilweks esmu, Deews man dewis, un warr arridsan to drihs attal atnemt. Deews Israelam draudeja 5 Mohs. 28, 28: Tas Kungs tewi fittis ar trakkumu, ar aklibu un ar firds stulbibu. Pr. winsch zaur trakkumu un firds stulbibu droude sapraschanu un pillo prahtu atnemt. Ta Deews ar weentreis ar kahdu darrija, kas sawai leelai sapraschanai wiffu peemehroja un Deewam gohdu nedewa. Nebukadnezars, Dan. 4, 27: Wai schi now ta leela Bahbele, ko es par kehina nammu esmu ustaijis zaur mannas warras stiprumu un par mannas augstibas gohdibu? Tad Deews winnu padarrija ahprahtigu, ka winsch sahli ehda la wehris un rassu gulleja. Lai winsch atsihtu, 29 p.: ka tam Wiffaugstakam irr warra. To tad Nebukadnezars arr atsinna, un Deews winnam sawu pillo prahtu attal atdewa. — Žif ahtri ir mums Deews scho augsto dahwanu warr atnemt, to winsch daukseem no jums parahdijis, kas karstos wahjumos gullejuschi, tur juhs, la salka, muldejuschi, pr. winsch u masu laifu jums pillo prahtu atnehmis un juhs ahprahtigus darrijs.

Pehz tahdas fewis pascha apzerreschanas fazzim no wiffas firds un dwehfeles D. ds. 139, 14: Pateizu tew, ka es lohti brihnischki esmu darrihts; brihnischki irr tawi darbi, to manna dwehfele gan labbi atsiht!

Deewa gihmis zilweka. Sarunna pascha neatraddahs ihsti weetas schim swarrigam bihbeles mahzibas gabbalam, tayahz to te peeliskim, tam par labbu, kam laika, ihposchu sarunnu par to tur-reht. — 1 Mohs. 1, 26: Darrihim zilwekus pehz muhsu gihma, pehz muhsu lihdsibas. Ka Deews irr gars, ta mehš Deewa gihmi sawa garrā neffam. Deewa gars irr muhschigs; arri zilwe-

fam bij dohts muhschigi polikt. Tannî paschâ perschâ tuhlin tah-
lali stahw: Lai tee walda 2c. 2c. Deewam ween peederr wiffa wal-
dischana; arri no tahs wiansch zilwekam dohd. Zilweks pahwalda
semmi, simis juhrâ un putnus gaifâ ihpâshi zaur sawu sawraschamu.
Deews irr mihlestiba; ta irr Deewa buhschana wiffzauri. Ar mih-
lestibu us Deewu un zilwekeem arri zilwela juschana bij apdahwi-
nata. Ahdama gribbas-spehâ Deews eelikka swehtumu un tai-
snumu (wiansch to warreja gribbeht); Ew. 4, 24. Tâ tad nu ne-
mirstibu, waldischamu par radditahm leetahm, mihlestibu us Deewu
un zilwekeem, swehtumu un taisnumu zilweks no Deewa garra dab-
bujâ; t. i. wiansch to wiffu warreja panahkt, ar tahdu spehku
Deews winnu bij apgehrbis. — Kâ tad taggad ar to irr? Mehs
par radditahm leetahm wairs pilligi nespehjam waldiht, tahs dauds-
reis par mums walda zaur wehtru, pehrfonu, pluhdeem, flahdigeem
kustoneem (pellehm, tahrpeem u. z.), no furteem newarram atgain-
tees; zilwela weena dalla, meesa, taggad mirstiga; mihlestibas weetâ
daudsreis walda eenaidiba prett Deewu un zilwekam; swehtuma
weetâ grehku mihloschana un taisnibas weetâ netaisniba zilweku
starpâ nemm wirfrohku. Ak, mehs ne-effam wairs Deewa
gihmis tâ fâ Ahdams bija. Tas nahzis zaur grehkeem, greh-
lâskrischamu; Ahdams zaur to kitta un winnam lihds un pakkal
wiffa zilweku tauta, semmê no tahs augstahs weetas, fur swehta
Trihsweeniba pee raddischanas to bij stahdijusi (Darrism—). —
Ew. 4, 23. 24 mahza: Bet atjaunofatees juhsu firdsprahtha garrâ,
un apweklat jauno zilweku, kas pehz Deewa raddihts ihstena tai-
snibâ un swehtumâ. Tâ tad nu mehs eespehjam wehl atkal atjau-
notees un polikt tahdi fâ Adams bija, ja taisnibu un swehtumu
apweklat; un tahlat tannî paschâ weetâ par to zittas prohwees pee-
minnetas. 25 p.: Noleekat mellus; 26 p.: Nedusmojat; 28 p.:
Nesohgat; 29 p.: Nerunnajat besfaunigi; 32 p.: Peedohdat. Ta
eespehchana mums eefsch Kristus dohta. 2 Kor. 5, 17: Kas eefsch
Kristus irr, tas irr jauns raddijums. Kristus pilligâ mihle-
stibâ prett Deewu un zilwekeem dsihwojis, irr swehts un
taisnis bijis, un mums, tadehl la winna effam, no
winna tas spehks irr (es esmu wihna-kohks, juhs tee
jarri), to wiffu winnam pakkal darriht un tâ Deewa
gihmi eefsch sewim atjauroht. Ew par ustaischamu us to
aplukosim Jesu dsihwoschonu. Deewa prahlu darriht bij winna

barriba. Es esmu lehnprahtigs un no firde pasemmigs. Es nemelleju fawu gohdu. Ne mans, bet taws prahts lai noteef. Winsch lammahts neatlammaja, bet to nodewa tam, kas taisni teefa. Kahrinaschanâ winsch bija pastahwigs un turrejahs pee Deewa wahrdeem. Winsch daudsreis luhdja Deewu. Winnam firde eeschehlojahs par zilweku pohstu un winsch if reis un labprahtigi palihdseja. Zeeschandâ winsch bija pazeetigs un padewahs Deewa prahtam. Sameem eenaidneekeem winsch drihksteja taisni stahtees preekschâ un fazzibt: Kurfch juhstu starpâ warr man kahdu grehku parahdiht? Pateesibu winsch fazzija, lai tas arr winnam dshwibu maksatu. Dsennatees schinnis leetas Jesum pakkal, b., tad Deewa gihmis jo deenas jo wairaf eefsch jums atjaunosees. Luhgim tadeht, ds. gr. 337, 5: Lai mirsi, lai wiffai suhdahs tas wezzais grehku-prahts, ka tas eefsch mums neklusdahs, to jauno nenomahz. Us to taws Gars muhs waddihs, winsch taisnu firde raddihs, tad fwehti palifam.

Deews manni usturra ar wiffahm radditahm leetahm.

S a r u n a.

Usturra. „Un wehl usturra.“ Pr. Deews manni usturra ar wiffahm radditahm leetahm, usturra man meef' un dwehfeli, azzis, aufis un wiffus lohzeklus, usturra man fapraschanu un pillu prahtu. Kant ko usturreht (p. pr. kuftoni), irr til dauds, ta: darriht, lai tas pastahw un paleef. Ta, ja Deews pehz raddischanas fawu rohku no radditahm leetahm atrautu, tad winnas tuhlin isnihtu. Deews wehl if deenas no jauna to darra, ka tu ar fawahm azzim redsi, ar fawahm aufim dsirdi. Schis pats Deewa darhs irr ta ustureschana; winsch irr wiffu leetu usturretajs. D. ds. 119, 90. 91: Tu effi semmi stiprinajis, ka ta pastahw; pehz taweem likkumeem ta wehl schodeen stahw. Ka Deewa Dehls arr lihds darbojees pee raddischanas, ta pat winsch lihdsdarbojahs pee ustureschanas. Ebr. 1, 3: Winsch nefs wiffas leetas (winnas usturra) zaur fama spehka wahrdu. Te arr redsam, zil dauds ween no Deewa puffes wajadsigs, lai wiffas leetas pastahw: Deewa wahrds un gribha ween

wajadsigi pee usturreschanas, tà pat fà pee raddischanas. Zaur raddito leetu usturreschanu Deems parahdahs fà dshwò Deems, kas if deenas strahda, Jah. 5, 17: Mans Tehwò strahda libdi schim (no pat raddischanas), pr. wiffas leetas usturredams). — Prohwes no Deewa usturreschanas. Wiffas swaigsnes winisch usturra un turra, fa tahs pa fawcem nolikteem jelleem teff un lohpa nesagrubschahs, lai wirru gan pa millijoneem. No augeem, kad if gaddus wai pehz waitat gaddeem sapuhst, winisch to kahrtu jeb sorti usturra zaur kahdu eetaisijumu, kas pee raddischanas eetaisihò: Zaur fehklam. Tà pat lohpus un zilwekus, pahr furreem un uf furreem winisch pee raddischanas fazzija: auglojtees un wairojtees. Augu usturreschanu zaur fehklam Deems paweizina zaur leetu un faules spihdumu; dshwu raddijumu usturreschanu zaur barribu. Deewa usturreschanu pee dshweem raddijumeem arr fauz par apghadaschanu.

Manni. To muhsu tizzibas-lohzeellis ihpafchi mahza apzerreht. Tur klast, t. i. bes tam, wehl bes ta, kas nu pat minnehts, winisch man dohd drehbes un kurpes, ehdeenu un dshreenu un wiffu zittu, kas dshwibu jauku un patihlamu taifa: ehkas un muishas, feewu un behrnus, tihrumus, lohpus un wiffadu mantu. Winisch tas irr, kas muhs ar wiffu meefas un dshwibas wajadsibu un usturu baggatigi un if deenas apghadajis. To bihbeles-perscha ap. d. 14, 17 arr fakka: Deems mums daudj labba darrijis, no debbesim mums leetu un augligus laikus dohdams, un muhsu firdis ar barribu un preeku pildidams. Tahdu preeku padarra tahs leetas, so tizzibas-lohzeellis issauz: seewa un behrni, tihrumi, dahrsi, lohpi. — Schahs leetas Deems dohd baggatigi. P. pr. pehz maltites ar ween kas wehl pahri paleek; darbu-deenas zittas drehbes, fwehtdeenàs zittas; pils maises-kambaris, pagrabs; zil baggatigi gan! Daschdaschadigi: Zil daschadigi zilweka ehdeeni: milti, maife, galka, firni puppas, fweests, peens, ahboli, ohgas, kartuppeki zc. zc. If deenas: if deenas trihs, tshetkreif ehst; tew ne kad wehl issalkuscham naw hijis gulleht jaet; if rihta winisch tawu prahtu un lohzeellus zaur faldu meegu no jauna stiprinajis.

Wiffas radditas leetas. Wiffu pefauli D. dj. 104, 14: Tu leezi jahli augt preeksch lohpeem, un jalkumu zilwekeem par labbu, tu iswedd' maifi no semmes. D. dj. 145, 14. 16: Wiffas azzis gaida uf tewi (gaida, lai dabbu to ehst, un tu dohd' teem wirru

barribu fawâ laifâ (stahrfam, kad wardes dihki; besdeligai, kad muhschas laufâ; bittei un taurinam, kad pulkes seed), tu atwerr fawu rohku (dohdamâ) un pee-ehdini wissu kas dshwo (peepildi ar fawu pillo rohku wissas tuffchahs rohkas un tuffchohs wehderus), ar labbu prahku (tu to darri ar preeku un patiffchanu). — Deews usturra un apgahda pat to atstahku un ir wiffumafako. Matt. 6, 26: putnus; 28 pr.: pulkes; 10, 30: mattus uf galwu. D. ds. 147, 9: Kas lohpeem barribu dohd, jauneem fraukskem, kad tee fauz *).

Resuhdijees. Kapeh; ne? Tew baggats Tehws, wai tas newarr un negribb tew palihdsieht? Bihbele pa reisi wissu suhdifchanohs aifseeds; tiffkai, fa swehti warram tift, tâ winna facka, peh; to buhs ruhpetees, dshitees, zihnitees. 1 Peh. 5, 7: Wissu fawu suhdifchanohs (kad dohmajam: Ak, kâ nu buhs, kâ nebuhs) mettat uf winnu, winfch gahda par jums (leez wehrâ: par temi, tew tad nu nebuhs to darriht). Wihl. 4, 6: Rebehdaftes par ne neeku (ne par kahdu leetu, lai buhtu kurra, buhdama), bet juhfu luhgfschanas lai wifschin pee Deewa tohp finnamas, zaur peesautfchanu un peeluhgfschanu ar pateiffchanu. Prohti par behdahm kahdahm, kas tew prahkâ stahw, kâ ees kâ ne-ees, tew nebuhs ehstees, bet tew buhs tahs luhgfschanâ Deewam preefschâ nest. 1 Tess. 4, 11: Darbojtees rahmi dshwoht (bes suhdifchanahm, jo suhdifchanas firdi darra nemeerigu, ka ta fchurp turp fchaubahs) un fawas paschas leetas darriht, un ar fawahm paschahm rohtahm strahdaht. Tad nu Deewu luhgt (peh; pirmejahs perschas) un strahdaht tew buhs; tas tew peenahfahs un suhdifchanai stahw taifni pretti. Tad warrefi rahmi turretees. — Zif grehziga un gekkiga irr suhdifchanahs, Deewa muhsu Tehwa besgalligo baggatibu un laipnibu uiffattoht, kas dabbâ parahdahs, to Jesus ihsti mahza tanni gabbalâ Matt. 5, 25—34, fo wehl luhdsiht apzerrefim. 25 p.: Resuhdijees par ehdeenu un dschreenu, dshwiba irr labbaka, un to tu bes fawas suhdifchanahs dabbujis; nesuhdijees par apgehrbu, jo meefu tu bes fawas suhdifchanahs dabbujis. Kas leelako dewis, tas arr mafako dohs. 26 p.: Putni nesuhdahs, un Deews winnus tomehr ehdina bes winnu suhdifchanahs, wai winfch temi bes tawas

*) Kad daschi lohpi un zilweki baddâ nomirf, tadeht newarr wis fazzibt, fa Deews newsturra. Teem tad no Deewa winnu dshwibas gals nolifis: Ne weens fwirbulis no gaisa nekriht bes Deewa finnas.

juhdischanahs ne-ehdinahs, kas tu taf labbafs effi? 28 p.: Urru pukkes sawu abgehrbu bei juhdischanahs dabbu.. 32 p.: Pagani tikkai suhdahs. Tapeh; kà wianni nesinn, fa irr dšhwš Deews, kas wiššus usturra un eh dina, tad wianni dohma, tas wiinneem pascheem effoht jadarra, un turra bailigas ruhpes (tas ihsti irr juhdischanahs) firđi. 33 p.: Weenas ruhpes tikkai lai juhsu firđi peepilda: par debbefigahm leetahm, tad laizigahs leetas jums kà peedeweem tiks peeschinkotas. Tà bij ar Salamanu, kas par garrigahm dohmahm ruhpedamees un paklausigu firđi luhgdams, baggatibu un gohdu tà faktoht peedeweem no Deewa dabbuja. — Df. gr. 379, 17. 18: Tew prahtu buhs ar meeru list —.

Esnu eeraddis, kahdu siundu sewiški preekšč tam xent, behrneem rahdiht to nebeidsamo Deewa baggatibu, kas dabbà redsama; kà wiarsch tur paschu wiššmajako un atstah to apgahda; kà putni mums ihsta preekščšihme, kà us Deewa apgahdaschanu japa-laischahs; un kà Deews wehl muhsu deenas jawejus warr apgahdaht un apgahda, fur palihgs wairs zerrejams neleekahs. To darru, lai behrni jo labbat tahs juhdischanahs, kas teem muhschà gribbetu usspeestes, warr nofrattiht. Sinnams gan, fa schahdas prohweš to jau nedarra, bet ta tizziba: Deews irr mans Tehws kas par manni gahda, manni usturra un apgehrb. Bet schahs prohweš un schee stahsti tizzibu stiprina un eespirdsina.

1. Deewa baggatiba, kas dabbà redsama. Taggad par to neruhpejatees, fur nemfeet ehst un gehrbtees. Bet kad leeli paliffeet, tad buhs zittadi; buhs rohkas, sapraschana, azzis un aussis un wišši lohzeeki japeeleef. Bet daschi darra wairak, tee bailigi nošumstahs par nahkofchu laiku; wianni suhdjahs: Ja es wahjšch paliktu? Kà warreschu zauri tikt? Tas naw pareiš. Ja ta wiššbaggatafa wihra dehls, kas muhsu apgabbalà, gribbetu fazzih: Al fur nemšchu kahdu grahamtu, jaunus swahrkus, pahri sahbaŕu? To behrnu išmeetu; tapeh;? Lihdsinajat to ar Deewu. Tew arr baggats Tehws, kas fakfa D. df. 50, 11: Wišši mescha šwehri man peederr, tee lohpi us kalneem pa tuhstoscheem. Par to nebeidsamo Deewa baggatibu, kas dabbà redsama, jums te pahri prohwo preekščà likšchu, lai juhs to atzerrejeet, kad juhdischanahs

griibb usmahktees. Gahju-balloschi. Tee dsihwo Seemet-Amerikâ un skreen besgalligds barrds. Kur wianni skreen, tur wijs gais ar teem pilbin peepildahs un paleek tumfch, fâ pee faules aptumfchofchanahs; wiannu fuhdi tad tã birsi, itt fã sneegs leeliftam virtu. Pumpuri wiannu barriba, un tee ferrahs kammoldds kohpã pee kohkeem, fã bittes, kad behrnus laisch. Zaur wiannu swarru daschi wiffrefsnakee kohfi teef nolaufti, un wiffã meschã sarri tã nolaufti, fã jadohma, fã breefniga wehtra pahri gahju. Scho putnu fuhdi wiffu semmi wairaf zollu beesumã apklaj, fã ta fã apfniggusi iifkattahs. Brahtfchana sarreem luhstoh, balloschu plehwinafchanahs ar spahrneem un wiannu brehtfchana meschã tahdu trohtfni darra, fã weens ohtru pat klastumã tif ko warr fadsirdeht. Balloscheem aifskreenoh, fãudis dohdahs meschã, eewainotohs un zaur sarru luhfchanu nohtstohs putnus falaffiht. Kahds semturris rei 300 zuhku lihds atdsinna, lai ar balloschu galku barrojahs. Bes tam wehl wannagi, ehrgli un zitti galkasehdeji putni, fãs weenumehr pa gaisu apfahrt liddo, nemm arr zil patihkahs. Zrr iifrehinahts, fã tahdam balloschu barram if deenas diwi millijoni muzzu barribas (pumpuru, graudu zc.) wajaga. Dohmajat jel to! Bet gahju-ballodis fawã skreeschanã nejuhдахs wis, bet laisch Deewam gahdaht. Un juhs griibbetu fuhditees? wai tad juhs ne-essat dauds labbati, ne fã wianni? — Silkes. Wehl jums par weenu kustomi stahstifchu, ko juhs wiffi labbi passihstat. Silkes; wiannas nahk nahrstu-laikã mai un juni mehneschds pee Schettlantes fallahm, Norwegijã, Anglijã un rihta-juhrã pee mallas. Wiannas rohdahs pa pulkeem un barreem kohpã, fãs fefchas juhdses zauri un diwi lihds trihs juhdses platti. Zuhra tad ar tahm tã peebahsta, fã meetu warr fist stahwu eefschã. Rustedamahs tahs uhdens wirfũ tã plautfchina, fã dohma, fã leetus lihst. Zo filku skaitli, ko if gaddus iifweijo, rehlima kahdue tuhstoschus millijonus. Bes tam wehl daschi juhrah-swehri leelu pulku filku apehd; haisiwis un walsiwis wiannas pa tuhstoschahm norij. Scho siwuju sweja Hollanti baggatu padarriju, un eenessa if gaddds dauds millijonu gulschu, fã johkds mehds fazziht: Amsterdama irr uf filkehm buhweta. Anglija taggad par filkehm wairaf eenemm, ne fã Peru semmes selta-bedres eenefs. Labs pulks atleeku, fãs eht nederr, teef par fuhdeem leetã listas. Silku barriba irr fawadi masi juhrah-wehshi; zil leels pulks gan atfal no teem wajag buht!

2. Rà Deems paschu wißmajako un atstahto dabbâ apgahda. Dsegguße itt ihsti par prohwi derr, zif baggatigi zaur Deewa apdohmigu eetaißichanu pat bahris un atstahtais rad-dibâ teef apkohpts un apgahdahts. Dseggußes mahtite dehj famus pautus lohti retti, ta par neddeku tiffai weenu, un tadeht newarr patti tohs isperreht, bet wianus dehj zittu masu putnu ligdas. Schee nu ne ween lohti preezajahs, bet isperre arri itt rubpigi to pautu un ehdina isperreto behrnu, kamehr leels. Kad nu tahds jauns dseggußens, kam nu wehl wairak barribas wajaga, ne fa lihds schim, no ligdas isfrehjis un us kahdu kohka-sarru wai fruhmu nomettees no badda brehz, tad ne ween wianu audschu-wezjaki, bet if fatris maj putnisch, kas tuwumâ, wianam nefs ehst. Weens tam masam bahrischam bahsch muhschu, ohtris taurinu, treschais fukkainiti wai taurinu knahbli, tà fa schis newarr pasteigt to tif dauds reis atplehst, un nesinn, no furra no teem preezigi ap wianu brehdammeem un pulds atfrehjuscheem gahdneekeem papreekschu fanemt. Tà ihsti tas, kas leekahs wißwairak buht atstahts, pateefi wißfbaggatigi teef apgahdahts, un tomehr zilweks to tif daudfreis ne maj negribb tizzeht.

3. Skattees us putneem gaisâ, tee nefehj, tee neplauj, tee nefakrahj schluhnds, un juhfu debbes' Tehws tohs tomehr barro. Daudsreis pee scheem wahrdeem esmu dohmajis: kapehz Jesus mums ihsti us putneem leek skattitees, kapehz ne us zitteem fukkaineem? Weena leeta pee wißeem kustoneem: tee nesuhdahs, bet laisch Deewam gahdaht. Bet schahs diwas leetas putneem ween rahdahs: preeziga frds, lai gan ne neeka naw pasinnâ, un pateiziba ar dseefmahm. Zif jauki Lutters schohs Kristus wahrdus istulkojis, to jums preekschâ lassischu. Tas Kungs gribb fazziht: Juhs wehl ne kad ne-essat redsejuschu putnu ar iskapti, kas buhtu plahwis, putni arr pa wißam nestrahda; bet tomehr tee paehdahs. Bet ar to nu tas Kungs negribb fazziht, fa mums nebuhs strahdaht, bet wiansch gribb ar scho preekschihmi muhsu suhdichanohs atremt. Jo putnis newarr tihritmu kohpt, fa meh; tomehr wiansch naw bes darba, bet strahda to, us fo wiansch raddihts, prohti wiansch perre behrnus un tohs ehdina, un nodseed muhsu mihlam Deewam par to faru dseefminu. Ja Deems wianam wairak darba buhtu uslizzis, tad wiansch arr to darritu. Agri putnisch uszellahs, un us sarrinu nomettees dseed to dseefmu, fo mahzjeees, un taf ne maj wehl ne-

finn, fur ehst dabbuhs un par to ar neruhpejahs. Pehz tam, kad jau ehst gribbahs, winfch aistreen un melle kahdu graudiau. Tur Deews winnam jau arr kahdu nolizzis, us ko dseedoht pawissam nebij dohmajis, lai gan tam pehz taisnibas par sawu barribu waja-dseja ruhpetees. Ak tad jel kaunatees, ka putni deewabihjigati un tizzigati ne ka juhs; ter irr lustigi un dseed ar preeku, lai gan nesinn, fur ehst dabbuhs. Tas mums par kaunu fazzihst, ka mehsh ne tik dauds nedarram, ka putni. Kristitam zilwekam wajasetu kaunatees maja putnina preekscha, kas bes spreddika un pamahzichanas Deewam ustizzahs un winnam laisch gahdaht. Ja tu pawassari, kad putni wissjaukati dseed, us weenu no teem fazzitu: Zit tu preezigi dseedi, un tew taf naw ne weena grauda barribas schuhni, winfch tewi isfmeetu. Ja irr warrena preekschihme, un tai gan wajasetu mums azzis jirst un muhs pasfubbinahst wairaf Deewam ustizzeht, ka mehsh ustizamees. Tapehz tas Kungs ar ihsti bahrgu teikumumu nobeids, fazzidams: Wai tad juhs ne-essat dauds labbaki, ne ka winni? Wai tas naw leels kauns, ka tas Kungs mums putninus par meistareem leel preekscha, lai no winneem wehl mahzamees? We par tahdu nejauku, negehligu netizzibu; putni darra kas teem jadarra, bet mehsh ne. Pirmâ Mohsus grahmata mums usdohts, lai par radditahm leetahm waldam, un mehsh few uskraujamees to kaunu, ka Deews mums putnus leel par meistareem. — Lutters wehl bes tam dauds ko jauku par putneem un par kustoran apgahdashanu fazzijis, no ka wehl scho to jums preekschu lassichu. Kahdâ wakkara Lutters redseja putniam us kohku tuppam, fur tas arri par nakti palikka, tad winfch teiza: Schis putniasch wakkarinaas noturrejis, schè gribb netrauzehst pahrgulleht, nenoskumstahs ne anas, nedj juhдах par rihtdeenahs kohrteli, ka Dahwids fakka: Kas appaksch ta Wissaugstaja patwehruma fehsh, un appaksch ta Wisswarrena ehnaas valeel, tas fakka us to Kungu: manna palau-schanahs un manna stipra pils, mans Deews, us ko zerreju. Winfch tupp us sawu sarriam, lai Deews gahda. — Zittureis Lutters fazzija, ka ne weena tik baggata wihra wissâ pasaulè ne-essohst, kas spehtu aismakht to tehriau, kas muhsu mihtam Deewam par weenu paschu deenu iseet un to ween, ka winfch nederrigohs putnus ehdina un barro. Tizzu ka Franzijas keisars newarretu aismakht, ko swirbuli ween tehre; ko tad wehl fazzihst par zittu putnu barribu, ka krauklu, wahrnu, schaggatu zc. Tad nu Deews putnus tik baggatigi un

pilligi ehbina, kà tad wehl zilweks warretu ismistees, bihdamees ka Deews wiannam barribu, apgehrbu un wissu wajadsibu nedohs. — Reiz Lutters putnu us kohka redsedams, nonehma ta preekshâ jep-puri, fajjidams: Labdeen, zeenigs mahzitaja funks; esmu arr wezs mahzitajs, bet man jafalka, ka to skunsti nemaktu, ko juhs mahkat. Ko Lutters dohmaja? (Esmu mahzihts wihrs, bet pee wissas sawas Deewa atsihschanas daudsreis taf juhdohs, to tu nedarri un tadehl effi gudraks par manni.) — Deews wissus ammata-darbus wisslab-baki proht, jo winsch kà skrohderis breeescham taifa swahrkus, ko schis wissu muhschu walka, bes ka tee noplishtu; kà kurpneeks winsch tam dohd kurpes kahjâs, naggus, tahs stahw wehl dauds ilgaki, ne kà winsch pats; pawahrs winsch arri irr, jo wianna ug-guns, faule, wissu dsenn gattawu.

4. Kà Deews taggad wehl warr apghdaht, kur palihgs wairs zerrejams neleekahs. Par Jahni Brenzi, Wirtembergeeschu tizzibas-skaidrotaju, stahsta scho notikkumu. Schis bija Stuttgartê pee Wirtembergas herzoga Uldrika. Kattoku kardi-nalis, Granwella, to dabbuja sinnaht, un nedohmajohht kahdâ wak-tarâ atnahza Minkenê pulziensch saldatu, kurru palkawneeks pee Bai-reeschu kurfirsa peemeldejahs, kas to pee fewis maltitê usluhdsâ. Sche palkawneekam isprukka ta runna, ka wiannam effoht aisseh-geleta grahmata no keisara, kas Wirtembergas herzogam rakstita, lai schis Brenzi dsihwu wai nomirruschu isdohdoht. Kahda Wirtem-bergas herzoga raddineeze, kas arri pee galda fehdeja, to nemannoht iswillkâhs ahra, rakstija Uldrika herzogam, kas notikschohht, un wehl tanni paschâ nakti to grahmatu ar ihpaschu wehstnessi nosuhtija, schim peekohdinadama, lai steidsotees zil warredams, un atpaktat pa zittu zellu lai nahkoht, ka Spaneeschu saldатеem naggds nekriju. Herzogs Brenzi atfaugis schim pawehleja, us wissu ko schim taggad fajzischohht, ne wahrdu atbildeht. To grahmatu schim preekshâ is-laffijis winsch tam pawehleja, lai glahbjotees un paslehpjotees kà spehdams, bet negribbeja itt ne ko wairak sinnaht, lai warretu ap-swehrecht, ka no Brentscha ne ka nesinnoht. Brenzis, kas pirmâ azzumirklî bij fatruhzees, farehmahs atkal, zeeta kluffu, un paklan-nijees aigahja. Bet herzogs firdi kustinahts wiannam paktat sauza: Ja Juhs Deewam mihli, tad winsch Juhsu dsihwibu pasargahs. Brenzis, maises kulluliti panehmis, isgahja ne ko nefazijis is sawas mahjas un aigahja pilsehtas gallâ. Tur kahdâ mahjâ pa wallejahm

durwim eegahjis wiäsch neredsehts pa treppehm usfahpa lihdj pat junta-behniäm, fur kahdä faktinä aij malkas-blahka fawu kohrteli nehma. Ohträ deenä keisara palkawneeks Stuttgarte cenahjis pilsfehthas wahrtus un herzoga pilli apfehda un rahdija keisara pawehli. Herzogs apleezinaja, wiäsch nesinnoht fur Brenzis effoht, bet atlahwa to melleht un dsihwu wai nomirruschu to lihdj west. Palkawneeks nu pawehleja wiffas mahjas zaurmelleht, un wiffas gultas, fastes un falmu-behniä no Spaneeschu schlehpeem tikta isbaktiti. Tahda mellestana pastahweja diwas neddeläs, un Brenzis no fawa flehpuma ik deenas dsirdeja, ka laudis us eelu par to runnaja, kamehr pehdigä deenä strehkis peenahja ir tai mahjai, fur Brenzis bij paflehpees. Us zelleem gulledeems wiäsch skaidri dsirdeja saldatu trohkfni, kurri no weenas istabas ohträ un no weenahm treppehm pa ohtrahm staigaja, kamehr pehdigi arri wiäna faktinam tuwojahs. Weens saldats gruhda schlehpu zaur malkas-blahki, un Brentscham bij jafargajahs, lai netiktu trahpihts. Pehdigi wiffi faktini junta-behniä bij ismekleti un pawehle skanneja: Eita, te wiäna naw. Palkawneeks pahrlleezinajees ka Brentscha Stuttgarte ne-effoht, aigahja. Bet ka Brenzis tahs diwas neddeläs ar fawu maisi bes uhdens istikka? Tuhlin pirmä neddelä nahja wista, lihda zaur juntu kluffam lihdj Brenzi un fawu pautu tam pee kahjahm no-dehjusä, aigahja tik pat kluffam ka nahkusi, bes kladfinaschanas, ka wistas tal ar ween mehds darriht, kad pautu dehjuschas. Brenzis to pautu fanehma ka Deewa dahwanu, un gabbalu maises klaht nogreesis, turreja fawu pufsdeenu ar firsnigu pateizibu. Wista atnahja ik deenas ap to paschu laifu un ta Brenzis ik deenas bij apgahdahts. Bet tanni deenä, kad Spaneeschi prohjam gahja, ta wairs nenahja, un Brenzis dsirdeja laudis us eelu runnajoht: Nu tee prohjam. Wakkara wiäsch gahja pee herzoga. Tas pahrbrihnijees negribbeja fawahm azzim tizzeht. To brihnischkigo ustureschanu dsirdejis, herzogs Brenzi wedda pee lohga un lihdj ar to zekäs nomettees Deewam pateiza.

Deewš manni pafarga.

Sarunna.

Pafarga. Kattifimê nu tahlak stahw: Deewš manni no wiffas breefmibas pafarga un no wiffa launa paglabba un farga. Ko fchee wahrdi gribb fazziht, naw grubti fapraft. Deewš tahs breefmas, fur tahs naht, nogreesch un aisturra. Winsch muhs tà ar spahrneem apfeds, no launa glabbadams.

Deewš. Ka Deewš to (fo?) darra, to raksti daudj weetâs fakka. Jj. 10, 12: Lawa usraudfifchana pafarga mannu garru. Tahda jauka apfohlfifchana, ko ik weens deewbihjigais us sewi warr list fihmeteas, rohdahs Gf. 43, 1—3 (tas Kungs fakka Af saweem laudim): Rebihsteas, jo es esmu tewi atpestijis, es esmu tewi pee wahrda fauzis, tu man peederri; ja tu zaur uhdeni eefi, es buhschu pee tewim, un zaur uppehm, tad tahs pahr tewi nepluhdihs; ja tu zaur ugguni eefi, tad tu nesadegfi un leefma tewi neaisdedfinahs, jo es esmu tas Kungs tawš Deewš, tas Swehtais Israela, tawš Pestitajs. Saff. 16, 9: Zilweka firds pahrdohma sawu zellu (apraem mahs fcho un to), bet tas Kungs paschkirr winna gahjumu (nogreesch, lai tas warr isdohtees, breefmas un nelaimi, fuggineekam, ammatneekam, semneekam winsch dohd fwehtibu). Saff, 21, 1: Kehnina (un tà pat ik weena zilweka) firds irr ta Kunga rohtâ fâ uhdens uppes, un winsch to lohka kurp gribbedams. La, Gefawš gahja ar leelahm dusmahm un 400 wihreem Jehkabam pretti. Un ko Jehkabam pehz wajadseja apleezinaht, ja no fchahs perschas gribbat atbildeht? Deewš Gefawa firde lohzijs. Ko Jehkabam wajadseja apleezinaht pehz muhsu kattifimes wahrdeem? Deewš manni — —. Akitowels dewa Abfalomam gudru padohmu; kahdu? 2 Sam. 17, 1 u. t.: Deewš to nelahwa iddarriht; fâ? Amans gribb wiffu Israeli iddeldeht, Gf. 3. Deewš zaur Esteri to aiskaweja. — Bet pee fcheem trim zilwekeem: Jehkaba, Dahwida un Esteres tas wehl eewehrojams, fa winni pafargafchanu, paglabbafchanu un fatgafchanu no Deewa luhgufchees. Jehkabs: Ispesti manni no manna brahla rohtas, jo es no winna bihstohs. Dahwids: Kungs, darri jel Akitowela padohmu par getkibu; jo Akitowela padohms tà tiffa turrehts, itt fâ buhtu Deewa wahrds waizahts. Bet 17, 14 stahw: Tas Kungs tà listta notift.

ka Akitowela labbais padohms isnihka. Gester 4, 16. — Ta pat jauna derribâ ar Pehteri. Schim bij tift noteesatam, ap. d. 12, 5, bet draudse luhdja Deewu par wirru nemittedamees, un Deews to brihnischigi pasargaja. Schinnis tshetrôs notikkumds peepildijees Gf. 8, 10: Idohmajat padohmu, bet tas isnihzihs, runnajat wahrdu, bet tas nepastahwehs, jo schein irr Immanuel's (tas Deews ar mums, ka muhs pasarga un paglabba). Tadeht ka sinnam, Deews pasarga, paglabba, tad arr luhdsam sawâ wakkara-dseesmâ: Dohd duffeht man schai naksninâ, lai man taws apfegs paglabba; un rihtâ-dseemâ: Lai manni glabh un glabba taws swehtais engelhts. — Dohmaju, arr ik katriis no jums warr is sawas dshwo-fchanas weegli scho to faukt, kâ Deews wirru tur un tur apfargajis. Sauzat. — Bet dasch warrbuht warretu arr fazziht: Ne ko ihsti newarretu atminnetees, fur es no wahjibas, ugguns, uhdens buhtu tizzis pasargahs, wai no zittahm breefmahm, kas man buhtu warrejuschas usbrukt. Atbilde: Warr gan buht; bet ka tewim ne kahds launums naw usbruzzis, tad tadeht jau newarr fazziht, ka ne maj ne kahds launums naw bijis, kas tewi buhtu warrejis aiskemt. Wissi mehs dshwojam tahdâ pasaulê, kas pilla breefmibu un launumu us katru sohli; Deews ween wirras nogreesch. Lai masus behrus zif ruhpiigi apfarga un peeluhfo, tomehr tee warr apskahdetees. Staiga zif ruhpiigi, tomehr tu warri lohzeklus laust; buhwe tif ditti, tomehr tas warr sagahstees; fargajees kâ fargadamees, tomehr tu warri wahjisch palift; apgahdajees zellâ braukdams kâ gribbi, tomehr tew warr nelaima uskrift.

No wissas breefmibas un wissa launa. Schee Luttera wahrdi tâ saprohtami: Wissu breefmibu, wissu launumu, kas tew buhtu warrejis useet un naw usgahjis, tif weenigi Deews ween nogreesis un ne weens zits un ne kas zits. Ne tawa gudriba, ne tawa apdohmiba, ne tawi wezzaki, draugi, ne kahds netihsch gad-dijums, ne littens. Kurras leetas issauzu?

Atshsti to. Tapehz, behrni, dohdat Deewam to gohdu tâ juhs darriseet pehz kakkimes wahrdeem. Ja effi semneeks, tad nesakki: Es tif un tif gudri isdarriju, tapehz man ta skahde notikka, kas nahburgam. Kapehz tas nepareisi? Tu to gohdu nedohd Deewam, bet few pascham. Nesakki: Es esmu apdohmigis ar zitteem andeledamees, ar zitteem tihdamees, tapehz manni newarr peewilt. Kemsim zittus tahdus wahrdu, fakkat par teem sawas

dohmas. Es labbi fargajohs, tapeh; nepaleeku wahjch. — Ja tas un tas nebuhtu flacht bijis, tad es buhtu nomirris (teesa gan, bet apdohma tikkai, fa tas eerohjis ween Deewa rohkâ bija). — Mans liktens tâ bij wehlejis, fa es ar zittu fuggi brauzu, kamehr tas pirmajs noslihka. — Gaddi jahs fa es nebiju tur, tad ta lihpiğa wahjiba iszehlahs. — Bihbele fakka gan: „Nejauſchis kahds preesteris ſtaigaja to paſchu zellu,“ Lukt. 10, tadehl fa tur tas ſtahſts gluſchi peh; eerastas wihses ſtabſtihts. Bet winna jo drohſchaki tâ warr ſazziht, tadehl fa winna if katra ſawâ lappâ apleezina, fa irr dſihws Deews, kas pats leef „gadditees“ un „nejauſchis notikt,“ kas ſwaigsnes gaisds ſtahda, kas ſaulei zellu ſpreesch, kas uhdeni ſtaigajamu zellu padarra, kas zilweta dſihwes-grahmatu rakſta un irr jau rakſtijs. — Winſch fakka ſawds wahrdds: Pee tawa dſihwoſka mohziba nepeestahſees. Winſch fakka us uhdeneem, Jj. 33, 11: Tamehr tew buhs nahkt, ne tahlati, un ſche buhs gultees taweem lepneem wilneem. Winſch fakka: Es tewi neatſtahſchu nedſ pamettiſchu. — Tadehl: Ja gribbi zellâ braukt, luhds Deewu; tapeh;? winſch ween warr no breeſmahm paſargahkt. Ja weffels pahrnah; mahjâ, pateiz Deewam; tapeh;? winſch ween no breeſmahm irr paſargajis. Ja gribbi ehku buhweht, behrnus aukleht un kohpt, weffels buht, kahdu darbu ween darriht, luhds Deewu, pateiz Deewam.

Beidsoht wehl jumâ ij deewbihjiga Skrihwera dſihwibas kaut ko preekſchâ laſſiſchu, kas atſinnis, ko ſakliſmes wahrdi fakka: Deews manni no wiſſas breeſmibas paſarga un no wiſſa launa paglabba un farga. „Manna dſihwiba irr tihra Deewa mihleſtiba un ſchehlaſtiba. Ja man ta grahmata buhtu ja-aprakſta, tad es augſchâ us wiſſahm lappahm rakſtitu: Stahſts par Deewa brihnifchigo ſchehlaſtibu, tehwiſchigo mihleſtibu, leelo lehnprah-tibu un apſohliſchanohs. Dauds deenu eſmu peedſihwojis, bet wehl wairak Deewa mihleſtibas brihnumu. Paſaulê dauds eſmu redſejis, dſirdejis un peedſihwojis, bet ne ko til dauds, fa Deewa redſamu un neredſamu ſchehlaſtibas un lehnprah-tibas darboſchanohs. Sinnu, fa appakſch ſaules wiſs irr neleetigs, nepaſtahwigs un juh-dams; bet muhſu Deewa ſchehlaſtiba paleel muhſchigi. Wiſſas weetâs wiſſu ne-eſmu atraddis, bet Deewa ſchehlaſtibu eſmu wiſſur atraddis. Tehws un mahte, brahki un mahſas, ſeewa un behrni, draugi un raddi man nomirruſchi; bet manna Deewa mihleſtiba un

wiara schelastiba manni ne kad naw atstahjusi. Zilwekus esmu atraddis schaubigus un nepastahwigus, kà jau zilwekus; bet manna debbes' Tehwa mihlestiba irr usturrama un pastahwiga bijusi. Daudsreis esmu wajahts, un no wella un pafaules baidihts, bet Deewa mihlestiba un schelastiba bija mans patwehrams, mans gohds, mans palihgs un mans preeks, kur til dauds falduma atraddu, ka wissu behdu ruhktumu nizzinaju. Esmu pee nahwes wahrteem' bijis un tà faktoht jau ar weenu kahju kappà; bet Deewa mihlestiba manni isweddufi; kà warru gan ar apustuli fazzibt: Kà nomirdami, un redsi, mehs dshwojam. Kungs, mans Deews, leeli irr tawi brihnumi un tawi padohmi, ko tu pee mannis parahdi; tew ne kas naw lihdsinajams. Tawi pasluddinashu un no teem runnashu, jebshu tee naw skaitami." — Tad schis deewabihjigs wihrs, to apleezinadams, ko nu pat fazzijis, stahsta diwus notikkumus is sawahm behrna-deenahm. „Kad pufs gadda wezs biju, man tehws, brahlis un diwas mahfas mehri nomirra. Mahte, pee kurras fruchtihm wehl biju, arr ar mehri apfurga un gulleja pee semmes. Tad daudsi fazzija, es buhschoht, to mehra-gipti no mahtes issuhtdams, mahiti isglahbt un patš mirt. Bet Deewa mihlestiba pee mannis brihnumu darrijusi, un parahdijfi, ka, tà pat kà pecaudsis zilweks no maifes ween nedshwo, tà arri behrns no peena ween nedshwo, bet no if weena wahrda, kas is Deewa muttes eet. — Sawà peektà gaddà es sawà tehwa-pilssehtà zaur behrna neapdohmibù ohttreis dshwibasbreesmà tikku, straujà dšrnu uppitè eekrisdams, kaut straume manni jau daschahm mahjahm garram aisnessè, ka jau kahju grimt. Bet Deewa schelastiba suhtija seewinu, kas patlabban nahza uhdeni smelt. Schi manni israhwuse wezzateem pufsdshwu aisnessa.“

Un nu lassifim wehl diwas Dahwida dseefmas, kurras Deewa tehwschligo fargaschanu isflawe, 91: Kas appaksch ta wiffaugstaja patwehruma fehsh — —. 121, kurrar wirfraktis: Deews zilweku fargs: Es pazellu sawas azzis us teem kalneem — —.

Te wehl kahdi stahsti, kas rahda, ka daudsreis tahdas leetas, kurras mehs par nelaimi un laununu turrar, pehz Deewa tehwschliga padohma ihsti mums par laimi, un apfargaschanu noteel.

1. Behrns, kas spehlejahs. Mass behrns skraidija pa istabu apfahrt, behrna wihsè daschadi spehledamees. Glahschu-gabba-

lini bij winna nauda, sprungi winna mahja, speekis winna sirdsinsch, lellis winna dehlö. Tehws pa tam fehdeja pee galda ar swarrigahm leetahm darbodamees, tahs usrakstidams un aprehkinadams, lai deenäs schim spehles-putnam par labbu nahktu. Behrns daudsreis tehwan peeskrehja, schahdus tahdus neelus prassidams. Tehws winnam mas ween atbildeja, bet strahdaja til sawu darbu tablat; tomehr winsch arween mohdrigs azzis us behrnu turreja, lai tas nekristu, wai zittadi kà neapflahdetohs. — Deewmihlinsch to redsoht fazzija: Ia irr jauka preekschihme no Deewa tehwischtigas gahdashanas. Mehsh leelee behrni skraidam pa pasauli aplahrt un spehlejamees daudsreis wehl multisklakti, ne kà behrni. Mehsh satrahjam un iskaisam, mehsh buhwejam un noplehscham, mehsh stahdam un israujam, mehsh jahjam un brauzam, mehsh ehdam un dserram, mehsh dseedam un spehlejam, un dohmajam leelas leetas darroschi, furras Deewam ihpaschi wajagoht eewehroht. Pa tam wissinnoschais Deews fehsh un eeraksta muhsu deenas sawa gahmatä; winsch walda un rikto wissus muhsu darbus; winsch greesch wissu mums par labbu un swehtibu, un skattahs pee tam us mums un muhsu behrnu spehlehme ar ween ar wehrigahm azzim, kà lai nemaitajamees. Ak mans Deews! tahda atsihschana man wissai augsta un brihnischtiga, to gan' newarru saprast, tomehr gribbu par to tewi weenmehr teikt un flaweht. Remittees, mihlais Tehws, manni ar ween uswakteht un usklattihht, ihpaschi tad, kad es kà schis behrns, neprahtigi darru.

2. Deewa zekki. Gulltoht man engelish sapni parahdijahs un fazzija: Nahz, tew rahdishu tohs zekkus, pa kurreem Deews zilwekus wadda; es gahju winnam lihds. Staigajoht nahjam pee kahda schainneeka, kas muhs lohti laipnigi usnehma un mums lihsmis stahstija, kà wakkar ar sawu eenaidneeku salihdsinajees un no winna par draudsibas sihmi selta bikkeri schinkotu dabbutis. Schirrotees engelish to bikkeri fleppeni panehma. Es gribbeju dusmotees, bet schis fazzija: Zeet' kflussu, tee irr Deewa zekki. Behz tam mums gaddijahs pee zitta schainneeka mahjoht, kas muhs lohti nepatishlami turreja, un wehl luktoja muhs peekrahpt. Projham eetoht engelish schim reebigam zilwekam to selta bikkeri schinkojo. Atkal gribbeju dusmotees, bet engelish fazzija: Zeet' kflussu, tee irr Deewa zekki. Tad mums gaddijahs kahda mahja eegreestees, fur schainneeks lohti behdigs un famissis fehdeja, jo winna manta bij apklhlata un riktu

winnam wajadseja fcho mahju atstaht, tadehl ka newarreja maffaht. Aiseetoht engelís winna mahju eededsinaja. Gribbeju dufmotees, bet engelís fazzija: Zeet' fluffu, tee irr Deewa zelli. Behdigi nahjam pee kahda tehwa, kurra leelafais preeks winna weenigais dehl's bija, fo winfch ká fawu dshwibu mihleja. Engelís aiseetoht líffahs zellu nefinnohi, un tehws mums fawu mihlo luttefliti dewa lihds par waddonu. Pa laipu eetoht engelís behrnu eegrubda uppê, kur tas noflíhka. Nu wairs ilgati newarreju walditees, bet lohti dufmo-damees íffauzohs: Engelís tu teizees buht? tu zits ne kas ne-essi ká wels, kas par gaischibas engeli pahrwehrtees. Bet wehl leelafs debbesígs spohschums to apgaismoja un winfch fazzija: Neprattigais, nepulgo Deewa zellus, bet peeluhds. Bikkoram bij gipte eekalta, kas no ta dsertu, mirtu; to tam labbam zilwefam wiana labbuma dehl panehmu un tam launam par fohdibu eedewu. Rabbagais fain-neeks appafsch mahjas pelneem leelu mantu atraddíhs, ar fo warrehs maffaht un par turrigu wíhru palíft. Luttelkís dehlínfch buhtu par flepkawu palízzís, kas pehzaf fawu paschu tehwu nokautu; abbeju labbuma dehl winnam jaunumâ wajadseja mirt. Un redsí, ap engeli bija leels pulks debbes'garru, kas dseedaja: Mannas dohmas naw juhfu dohmas un manni zelli naw juhfu zelli, tà tas Kungs facka; bet it ká debbes augstaka par semmi, til manni zelli augstaki par juhfu zelleem un mannas dohmas par juhfu dohmahm. Un engeleem uf debbesim aisgahjufcheem es Deewu peeluhdsu un — usmohdohs.

3. Wífs fo Deews fuhtha, irr labs. Deembíhjigs gudris wíhws atnahza wehlâ wakkará pee kahdas pílsfehtas, kurras wahrri jau bija aíflehgti; ne weens winnam tohs neattaifíja, un tà nabagam íffalkufcham un ífflahpufcham appafsch plíffas debbes par nakti bij japaleef. Wínfch fazzija: Wífs fo Deews fuhtha, irr labs; un líffahs pee semmes. Wíwna ehfelís tam lihdsahs stahweja un deggofch lakternis, drohfchibas dehl tanni nedrohfchá apgabbalâ. Bet leels wehíjch zehlees fwezzi ídseffa un lauma ehfeli aprija. Ufmohdees wínfch atraddahs weens pats, bet fazzija: Wífs fo Deews fuhtha, irr labs, un fagaidíja meerígs ríhta-gaísmu. Pee wahrteem nahzís wínfch tohs walla atradda, un pílsfehtu íflaupitu un íspohfítu. Kaupítaju bars naktí pílsfehtâ bij eelaufees un eedíhwotaji gan wangós bij fanemti un aífwesti, gan nokauti. Wínfch weens pats bij ísghabhís. Wai nefazzíju, tà wínfch pee fewís teíja, ka

wiss labë, fo Deewë suhta? Tif daschreis rihtâ mehl atsih-
stam, tapeh; winsch mums wakkarâ scho wai to leedsis.

Par krusu un behdahn.

Kattismê naw ne tur ihstas weetas preeksch scha gabbala par
krus' un behdahn kristiga zilweta dshwoschanâ, kâ tif warr buht
septitâ luhgshana. Tomehr tas arri sche peederr, tadehl ka behdas
ihsti tahë sahles, zaur kurrahn Deewë zilwekus peh; sawa prahta
audsina; arri paschi tee kattismes wahrdi: no wissas breefmibas pa-
farga un no wissa launa paglabba un farga, labbi us to uswedd.
Lai nu gan mahzoht ar ween sche un tur par dshwibas gruhtibahn
runnahts, tomehr arri plaschaka pamahziba par to ittin wajadsiga.
Jo ik weenam skohlas-behrnam gan kahdreif dshwibas behdas tuh-
wak speedisees, ne ka lihds swahrkeem, un dascham tas uhdens nah-
zihë lihds paschai dwehselei, D. dj. 69. Tapeh; kristigai skohlai
behri ja-apbrunnâ zaur pamahzishanu, preezinashanu, zerribu, tã
jau swehtee ralsiti to katrã loppã darra. Teescham teesa, fo Men-
kens tif jauti fakka: „Bihbele itt ihpaschi arr zaur to parahdahs
kã Deewa wahrdi, ka winna dohd tif baggatu mahzibu par beh-
dahm. Schi leeta un schi mahziba, fo winna atflahj, ihpaschi arr
weena no tahm leelakahm sawadibahn, zaur fo bihbele no zittu tiz-
zibu swehteem raksteem ischkirrah; jo neweens no teem par scho
swarrigo leetu tahdu siannu nedohd, kas firidi warretu apkluffinaht
un zilweku preezinaht un eestiprinaht.“ — Ar krusu nosihmejam
ik katru nenoseedsigu gruhtaku un ilgaku zeescham, fo Deewë
suhta un fo arri zeetajs pats par Deewa suhtitu atsihst. Par krusu
to saw; tapeh; ka ta Kristus zeeschanai lihdsinajahs, kas arr bij ne-
noseedsiga un no Deewa winnam uslikta.

Sarunna.

Teef irr gan, fo Lutters fakka: Deewë manni no wissas
breefmibas pasfarga un no wissa launa paglabba un farga. Jo ja
winsch to nebuhtu darrijs? un ja winsch to nedarritu, tad es ne

stundas nedfihwotu. Tomehr Lutter's ar to dohmaht negribb fazzih, ka Deews wiffas breefmas un wiffu launumu no mannis nogreesch. Re, to Deews nedarra.

Deews usleek behdas. Mehs jau dŕirdejusch, ka Deews wiffu pee mums wadda un grohsa tã, fã lai fwehti paleekam. Us to juhs dŕihwojat kristigã draudŕe, dŕirdat skohlã Deewa, wahrduŕ un teekat pamahziti, un wiffu kas tad bes tam wehl noteek, to wiasch isrihko. Tas jau irr lohti labbi. Jo ja tu pats warretu un drihstetu fawas dŕihwofchanas notikkumus isrihkoht, tu few teescham lihri to ween gahdatu, kas patihkams, tu buhtu prett fewi paschu par daudŕ mihtŕis un negribbetu fawas fwehtibas dehl zeefchanas eedohteŕs. Tad nu Deews nahf un wedd tewi behdas eekŕhã. Jo behdas irr pats wiffu derrigakais Deewa zekŕsch, pa to wiasch muhs us gohdibu wadda*). Bet pehz fawas gudribas un mihleŕtibas Deews par to gahda, ka behdas nenahf agrati, ne ka wajaga, p. pr. pee Sjaba; ka winnas ne kad par daudŕ gruhŕas nepaleek, 1 Kor. 10. 13 (kahrдинаŕchana naw pahri par spehku, kuru Deews pee if weena zilweka wifflabbati pasihŕt, ja ween to palihgu gribbat bruhleht, fo Deews pasneeds: winna wahrduŕ, luhgŕchamu, tizzibu); un ne kad ilgati nepastahw, ne tã pee Sjaba. — Schi jau irr wifflabbata eepreezinafchanahs, ka zeefchanas nenahf nejauŕŕhis, bet nahf no Deewa. Amos 3, 3: Arrig buhs kahds launums pilsŕehtã, fo tas Kungs nedarra? 1 Sam. 2, 6. 7: Tas Kungs nokauj un darra dŕihwu, wiasch nowedd ellẽ un atkal uswedd augŕhã, wiasch darra nabbagu un darra baggatu. Kad daudŕ nelaimes usnahf, tad daschi dohma, Deews par fawejeem daudŕ nebehdajoht. Zitti atkal us teem ween skattahs, kas winneem to nelaimi padarrijuŕŕhi un tohs lahd, lamma un teem wainu darra. Jahŕep's darrija zittadi: Deews manni ŕhurpu ŕuhrijs, jebŕchu brahti to bij pahrdewuŕŕhi; Sjabs: Tas Kungs irr nehmiŕ, faut gan Kaldeeschi un Arabeeschi bij darrijuŕŕhi; Dahwid's, kad Sinejus winnu lahdeja: Lai wiasch lahd, jo tas Kungs winnam to pawehlejs. Tã arr irr; zilweks newarr ne matta tew aistikt, ja Deews to nelajsch.

*) „Nastu ar ween libdsahs stahda tizzibu un fwehtibu, zeefchanu un gohdibu. Luhl. 24. 26. Rohm. 8. 17. 18. 2 Kor. 4. 16. 18. Pee fwehtibas zittadi neteek, fã zaur tizzibu; pee gohdibas zittadi ne, fã zaur zeefchanu.“ Wenken's.

Daschas behdas irr grehtu augli. Mahzifimees nu wehl tablat par behdahm. Jer. 2, 19: Tawa blehdiba tewi pahrmahzihs un tawas atkahpschanas tewi pahrfohdihs. Tad atsihsti nu un raugi, zil tas launs un ruhfts, kad tu to Kungu sawu Deewu atstahji un winnu nebihstees, ta tas Kungs Kungs Zebaot facka. Ta arri Jer. 30, 15: Ko tu kleeds par sawu wainu —. D. dj. 89, 31, 33: Kad winna behrni mannu hauflihu atstahj —. Deews fazzija uf Dahwidu, kad tas bij grehlojis: Es pahr tawu nammu nelaimi weddischu; sleppeni tu to (to?) effi darrjis, wisseem redsoht tas Kungs tewi fohdihs. Un tas winnam zaur Absalomu usgabja. Ko uf tahdu wihji par Israeli un Akabu sinnat fazzihit? Tadehl ta Elimas burris semmes-fohgi no tizzibas nowehrfa, winsch, uf kahdu laiku palikka aklis, ap. d. 13. Ta taggad wehl. No kurrenes zee-tums? daudj wahjibu? No kurrenes daudsreis apsmeeffis un launs no zilwekem? nabbadfiba? nopuhtas un ardesafahpes pee pascha behr-neem? — No ta mahzees: 1) No daudj behdahm pats sewi warri issargatees. Ka to darris? 2) Newaino tuhlin Deewu, bet apluhko pa preekschu, wai tawa kuhtriba un schkehrdeschana naw wainiga pee tawas nabbadfibas. Ar to daudj zilweku apgrehfojahs; ar to? 3) Neuskrauji arr jitteem zilwekem to, to pats sew peewiljis: Winni laupa tam gohdu; un tomehr tu pats sew to papreekschu nolaupijis zaur sawu palaidibu. Winni negribb tewi no truhkuma isglabht; un tomehr, ja tee tewi schodeen isglabhtu, rihtu tu jau atkal tanni sfreetu eekschâ.

Behz behdu wairuma naw deembihjaschanahs un besdeemiba noswerrama. Ka nu pat runnahts, ta tew pret sewi paschu behdas jaisurrah; ka? Bet kad zittus redsi zeeschoht, tad fargees, ka par winneem spreesdams teem netaisnibu nedarri Zahn. 9. Kahdas dohmas mahzelleem par akka peedsimmuschâ wihra aklibu? Ka Jesus par to spreesch? Prohtat, kur kahdas ihpaschas behdas redsam, nedrihstam wis fazzihit: tas zilweks, laikam arr ihpaschi leelus grehtus padarrijis. To paschu Jesus facka. Luhl. 13, 1—5 par Galileescheem un par Siloas tohrni, kas 18 zilweku noftta. Kahdas dohmas lai par to neturroht? Kahdas gan? Ja juhs neatgreesifetees, tad juhs wiffi arr ta pat tikfeet nomaitati. Diwreis Jesus to facka. Ta Peteris Waldus darrija, kad ehdoht kahds zilweks no schlakfas sagrahtis peepefchi nomirra. Ta Lutters, kad Aleksi winna draugu sibbens noftta. — Rastti pat to wehl facka, Ebr. 12, 6: Kurru

tas Kungs mihlo, to winsch pahrmahja. Pascheem wiffdeew-
 bihjigakeem zilwekeem jo dauds behdu bijufchas: Ijabam, Dahwi-
 dam, Tobijam, Elijam, Danijelam, Jeremijam, apustuleem, Step-
 pinam, Jesum tam Kungam pascham. Tahdas beswainigas
 zeeschanas mehš fristitee fauzam par frustu, tapehž ka
 schahdas zeeschanas Jesus zeeschanahm lihdsinajahs. — Kà nu ne-
 drihštam fazzih: Kam leelas behdas, irr besdeewigs, tà arr ne-
 drihštam fazzih: Kam leela laime, irr deewbihjigs.
 Mahž, 8, 14: Irr taifnee, kam tà klahjahs, itt ka teem buhtu bes-
 deewigo darbi, un irr besdeewigee, kam tà klahjahs, itt ka teem
 buhtu taifno darbi. D. dj. 73, 1—15 winnu laime aprastita.
 16 p.: Es dohmaju us to, kà to warretu faprašt (ka besdeewigeem
 no ahrenes til labbi klahjahs). 17 p.: Gahju Deewa fwehtà weetà
 un nehmu wehrà, kas winneem pehž note ef. 18 p. u. t. winnu
 gals aprastihš. 22 p.: Kaut man arr besdeewigo starpà buhs buht
 par neprachtigu, no winneem tà nosauktam, tapehž ka daschadas
 behdas no Deewa dabuju un winnu tomehr mihloju: tatschu es
 weenumehr pee tewis paleeku.

Behdu leelums. Behdas daschreis til leelas warr palikt, ka
 leelahs, Deews ne-essohť wis Ichws. To wiffi deewbihjigee peedsh-
 woujushi: Ijabs, 30, 20, 21: Es tewi peefauzu, bet tu man neatbildi,
 Affaws, D. dj. 77, 8, 9: Wai tad tas Kungs muhschigi atstums —.
 Gemans, D. dj. 88, 7—9: Tu manni dsikakà bedrè lizzis —. Dah-
 wids, ds. 69, 4: Esnu peeluffis no faufschanas —. Esaijas fakka
 63, 15: Kur irr tawa warra? Tawa apscheloschanahs turrahs zeeti
 prett manni. Raud. ds. 3, 43, 44: Tu muhs ar dusmibu effi ap-
 klahjis, muhs wajajis, nokawis un nesaudsejis; tu ar padebbesi effi
 apsedsees, ka luhgščana newarr zaureet. Jesus Getsemanè fwihda
 affinsweedrus, jihnijahs ar nahwes-bailehm; waideja pee krusťa:
 Mans Deews, mans Deews, kapehž tu manni atstahjis! — Tà wehl
 ik deenas: Masi behrni guk semmè ar frampeem deenahm no weetas,
 ka, kà fakka, akminam buhtu jaeeschelojahs; wahjneeki, kas naw ne
 dsihwotaji ne mirreji, kurru schpigo brehščanu ohtrà mahja warr
 dsirdeht; fur ne kahda luhgščana tahs zeeschanas nenogreesch. —
 Kapehž gan Deews to darra? Daschadas atbildes: 1) Tawai us-
 tizzibai us Deewu tad wajaga parahditees, kà pee Kananeeschu seewiras,
 kurra no Jesus neatlaidahs, lai winsch gan zeets liffahs —. 2) Beh-
 dahm tadeht wajaga jo leelahm palikt, lai tad, kad Deews brih-

nischtiigi palihds, winna gohdiba jo wairak parahdahs; tà Jesus darrija kahjäs Rahná. Kad behdas wiffleelakas, tad Deewa palihgs wiffuwgki. — 3) Deews pehz fawas gudribas un mihlestibas wiff-labbaki finn to stundu, kad japalihds; bet tu zeet', tizz', zerre meerigi, lihds wiß beidsahs brihnischki. — Tad arri: 4) Ko es darru, to tu taggad nesinni, bet pehz tu to fajuttifi. Pee ta turrees; pee tà? Pee schahm tschetrahm atbildehm. Tu warr buht jau scheitan to fajuttifi, tà Kananeeschu seewina deewigo palihdsibu fajutta zeeschi pee Deewa turredamahs. To arri fajutta Sjabs, tà? Dahwid, tà? — Tà tad nu paleef. Gf. 49, 15. Wai arri seewa —. Gf. 54, 7: Masu azzumirkli tewi esmu atstahjis, bet ar leelahm apscheloschanahm tewi gribbi sapulzinah; ar masahm dusmahm fawu waigu fahdu azzumirkli no tewis esmu paslehpis, bet ar muhschigu schelastibu par tewi apscheloschohs, tà tas Kungs taws Pestitajs fakka. 10 p.: So kalni gan atkahpsees —. D. df. 103, 13: Kà tehws par behrneem apschelohjahs —. Df. gr. 296, 4: Lai tas gan ilgi kawejahs, fa man buhs seukt un waideht; kad Deews pehz scheliges parahdahs, fas man tad wairs warr faiteht? Tas buhs weens ihstais Deewa behrns, fas pirnak ruhktu malku djer, pehz winsch to gahrdo baidhs. — Pee tam paleefat, behrni.

Kristitam wajaga behdas zeesht. Kristitam jaecedabbu gohdiba, un bej zeeschanahm naw gohdibas. Tà ar Jesu paschu bija: Wai Kristum nebija to zeesht un fawà gohdibà ee-eet? — Jesus pats arr to fakka Matt. 16, 24: Kas man gribb pakkal staigaht, lai aisleeds fewi paschu, lai usæemm fawu krustu un lai staiga man pakkal. Ap. d. 14 22: Zaur dauds behdahm mums buhs ee-eet Deewa walstibà. Arri Gbr. 12, 5—11. — Lutters fakka: Kas labbas deenas gribb dabbuht, lai par kristitu nepaleef, jo tahs ustizigeem Kristus pakkal-gahjeem debbesis pataupitas; un tadeht, ja gribbi kristits zilweks buht, tad tew tas pils-mundeers jawalka, jo mihlais Pestitajs zittadu apgehrbu faweem pils-landim nedohd. Bes krusta ne kahds kristits zilweks.

Labbums fas nahf no behdahm.

1. Behdas dsenn pee Deewa, pee Deewa wahrdeem, pee luhgschanas. Laimè zilweks lehti pats ar fewi dohma istift, t. i.

winsch dohma, winnam ne weena zitta newajagoht; winsch tad lehti us tahm dohmahm ween dohma, fà tahs baudiht, ne mas us to de-weju; bauda tahs dahwanas bes pateifschanas. Bet kad nelaima us-nahf, kad zilweks wairs ne pee fewis, ne arri pee zitteem padohmu un palihgu neatrohd, tad winsch mahzahs azzis us Deewu pazelt, kas nemm un spehj atkal doht. Kad pasudduschais dehls apdohmajahs? Par Manassus lehnixu stahstihst 2 laif. 33, 9: Winsch Zuhda un Jerusalemes eedschwotajus tà apmaldinaja, fa tee nifnaki darrija, ne fà pagani. 10 p.: Gar tas Kungs runnaja ar Manassu un wianna laudim, bet tee nerehima wehrà. 11 p.: Wiannu kehdes eeflehtgu us Bahbeli aiswedda. 12 p.: Kad tà bij apbehndinahts, tad winsch peeluhdja to Kungu fawu Deewu un pasemmojahs. 13 p.: Deews wianna luhgschanu paklausija un wiannu wedda atpakkat us Jerusalemi. Tad Manassus atsinna, fa tas Kungs irr Deews. Ko pee ta redsam? — Es. 28, 19: Apbehndinaschana mahza mahzibu wehrà list. Prohti Deewa wahrdu mahzibu. Par to laimigais tif lehti neruhpejahs, nauda jau wianna eepreezinatajs. Tas eepreezinatajs wiannu atstahj, pee fewis winsch eepreezinaschanu neatrohd, pee zitteem zilwekeem arri ne; tas wiannu dsenn pee Deewa wahrdeem, tur to mefleht, un redsi, winsch atrohd un nu isteiz fo peedshwojis: Ja tawi wahrdu nebuhtu man par eepreezinaschanu bijusch; es buhtu bohja gahjis fawas behdas: tawas eepreezinaschanas atspirdsina mannu dwehfeli; tawi wahrdu man irr dahrgaki, ne fà selts. Kaphez? — Behdas arr wehl mahza Deewu luhgt. Es. 26, 16: Kungs, kad behdas flahf, tad tee tewi mefle (fà? kaphez tad?), un kad tu tohs pahrmahzi, tad tee gauschi luhds. Tà Israels darrija sohgu laifà, fur ar ween fazzihts: Tas Kungs wiannus nodewa eenaidneeku rohlàs, kad tee wiannu atstahja; tad wianni brehza us to Kungu, sohgt. 3, 7—9. Tà arri Manassus darrija. — Wehl scholair' Deews behdas tadeht fuhf: Kas negribb wianna bauschteem klausht, kas pafaules fahribàs bes apdohmas dschwò, bes Deewa, ne mas par muhschibu nedohma, tam Deews nelaimi peefuhf, kaphez? lai winsch us wahjibas-gultu apdohmajahs, lai pahrbaudahs, lai mahzahs us Deewu flattitees. Lai grehfu nastu un pafaules fahribas winnam paleef reebigas. Lai atsiht pafaules-leetu isnihzibu. Lai mahzahs Deewu luhgt un Deewam padohftees u. t. w. Wafs stahstinsch. Wezzakeem, kas bes Deewa dschwòja, nomirra wiannu weenigais mihlèis behrninsch. Par to wianni nemas newarreja ap-

meerinatees un praffija mahzitajam, fapeh; gan Deews fcheem to effoht darrijis. Tas atbildeja: Mikhlais Deews no juhsu familjas arr weenu gribb fawâs debbesis. Juhs tur negribbat eet, tad winsch panemm juhsu behrinu un gribb redseht, wai nu ne-eeseet tam pafkal. Klaufatees lihdsibu. Gans bij aitu-kuhti wifflabbato barribu aitahm nolizzis, un durris plaschi atwehris gaidija, lai tahs nu eetu eefschâ un ehstu. Bet ne fâ; un lai winsch gan fauja, gan no pafkatas dsinna, aitas arween no atwehrtahm durrim fâ ar fischanu fittahs atpaffal. Tad winsch wiffmaso jehrinu nehmis to kuhti eenessa, un nu aitas pafchas labprahtigi tam paffal eegahja.

2. Tahs darra baggatu labbôs tiffkumôs. Wezsee laudis zeeschanas fauja par Deewa frusta-fkohlu. Skohlâ diwejada mahzifchanahs: jamahzahs sinnahst un pasiht, fo wehl nesinn; uszihrtigi jarauga to isdarriht, fo mahzijeos. Dauds tiffkumu irr, fo tif' behdâs ween dabbu mahziteos, p. pr. pazeeschana, fo zittadi pa wiffam newart ismahziteos. Remâm bihbeles-perschu fahdu, fo apzeredami dabbum redseht, zil baggatus garrigâs leetâs muhs behdas darra. Rohm. 5, 3. 4: Meh's leelameos behdâs (preezajameos par tahm), sinnadami fa behdas pazeeschanu padarra. Bet kas pazeeschana par jauku tiffkumu, fo pee Haba redsam. Winsch zeeschanas meerigi fanemm no Deewa rohtahm; tur pretti nepazeetigais prett Deewu furn. Winsch arri paleef pastahwigi pee Deewa, tur pretti wianna nepazeetigai feewai nebija tahdas pastahwibas: Lahdi Deewu un mirsli. Tâ Jesus pazeetigi zeeta pee frusta, fâ jehrs. Jehl. 1, 12: Swehtigs tas wihrs, kas lahrdinafchanu panefs, fo pahrbauhdits winsch dabbus to dschwibas-krohni, fo tas Kungs fohlijis teem, kas wiannu mihlo. Pazeetibas leela alga peh; schahs perschas irr dschwibas-krohnis; tif' augstis schis tiffkums Deewa azzis. Pazeeschanas mahsa irr padewiba Deewa prahtam; jauks tiffkums, kas arr no behdahm isaug. Kad Marija fazzija: Esmu ta Kunga kalpone, tad wianna gribbeja Deewam laist ar fewi darriht, kas wiannam ween tihf, lai buhtu kas buhdams; wianna padewahs Deewa prahtam. Kâ tu gribbi, Kungs; fâ tas falka, kas behdâs Deewam padewigs. Kurfch tâ fazzija? Jesus: Ne mans, bet taws prahts lai noteef. — Mufhu perscha tahlatu falka: pazeeschana padarra isbaudifchanu. Si bauidifchanu jeb isprohwefchanu par to, fâ Deews pafchu behdu widdû eefschigi firdi warr eepreezinahst un meerinahst. Pahwils: Effam fâ behdi-

gee, bet allaschin preezigi. Tahdu deewiga meera un preeka prohwi dabbutuschi baudiht: Steppinsch: Wissi kas augstâ teefâ sehdeja, redseja wiina waigu itt kâ engela waigu; apustuki: Tee lihgsmodamees aigahja no augstahs teefas, ka bij zeenigi turreti, Jesus wahrda dehl kaunu zeest. Arri Pehtera un Jahna firdsdrohschibu opbrihnoja teem augstahs teefas preekschâ stahwoht. Kad zeefchanâs effi pazeetigs un Deewam padewigs, tad tu dabbu fajust ne ween deewigo meeru un lihgsmitibu, bet arri to deewigo palihgu, ko wissi frusta-nessaji fajuttuschi: Abraams, Habs, Dawids, Jesus zc. Pehz tahdas isbaudischanas Dahwids fakka, ds. 62: Manna dwehsele irr flussu pee Deewa, no wiina nahf manna pestischanâ; jo winsch irr manna klints un mans patwehrams, ka neschubohs. — Tahlak perschâ stahw: isbaudischanâ dohd zerribu. Pazeeschana luhlojahs us tahm behdahm, kas klahf, isbaudischanâ flattahs atpakkal us pagahjuschahm behdahm, zerriba greesch azzis us to, kas nahkams, un tur reds, ihsti tadehl, ka wiina zerriba irr, tif ween to, kas preezigs, mihlsch un patihkams. Kâ Deewa meera un palihdsibas isbaudischanâ behdâs dohd zerribu us nahkofcho laiku, to ihsti pee Dahwida redsam. Winsch tif dauds reis Deewa palihgu bij nomannijis, weenreis Maona tuksnessi, kur Sauls to kalnu jau bij aplenzis, us kurre Dahwids bija, kad wehstnessis atnahza, Wilisteeschi effoht semmê eelausufchees. Saulam bij jasteidsahs turpu, un Dahwids bij isglahbis. No ta wiinam nahza ta zerriba us Deewu, Deews buhschoht wissu ar wiinu us labbu gallu iswaddiht, lai nahktu, kas nahkdamâ. Is schahs isbaudischanas un zerribas isaug ustizziba Deewam. Krittschu tam Kungam rohkâs, tâ winsch pehz lauschu flattischanas fakka, jo wiina apschelofchanahs irr leela, 2 Sam. 24, 14. Sawâ 91 dseefmâ winsch Deewu fauz fawu palauschanohs, fawu pilli zc. zc. Tahdas ustizzibas, tahdas palauschanahs pilla irr wiina 46 ds.: Deews irr muhsu patwehrams un stiprams, ihsti klahteffohsch warrens palihgs behdu laikâ; tapehz nebihstamees, jebfchu arri semme pasustu un kalni paschâ juhrahs widdû nogrimtu zc. Ar tahdahm preezigahm azzim arri Bahwils us preekschu flattahs fawâs behdâs, kas wiinu apmahz. 2 Kor. 4, 8—10: Mehâ wissur teekam spaiditi, bet nenospaiditi; mehâ missamees (pehz fawas meefigahs, zilwezigahs firds), bet tomehr neismifamees (kapehz ne? ko wiini isbaudijuschi?); mehâ teekam wajati, tomehr neatstahiti (ka Kristus wiinneem klahf stahweja, to wiini dauds-

reis bij nomannijufchi; p. pr. Korintâ, ap. d. 18, 9. 10, Jesus nakti uf Pahwilu fazzija: Nebihstees, bet runna un nezeet' fluffu, jo es esmu ar tewi, un ne weens nezelfees prett tewi, tew launu darriht); mehs teklam nomesti, tomehr bohjâ ne-eetam. Mehs allaschin Jesus ta Kunga nonahwefchanu meesâ apfahrt neffam, lai arridsan Jesus dshwiba muhsu meesâs nahf redsama (mehs zeescham, fâ muhsu Kungs zeetis, un zerram, fa tiksim arr ar gohdibu apgehrbti, fâ winfch pehz fawas augfchâzelschanahs). — Pahrfattisim to wehl reis ihsumâ. Zif baggati, zif eefchigas gohdibas pilli fchee wihri zaur behdahm palikufchi, fa Pahwils warr gan fazziht, 2 Kor. 6, 10: Eeffam tee nofkummufchee, bet allaschin preezigi; tahdi, lam naw ne neeka, un tomehr irr wiffas leetas.

3. Pastahwiba behdâs dabbuhs debbestis par algu. Par. 2, 10: Effi ustizzigs lihds nahwei (nelaidees zaur ne fahdahm behdahm wai truhkumu nowestees uf neustizzibu, ismiffeschanohs, melleem, fahdsibu zc. zc.), tad tewim dohschu dshwibas-frohni. Matt. 5, 10—12: Swehtigi tee, kas taifnibas deht —. Jehk. 1, 12: Swehtigs tas wihrs, kas fahrdinafchanu —. 2 Kor. 4, 16—18: Mehs nepeekufstam (behdâs zihnitees, pastahweht un tahs uswahreht), jo jehfchu arr muhsu ahrigais zilweks fatruhd (meesa famaitajahs, eet bohjâ), tomehr tas eefchigais jo deenas jo wairaf atjaunojahs (gars paleef jaukaks, fwabbadaks); jo muhsu behdas, kas irr weeglas un ihfas, mums padarra neisfakohht leelu, muhschigu un pastahwigu gohdibu, mums, kas nenemmam wehrâ to, kas redsams (meesu ar winnas wahjibu, nihzibu, nespehku, wezzumu), bet to, kas naw redsams (garru, kas paleef); jo kas redsams, irr laizigs, bet kas naw redsams, irr muhschigs. (Schee wahrdi ihsumâ to isteiz: Zaur zeeschanahm pee gohdibas; zaur frustu pee frohna.) Rohn. 8, 18: Scha laika zeeschanas neatmakfa to gohdibu, kas mums tiks parahdita (weenreis, wehl ta gohdiba neparahdahs). 1 Pehk. 4, 13: Preezajtees, fa jums dalla pee Kristu zeeschanahm (fa juhâ zeeschat nenoseedfiji; pehz winna preefchfihmes pajzetigi, Deewam padewigi), fa lai juhâ arri winna gohdiba parahdichanâ warrat preezatees un gawileht. 2 Tim. 2, 11. 12: Ja lihds nomirfstam, tad arri lihds dshwofim; ja panestam, tad arri lihds waldisim. D. ds. 126, 5. 6: Kas ar affarahm fehj, tee ar gawilefchanu plaus; tee noeet un raud, dahrgu fehflu nesdami, bet tee-

ſham ar preeku tee atkal atnahs un neffihſ farwas fuhliſchus. Scho jauko perſchu deewbihjigais, arri daudſ pahrbaudihts Gerhardtſ til jauki faſkandinajis (latwiſſi ta dſeefma Remlinga pahrtulkota): Deewa behmi daſchubrihd' affarſ fehj ar waidahm; pehj ta deenina atſpihd, fo mehſ wiſſi gaidam. Tad, tad buhſ taſ plaujams laikſ, fur mehſ fuhluſ feefim, tad atſpihdehſ Deewa waigſ, — mehſ pehj raudahm ſmeefim. Dſ. gr. 497, 7. — Tapehj arr wiſſi deewbihjigee kruſta-neffeſi pehj debbeſim ilgojuſcheeſ, par. 21, 4: fur Deewſ noſlauzihſ wiſſaſ affaraſ no wiann azzim, un nahwe wairſ nebuſſe, nedſ brehſſchana, nedſ raiſeſ wairſ buhſ. Pawilſ: Man labſ prahtſ aiſeet un pee Kriſtuſ buht. Qutterſ wehl neddeku preekſch farwas nahweſ farwai ſeewai rakſija: Man labſ prahtſ mahjâſ aiſbraukt, ja Deewam ta gribbahſ. Melanktonſ, kad uſ nahweſ-gultu wiannam praſſija, wai wehl fo wehſoteeſ, atbildeja: Ne fo zittu kâ debbeſiſ.

Uſ wiſſadu wiſſi gohdiba til' zaur zeefſchanahm, zaur gruhtumu panahkama. Radditahſ leetaſ, ka: maiſe, wihnſ, ſeltſ, ſahleſ, mums ſchinni leetâ itt riſtigâſ bildeſ un lihdiſibaſ preekſch azzim ſtahda. Lai baggato maiſiti dabbutu, tad ſemmi uſplehſch, graudam jakriht tumſchâ ſemmê eelſchâ, pehj to plauj. kull, dſirnowâſ itt pa wiſſam faberſch, tad tam jaeet zaur uhdeni un ugguni, un nu til' wehl taſ par maiſi teek. Scho lihdiſibu arri Kriſtuſ bruhſeja, Jahn. 12, 24: Ja ſweeſchu-graudſ ſemmê kriht un apmirſt, tad wiſſſch neſſe daudſ auglu. Ignaziuſ affinſleezineekſ ſajzija: Eſmu Kriſtuſ ſweeſchu-graudſ, fo ſwehra ſohbeem buhſ ſamalt, lai taſ paleek par tihru maiſi. Wihnſ: Kamehr to no ohgahm dabbu ahrâ, zil daudſ taſſe teek mohjitaſ un ſpeeſtaſ. Wihta-tohkeſ un wianna ſarri daudſ jaapgraiſa, lai jo labbaſi augluſ neſſe, Jahn. 15, 2; iſſkaidrojat to. Ugguni ſeltſ paſtahw, un zauri iſgahjiſ jo ſpohſchaki ſpihd, kamehr wiſſaſ zittaſ leetaſ taſ tam klaht, ſadegg. Wiſſfruhthahſ ſahleſ ar ween wiſſlabbaſ weſſelibu dohd. Salihdiſinajat to paſchi ar behdahm. 1 Peht. 4, 1: Kaſ meeſâ zeekſch, taſ mittahſ no grehkeem (grehki wiannam zaur to teek padarriti reebigi).

Bamahziba. Peeleuhko ka behdaſ to arri pee tewiſ padarra. Zaur behdahm buhſ parahditeeſ, kaſ zilwekam ſirdi, ka lai engeki, welli un zilweki to dabbu redſeht. Pee Abraama pa-

rahhdijahs tizziba, un winsch dabbuja to gohda-wahrdu: tizzigo tehws. Pee Jjaba zaur to parahhdijahs pazeetiba, un winsch bihbelsé mums par pazeetibas preekschshmi noteiktš. Pee Jahsepa — pasemmiba: Ne-esmu jau Deewa weetà. Pee Jesus — padohschanahs Deewa prahtam: Taws prahts lai noteef. Pee Steppina — zerriba: Nedsu debbesis atwehtas. — Kas tur pretti zaur behdahm no zittu zilweku firdim nahja laukà? Waraüs: pahrgalwiba un apzeetinafchanahs. Akabs: winsch leef to wainu us zitteem, us Eliju: Wai tu tas effi 2c. 2c., kad leetus nebija. Tà wehl taggad daudsi darra; kà? Israels tuf-snessi; tur daudsfreis truhfums usnahja, tad parahhdijahs: neustiz-ziba, kurneschana: Zif ilgi tee negribb eelsch mannis tizzeht! tà tas Kungs schelohjahs. Akasijus, 2 kehn. 1. gult gultà us mirschanu wahsch. Ko gan Deews ar to gribbeja? 3 p.: Wai tad naw Deewa Israela? Winaam wajadseja Deewu melleht; bet winaam tikkai flepkawibas dohmas. — Pee wisseem scheem wi-reem peepildijees Jer. 5, 3: Tu tohs fitt', bet tee fahpes ne-juht; tu tohs apbehdini, bet tee negribb pahrmahzibu peenemt; tee irr sawus waigus zeetakus darrijusch, ne kà flinti, tee negribb atgreestees. Tas lai mums wisseem par beedinafchananu. Deetwam tikkai mihlestibas dohmas, kad winsch mums kahdas behdas fuhtha; lai jel tahs nemmam wehrà, ka teekam no behdahm preekòs, no krusa pee frohna. — Tew wairs truhfumuš nesuhdsam —. Df. gr. 628, 5.

To wissu bes nopetna un zeenibas.

Sarunna.

To wissnohtak Deews man dohd un darra no tihras teh-wischligas, deewigas lehnibas un schelastibas, bes wissa manna nopetna un ka tahdas dahwanas fanemt nezeenigs esmu. Schee jaukee Luttera wahrdi atbild us tahm jautaschanahm: Wai no man-nis tas nahf, wai no Deewa, ka Deews manni raddijis ar azzim un ausim, ar sapraschanu un pillu prahtu? manni if deenas wehl usturra zaur ehdeenu un dsehreenu, drehbehm un kurpehm? manni baggatigi un if deenas apgahda ar til daudj leetahm ehkàs un

muischâs? manni no breefmahm pasarga un no launa paglabba un farga? Ko tad Lutters atbild? Kas Deewu speesch, lai winsch man wissas tahs jaukâhs, mihligahs dahwanas dohd? Kas pee mannis naw wis? To apzerresim smalkafi.

1) Deews man wissu dohd no tihras tehwischligas, deewigas lehnibas un schelastibas. Tehwischliga lehniba, ta Lutters fakka. Prassi tehnam, prassi mahtei, kapehz winni fa-weem behrneem wissu atdohd un daudsreis few pascheem scho to atrauj? ta irr mihlestiba. Schi wezzaku mihlestiba irr tikkai wahja sihme no Deewa mihlestibas un lehnibas. Deews irr ihstena is tehws (pateefigi, pilligi, wairak ne ka taws tehws). Deews dohd wisseem dschwibu un dwaachu un wiannam ne weena newajaga, ta apustulis fakka ap. d. 17. Prohti wiannam naw ne kahds lab-bums, ka tu effi. Tapehz wianna lehniba irr tihra, t. i. winsch few tur klast ne kahdu pekau nemelle, kad winsch tew ta darra. Wianna tehwischliga mihlestiba tew dschwibu dewa. Salkat paschi tahlak pehz Luttera isskaidroschanaas: wissas radditahs leetas, meefu, dwehfeli zc. Ta swehtee raffi mahza, D. ds. 36, 8: Zil dahrga irr tawa schelastiba, ka zilweku behrni appasch tawu spahrnu ehnas patwerrahs. Jer. 31, 3: Esmu temi mihlojis ar muhschigu mihlestibu. To Deews gan us Israelu fazzija, bet es dohmaju, juhs to wahrdu ta sawas firdis juhtat, itt ka Deews to us ik weenu no juns fazzitu. Ka tas wehl bija? Ta tod nu, ka Deews mans Tehws, ka tizzibas-lohzelk apleezinu, to warru redseht pee wissahm tahm dahwanahm, fo wianna tehwischliga lehniba man schinko. — Bet schi lehniba arr irr deewiga lehniba, t. i. tahda lehniba, ka ne zilwekam, ne engekam tahda prett manni newarr buht. Tikkai deewiga lehniba, pr. ta dschwa Deewa lehniba, eefsch kurra pehz tizzibas-lohzelka tizzu, man tahdas leelas dahwanas warreja doht, ka zaur raddichanu, ustureschanu, apgahdashanu un waldichanu esmu dabbusis. — Un schelastibas, ta Lutters wehl fakka. Wiannam schel par muhsu behdahm, tahs wiannam eet pee firds: Ka tehws par behrneem apschelohjâhs, ta pat scheloh tas Kungs tohs, kas wiannu bihtahs. Schahs tehwischligahs, deewigahs schelastibas atspihdums irr Jesus: Man firds eeschelohjâhs par teem laudim, un winsch teem dewa ehst; winsch pasargaja no breefmahm, wehtru kluffinadams.

2) Bes nopelna. Kas nopelnijis, tas warr prassih, ta-

peh3 ka winsch laut fo pa preekschu dewis; algadsis algu, tapeh3 ka winsch lunga darbu strahdajis. Bet Rohm. 11, 35 stahw: Kursch winnam (Deewam) pa preekschu dewis, lai tam atmaksatu? Ko tee wahrdi gribb fazzih? Èà arr Luhf. 17, 10: Ja juhs wissu darrijuschì —. Kas Deewu pah'r wissahm leetahm mihlojis un tuhwaflu kà fewi paschu, tas wissu darrijis, kas winnam pawehlehts. Tas wehl newarr algu un nopelnu prassih. Tad wehl winsch warr fo prassih, ja wairaf darrijis. Wairaf ne weens newarr darriht. Deewu pah'r wissahm leetahm arr ne weens naw mihlojis. Ko nu warram no Deewa prassih, kahdu nopelnu? P. pr.: Ka tew labbakas drehbes muggurà, kà dascheem zitteem, tas irr bes tawa nopelna. Ka tew mahzishanahs labbaki teef, un tew wairaf sapraschanas kà zitteem, tas irr bes tawa nopelna. Kad meitene kahda rohku-darbòs isdewigaka, kà winnai to buhs turreht? Al zil daudsreis to aismirsi! Wissa pasaule skattahs us kahdu wihru, kam leelas dahwanas, to apbrihnodama, un tas wihrs pat3 tad lehti fahl dohmaht: Tas mans gohds, mans nopelns. Lutters reis par Melanktonu sawu draugu tà fazzija: Es zeeniju un flawēju tahs leelahs Deewa dahwanas eefsch Melanktona. Èà bij pa reisi runnahts; kapeh3? Tur pretti kahds reis us dokteri teiza: Doktera lungs, Zums dauds laime ar saweem wahjineekeem. Ja, tà schis atbildeja, ismanniba arr klah't peederr. Ko tas dohmaja? — Kad duhschigais Blikera generalis 1814 Anglija aisgahja, tad winnam tur gan driht deewigu gohdu parahdija, tadehl ka tas pee Bell-Alli-jangses Napoleonu bij uswahrejis. Tad Blikers fazzija: Man stipri us fewi paschu jausmanna, lai par gekki ne paleeku. Kà winsch to dohmaja? Zittureis, kad winnam warrenu runnu turreja, winnu flawedami, winsch fazzija: Kas tas irr, fo juhs flawejat? Manna pahrgalwiba, Gneisenaua apdohmiba (tas bij winna flawenakais appakschgeneralis), un augstaja Deewa schelastiba. Tas irr: Bes wissa manna nopelna. Èà mahzatees runnaht juhs arr, behrni.

3. Bes zeenibas. Schahs debbes' Tehwa jaulahs laizigahs dahwanas ne ween ne-effam nopelnijuschì, bet effam arri pa wissam nezeenigi winnas faaemt. Kapeh3? Peehtà luhgschanà: jo meh3 grehlojam il deenas dauds un nepelnam zittu ne neeka, kà ween sohdbu, un ne maj tahs dahwanas, fo Lutters tur zetturtà luhgschanà issauz. To (fo?) arri deewbihjigi wihri ar ween atsinuschì. Jehkabs: Man wairaf nebija, kà schis speekis, un nu man pee,

derr diwi pulki; es esmu mas̄ (nezeeniḡ) prett wiffahm apschelofchanahm un prett wiffu ustizzibu, fo tu fawam kalpam parahdijis̄. Dahwid̄s: Kas̄ es̄ esmu, Kunḡs, un kas̄ irr mans̄ nam̄s, fa tu manni lihds̄ schejeni waddijis̄ (no ganna-puifcha par tehinu)! Un tatschu tas̄ wehl irr mas̄ tawās̄ azzis̄, bet tu arri us̄ fawu kalpu runnais̄ no nahkofcheem ilgeem laikeem (fa winna walstiba muhschigi pastahwefchoht). Pahwil̄s, 1 Kor. 15, 10: No Deewa schelastibas̄ es̄ esmu, kas̄ es̄ esmu. Prohti tahs̄ leelahs̄ dahwanas̄, kas̄ winnam bija un kurras̄ winsch gan atsinna, un tee leelee darbi, fo winsch bij strahdajis̄, winsch nebija to zeeniḡs, bet wiss̄ tas̄ bij schelastiba. Jo kam par schelastibu jarunna, kas̄ winnam notiffusi, tas̄ ne kad newarr par zeenibu runnaht. Tā arri Lutter̄s. Winnam weentreif eenaidneeku preekschā fawa bihbeles̄ pahrtulkofchano pehz̄ taifnibas̄ bij jaflawe. To darrijis̄ winsch wehl fazzija: Bet ja es̄ tuhktoschreis̄ tif dauds̄ buhtu tulkojis̄, tad wehl nebuhtu nopelnijis̄ fa es̄ weenu stundu lai dshwotu un fa lai man weffelas̄ azzis̄ buhtu. Wiss̄ irr winna schelastiba un apschelofchanahs̄, kas̄ man irr un kas̄ es̄ esmu. — Zif mas̄ meh̄s̄ scheem deewbihjigeem wihreem lihds̄finajamees̄, un wehl dohmajam, no pasauligahm dahwanahm mums̄ wehl dauds̄ wairaf̄ bij nahktees̄. Mums̄ gan labbal wajadsetu fazzijt ar D. ds̄, 8, 5: Kas̄ irr zilweks̄, fa tu winnu peeminni, un zilweka behrns̄, fa tu us̄ winnu dohma?! 1 Kor. 4, 7: Kas̄ tewi preeksch zitteem isschirr? kas̄ tew irr —. Bes̄ wiffa manna nopelna un zeenibas̄, to ar ween apdohmajat, behrni, tas̄ juhs̄ usturrehs̄ pee pasemmibas̄ un peetizzibas̄. Neaismirstat. Amen!

Bar wiffu pateift.

Schis̄ gabbals̄ gan tā wifflabbaki pee fir̄ds̄ leekams̄ un apzerrejams̄, kad taifni ween tahs̄ dahwanas̄, fo Deew̄s ar radditahm leetahm mums̄ dewis̄, wehl reis̄ pehz̄ tizzibas̄-lohzeffa zauri nemm un pee fatras̄ no tahm isteiz̄, fā Deewam par to japateiz̄, fā winsch jaflawe, fā winnam jakalpo un japaklausa. Tā schi nahkofcha farunna arr falifta. Ka drusku kas̄ nahf ohtreis̄ pahri, tas̄ nestahde. Bar to apzerrefchanas̄ wihfi tif̄ tas̄ jafalka, fa behrneem taifni

ween prassams: Kà tu Deewam par scho, par to pateiz? Behrni lai sawas dohmas isteiz, un kas truhst, lai skohmeisteras preefakta.

Sarunna.

Muhju lohjelka beigums nu wehl atbild us to jautaschanu: Ko man buhs Deewam pretti darricht par wiffahm wiinna labdarrischanahm radditäs leetäs? Par to wiffnohtal buhs man wiinnam pateikt, wiinnu flaweht, tam kalpoht un paklaufigam buht. Us to swehtee raffi daudj paskubbina. Sir. 50, 22: Nu tad pateizat wiffi Deewam —. Pehz scheem wahrdeem ta dseefma: Lai Deewu wiffi lihds — taifita, ko draudse ar ween mehds dseedabt, kad Deewam par kaut ko ihpaschi pateiz. D. ds. 103, 1—5: Teiz' to Kungu, manna dwehsele —. Pehz schahs ta sawas dseefma taifita: Teiz' Deewa Kunga wahrdu. D. ds. 118, 1: Pateizat tam Kungam, jo winsch irr mihlige —. D. ds. 34, 2: Es teiffchu to Kungu allaschin, wiinna teiffchana manna mutte buhs weenumehr. — Nemfim nu tahs waitaf eewehrojamahs Deewa laizigahs dahwanas pehz tizzibas-lohjelka zauri un luhlofim, kà par katru to Deewam japateiz, kà winsch jaslawe, kà wiinnam jakalpo un japaklaufa.

Deews manni raddijis. Par dshwu raddijumu, kas preefus warr baudiht un art banda. Bet arri gruhtibas, wai nefazjisi? Teesa gan; bet ja tu gribbetu Deewam par wiffahm labdarrischanahm pateikt, tad tew ne mas laika neatlistu, wehl par gruhtibahm schelotees. Wehl; tu effi par prahtigu raddijumu raddihts, par zilweku Deewa gihmi, kà par to Deewam pateikfi? Sw. 4: Apweikat to jauno zilweku, kas pehz Deewa raddihts, ihstena taifniba (prett zilwekeem) un swehtä buhshana (prett Deewu). Augustins basnizas-tehws fakta: Deews muhs preefsch fewis raddijis. Kà par to pateikfi? dshwo Deewam, t. i. wiinnam par gohdu, pehz wiinna prahta, kà Jesus: Ja manna berriba, ka sawa —. Zif daudj, zif besgalligi daudj Deews tew ar to dewis, ka winsch tewi raddijis, tas lai ihpaschi dsimshanas deena tew stahjahs preefsch azjim. Dahwid's fakta, ds. 139, 14: Pateizu tew, ka es lohti brihnischti esmu darrichts.

Wiffas radditahs leetas. Deews, pawehledams zilwekam pahr wiffu semmi walidht, wiffas radditahs leetas winnam, winna wajadfibai atdewis. Par pukku fkaistumu un fmarfchu lohps nepreezajahs; jauks apgabbals un iffkatta winnam patiffchanu nedarra. Ra pateiffi par radditahm leetahm? 1 Tim. 4, 4: Jf latra Deewa raddita leeta irr labba, un ne kas naw atmettams, fo ar pateizibu fanemm. Atfihsti Deewa laipnibu, gudribu un wiffsphezibu, kad faule filti fpibh, kad pawaffari wifs falfch mettahs, kad pukku kufchitti uf lohgu leez. Lai radditahs leetas pafchas tewi uf to atgahdina: Pukke greefchahs uf fauli; greef ta fawu firdi uf Deewu. Zihrulis dseed no rihta agri debbes' Tehwam flawas-dseefminau, to winsch no masenes eeraddis. Wai, zilweks, tu Deewu neluhdifi wis? ta zihrulis fakka pafihstama pasazzina: zekawihrs un zihrulis. — Tikkai nemihlo radditahs leetas pafchas ween, ka daudfi darra, bet mihlo radditahs leetas Deewu, to fchehligo Tehwu.

Meesu. Ra ar to Deewam pateiffi, ka kalpoft? Rohm. 12, 1: Rodohdat fawas meefas Deewam par uppuri. Tas proh-tams: par dahwanu: Winsch jums meesu dewis, dohdad fawu meesu atfal winnam. Ra? Turrat to fchlichfu, tihru, ka Deewa bafnizu. — Strahda un ehd' fawu pafchu maifi.

Dwehfeli. Par to ta pateiffi, kad to augstaku turrefi, ne ka meesu. Ko tas zilwekam palihds, kad winsch wiffu pafauli famanto — Matt. 16. Raddini fawus dwehfeles spehtus uf Deewa leetahm: Atfihsti ar fawu prahtu Deewu jo deenas jo wairat; juhti un paaugstini un teiz un flawe fawa Deewa mihlestibu, ka Marija Jesus mahte ar wiffu dwehfeli un garru darrija: Manna dwehfele teiz augsti to Kungu, un mans gars preezajahs par Deewu, mannu Pestitaju; gribbi to, fo Deews gribb. Ta jaunais Samuels: Nunna, Kungs, taws kalps klaufahs; Jesus: Wai nesinnajat ka man fawa Tehwa leetas jadarbojahs? Atjauno fawa dwehfele Deewa fawa Pestitaja gihmi. Sauzat fo, kas pee tam peederr: Behniba, pateefiba, tuhwaftu mihlofchana, Deewa mihlofchana, weenteeffiba, ufzihfiba, paklauffichana Deewam, pazeetiba. Lai firds ar mihlestibu ween uf tew' fahw ijpufchtota, lai ta ween paleef nakt' un deen' mans spehks un manna rohta.

Azzis. Arri ar azzim tew buhs Deewam kalpoht un winnam paklauffigam buht. Ne wis: fawahm azzim kalpoht un tahm

paflausiht. P. pr.: Tur dabbu kaut to patihkamu redseht, bet tas makfa naudu, un to dauds wajadfigafas leetas warri bruhseht; tas makfa laiku, kas irr dahrgs, un to warr labbaki leeta list. — Ja wehl kas grehzigš redsams, pawehli tad azzim, fazzidams: Ne, to pa wissam negribbu redseht. Esmu derribu taisijs ar sawahm azzim, ta Sjabs fakfa. Tais' tu arr ar winnahm derribu; kahdu gan? „Til' us labbahm;“ „ne par dauds us flattischanohs“ „tuhwaka wajadfibu drihs eeraudsiht.“

Aufis. Ka par tahm pateiksi? Turri aufis wakla 1) Deewa wahrdeem. Kam aufis dsirdeht (tahs ik katram irr), tas lai dsird. 2) Behdigam. Saff. 21. 13: Kas aufi aishahsch nabbaga fleegschanai, tas patš faufs un netiks paflausihts. Ka sčee wahrdi saprohtami? Tur pretti aishahs sawas aufis saimotajam, D. ds. 1; lahridinatajam; Mans behrns, kad grehziineeki tewi wilina, tad ne-ej; aprunnatajam.

Wissus lohzeklus. Rohm. 6. 13: Repadohdat sawus lohzeklus grehkam par netaisnibas rihkeem (ka kahjas grehku zekus staiga, rohkas grehku darbus darra, mehle aplam swehre, mello, aprunna, besfaunigus wahrduš runna); bet padohdat few' paschus Deewam, itt ka dshwus no mirroneem, un sawus lohzeklus Deewam par taisnibas brunnahm. Es biju tislaja kahjas, ka Sjabs fakfa, t. i. es labpraht preekš ta gahju, kas newarreja eet, Sj. 29. 15. Atwerr' sawas rohkas nabbageem; luhds' Deewu, pazeldams swehtas rohkas us wiannu. Slawe Deewu ar sawu mehli, eepreezini, pasfubini, pamahzi, atgreefi. Kahdu jauku rihmiti wehl apzerrešim. Buhš man patikt tawi zekli, tad ta lohzekeem pawehli: Azzim, lai pa wissahm weetahm flattahs ween us schlihtahm leeta'm. Aufim, lai tahs padohmu flaus' un sfaidru mahzibu. Mehlei, lai tu Deewam gohd' wissas sawas runnas dohd. Rohkahm, lai irr dewigas un tur flahst arr taipijas. Kahjahm, lai tahs labpraht eetahs, fur fateekahs swehtas weetas. Ja ta lohzekeem pawehli, tad man patiks tawi zekli.

Sapraschanu un pillu prahtu. Wakfa sawu prahtu un sapraschanu, lai tew nu buhtu dauds wai mas, Deewam par gohdu, taisnibu aistahwedams, pamahzidams, tuhwakam padohmu dohdams. Ne ta ka Akitowels; ka? bet ta ka Jesus, kas Samareeti pamah-

zija, Behteri par winna leelischanohs aprahja, taifnibu un Deewa gohdu aisslahweja tanni stahstâ par nohmas-naudu.

Drehbes un kurpes. Seemu auffstâ laikâ gultâ gultotees man daudfreis kriht prahtâ mâsa pefschina, kas tâ skann: No firds tew, Deewin, pateizu par silto gultinu; fo nabbags es gan eefahktu, ja tahs man nebuhtu? To darrat arr, behrni, tapeh; to jums falku. — Tu, kam pa pillam irr, peeminni zittus, kam mas drehbu un atmett' wiaaem. — Tu, kam to mas, strahda kas tew peenahfahs un nesuhdijees, ka tew mas apgehrba; tas kas meefu dewis, dohs arri drehbes, un winsch gan sinn' un pats tâ eetaifijis, ka zilweks newarr dsihwoht lâ leddus-lahjis un rohnis, furreem leddus-gabbals dert par spiltwenu. — Nedsennees uf gresnibu.

Ehdeenu un dschreenu. 5 Mohl. 8, 10: Kad tu ehdisi un pachdisi, tad tew buhs to Kungu fawu Deewu teift par to labbo semmi, fo winsch tew dewis. Ehschanas luhgfschana; gahda, lai schis jaukais eeraddums atkal usjellahs. 1 Kor. 10, 31: Wai juhs eedat, wai dserrat, to wissu darrat Deewam par gohdu. Zaur fo tas noteel? Arri plauschanas laikâ, plauschanas-fwehtku fpreddikis lai tewi atgahdina uf pateizibu, uf labdarrichanu.

Ehkas un muishas, feewu un behrnus, tihrumus un lohpus wissadu mantu. Atfihsti ka tahs Deewa dahwanas; walla tahs peh; winna prahta un winnam par gohdu. Kas apberr mann' ar fwehtibiau, lâ ween tas baggats debbes? Tehws?

Deewa tewi no wissas breefmibas pasarga un no wissa launa paglabba un farga. Zuhfu wezzaki jums daudfreis stahstâ, lâ juhs no schahdahm wai tahdahm breefmahm, v. pr. no wahjibas, schehligi isglahbti; to neaismirstat, un arri, kas jums wehl turpma uf tahdu wihs noteel, un pateizat, pateizat. Tâ wezzais Skriwera mahzitajs darrijis; winsch falka: Esmu daudfreis wajahts, apfmeets, spaidihts un apbehdinahts; bet Deewa schehlastiba un mihslestiba bijusi mans patwehrums, mans gohds, manna palihdsiba nn eepreezinaschana, tanni esmu atraddis til daudfalduma, ka wiss behdu ruhktums prett to neeks ween bija. Esmu lihds nahwes wahrteem bijis un tâ falkoht jau ar weenu lahju kappâ, bet Deewa mihslestiba manni iswedduft, ka teescham warru ar apustuli fazzicht: Kâ nomirdami, un redsi, mehds dsihwojam. — Jauna gadda deena uf to ihpafchi derriga; uf kô?

Las irr teescham teefa. Ar scheem wahrdeem tizzibas-lohzeeklis nobeigtš. Schee wahrdi pahrtulloti no ta Ebreeschu wahrda: amen. Las irr teescham teefa, ta manna pateefiga, stipra apleeziba, ka Deews mans radditajš un Tehws, un es to firdi juhtu, ka man peenahlahš winnaam par wiffahm winna dahwanahm kalpoht un paklaufiht. Bet jo leelafš tadeht arri mans grehtš, ja nedarru ko manna firdšapsinna man fakka. Tadeht taiši daudfreif scho apleezibu par jautafchanu: Wai to arr turru par pateefibu? Wai to rahdu zaur paklaufibu un deewbijafchanohš? — Df. gr. 387. 7: Lew flawa, Tehwam radditajam.

Dhtraiš tizzibas-lohzeeklis.

Par pestifchanu.

Es tizzu eeksch Jesu Kristu, Deewa weenigu peedšimmuschu Dehlu, muhsu Kungu, kas eenemts no swehta Garra, peedšimmis no jumprawas Marijas, zeetis appafsch Bonzijuš Bilatus, krunstâ fifts, nomirris, apraktš, semmê kahpis ellê, treschâ deenâ angščâzehlees no mirroneem, uskahpis debbefis, sehdees pee Deewa ta wiffwaldiga Tehwa labbas rohkas no kurrenes winsch atnahkš teefahť dšihwajohš un mirruschohš.

Kas taš irr?

Es tizzu ka Jesus Kristus, pateefš Deews no Tehwa muhschibâ peedšimmis un arridšan pateefš zilwekš no jumprawas Marijas peedšimmis, irr mans Kungs, kas manni pasudduschu un pasuddinatu zilweku atpestijis un atpirzis no wiffseem grehkeem, no nahwes un no wella spehka, ne ar feltu un fudrabu, bet ar sawahm swehtahm un dahrgahm affininim un ar sawu nenopelnitu zeešchanu un miršchanu, lai es winna pascha buhtu un winna walstibâ appafsch winna dšihwotu un winnaam kalpotu muhschigâ taišnibâ, ne-

noscedsibâ un swehtibâ, lihds lâ winsch attal augschâzehlees no mirroneem, dsihwo un walda muhschigi. Tas irr teescham teesa.

Jesus. Kristus. Deewa Dehls.

Luttera ohtra tizzibas-lohjekla issklaidroschana irr pehz dohmahm lâ arri pehz wahrdu falikschanas lohti jauka. Walldas finnatneeks lahds par to effoht teizis, tas effoht patš smukkakais teikumš, fo ween winsch lassijis. Kad to nu apluhfo, tad jafakla: riftigi teesa. Lai jel lassitajs azzumirkli eedohmajahs, itt fa winnam buhtu usdohtš, weenâ teikumâ isteikt: Kas Pestitajs irr, fo winsch darrijis, no fa atpestijis, ar fo, kapehz. — Zif bes galla jauki Lutterš scho usdohschanu ispidbijis. Zif skaidri un pehz fahrtas tahs leetas zitta pehz zittas nahf. Tad, kas tee par isslaffiteem wahrdeem: pasuddis un pasuddinahs zilweks, ar fawahm swehtahm, dahrgahm affinim, wianna pascha, winnam dsihwoht, winnam kalpoht — — muhschigi. Teescham, lâ wissa Luttera dsihwoschana weenigi us to stahweja un dibbinajahs, fo winsch schinni issklaidroschanâ isteiz, tâ schahs issklaidroschanas isteikschana wahrdoš, zil es finnu, irr tas jaukakais, krahfschnakais, warrenakais gabbals, fo ween Lutterš usrastijis.

Sarunna.

Dseedam 337 ds.: Kungs Kristus, kas nefahjis, bet patš tas eefahkumš —. Par fo runna ohtrais tizzibas-lohjeklis? Râ winsch skann? Kas tas irr pehz Luttera issklaidroschanas? Luttera issklaidroschana irr itt in jauka, wianna atbild ihfi, swarrigi, pilligi us schahm veejahm jautaschanahm: 1) Kas Pestitajs irr? Jesus Kristus, patees Deews, patees zilweks, mans Kungs. 2) Ro winsch darrijis? manni pasuddufchu un pasuddinatu zilweku, atpestijis, atpirjis. 3) Ro fa? no wisseem grehkeem, no nahwes, no wella spehka. 4) Ar fo? ne ar seltu — bet ar fawahm swehtahm —. 5) Kappehz? lai es wianna pascha buhtu. — Scho Luttera issklaidroschanu ihpafchi deewbijigais Binzendorja grahs gauschi mihloja. Winsch

daudsreis farwu spreddiki ar teem wahrdeem eefahka: Es tizzu la Jesus Kristus, vateefs Deews no Tehwa muhschibâ peedsummis, un arridsan —. Wiannam reis Lohma fallâ Waktar-Indijâ pee nehge-reem farwu runnu arr tâ eefahkoht, fahka wiffi nehgeri fchohs Luttera wahrduß libdi flaitiht, par fo Zinzendorfs lohti preezajahs un fur wiafch krittigas fabeedroschanahs fwehtibu ihsti fajutta. — Nem-sim nu tizzibas-lohzeffa un Luttera isskaidroschanas wahrduß zauri. Te Pestitaja wahrdi paschi pirnee nahf preefschâ.

Jesus. Pestitajs. Matt. 1, 21 engelis uf Jahsepu fakka: Marija dsendehs dehlu, to tew buhs Jesu wahrda faukt, jo wiafch ipeftihs farus laudis no wiannu grehteem. Jahseps paklaufa un Marijas behrnu pee apgraisfchanas fauz Jesu. — Ar Jesus wahrdu tâ pat irr, tâ ar Deewa wahrdu, kas jums gan wehl no ohtra bauschla buhs prahtâ. Kahdi Jesus wahrdi, tahds wiafch pats, wianna wahrdi wianna buhschanu israhda. Tapehz tee mums til swarrigi, un ihsti plaschi par teem runnasim, lai jums pehzaf ar ween Pestitaja wahrduß peeminnoht stahw azzu preefschâ, fo tee apfihme. Ko tas wahrds: Jesus, apfihme, to Matt. 1, 21 fakka: Pestitajs. Jesus irr Greeku wallodas-wahrds un to paschu apfihme, fo ebrejifki Josuus, kas ihsti tulkohts irr til dauds, tâ: Deews irr palihdsetajs. Tannî weetâ mums fawß jaukais Latweefchu wahrds: Pestitajs. To paschu apstiprina ap. d. 4, 12: Pestifchanas naw zaur zittu ne weenu, neds arridsan zits wahrds appafsch debbes starp zilwekeem irr dohts, zaur fo warram muhschigi dsihwoht (tâ ween. 10 p., tas wahrds: Jesus). Wiafch irr weenigais, ihstais Pestitajs no wiffahm behdahm, pohsta, bailehm, flumjahm, fahpehm, kas pasaulê. Tapehz, af krittihst zilweks, isgahs wiffu, kas tewi speesch, wianna preefschâ, wiafch ween warr palihdseht, wiafch irr Pestitajs. Kur un kad ween to wahrdu: Jesus, lassat, preezajtees par wiannu un wianna jaufo apfihmeschanu: Pestitajs.

Kristus. Tas irr ohtrais muhsu Pestitaja wahrds, fo tizzibas-lohzeffis peeminn. Kristus irr Greeku wahrds; tas Ebreeschu wahrds: Messijas, to paschu apfihme. Samareete fakka Jaha. 4: Es sinnu, kad Messijas nahfs. Latwisfi tulkoti abbi wahrdi irr: Swaidihts. Ap. d. 10, 38 fazzihst, la Deews Jesu ar fwehto Garru un spehku swaidijis. Pee wianna krittifchanas Deewa Gars

us winna nolaidahs. Swaiditi un zaur to ar Deewa Garru peepilditi tiffa wejjâ derribâ praweeschi, 1 Lehn. 19, 15, 16; augstpreesteri, 2 Mohf. 28, 41; Lehnini, 1 San. 9, 16. Schis trihsfahrtingais ammatš (tadehl tas wahrds Kristus, Messijas, swaidihtš, irr winna ammata wahrds) arri Kristum: Praweets, Luhl. 4, 24. Augstpreesteris, Ebr. 7, 21, 26. Rehnirsch, Matt. 21, 5. — Ap. d. 2, 36: Deews Jesu darrjis par Kungu un Kristu; un 4, 26: Rehnini wirš semmes faeet kohpâ, un wiršneeki šapulzejahs prett to Kungu un prett winna Swaidito. — No Kristus arri mums faws wahrds: Kristitee, t. i. swaiditee (wiffpirms Antiohijâ tà nosaukti, ap. d. 11, 26), 2 Kor. 1, 21, 22 stahw: Deews muhs swaidijis un šawu Garru muhsu firdis dewis. Tas notizzis pee muhsu kristišanas.

Deewa weenpeedsimmis Dehls. Es tizzu eeksch Jesu Kristu, Deewa weenigo peedsimmuscho Dehlu, tà tizzibas-lohzeelis šakka. Pateesš Deews, no Lehwa muhschibâ peedsimmis, tà šakka isskaidroschana. Râ zilwezigam dehlam šawa tehwa buhschana un dabba, tà Kristum ša Deewa Dehlam Deewa buhschana un dabba. Weenpeedsimmis, weenigš, t. i. ne itt ša mums zilwekeem deewiščiga dabba un Deewa behrniba, bet gluschi šawâ, weenigâ wihsē; ne: tahds ša Deews, bet: tas patš kas Deews. 1 Tim. 3, 16: Deews irr parahdihtš meesâ; t. i. wiffa Deewa buhschana, Deewa dabba irr meesâ, zaur Jesus zilwezibu, parahdijusees. Tâ muhsu Pestitajš naw til ween deewbihjigs, šwehtš zilweks, ša Sokrates, wirsch irr besgalligi wairak, wirsch irr Deewa weenpeedsimmis Dehls. Kas tas irr? Šcho šwarrigo mahzibu apštrina šahš leezibas.

1. Deewa leeziba. Jau Gabrijela engelis winna preeksch dšimšchanas ša tahdu pašluddinaja. Luhl. 1, 35: Tas Šwehtais, kas no temis dšimš, tiks Deewa Dehls nosaukts. Pee kristišanas, Matt. 3, 17, balfš no debbesim šazzija: Tas irr mans mihtais Dehls, pee ša man labš prahtš. Tâ pat pee apškaidroschanas, Matt. 17, 5. Us to Deewa leezibu pee kristišanas Jesus atšauzahs, Jahn. 5, 37: Tas Lehws, kas manni šuhtijis, patš leezibu dewis par manni.

2. Zilweku leeziba. Kristitaja Jahnâ leeziba usraškita Jahn. 1, 32—34. Behteris, Matt. 16, 16: Tu ešš Kristus,

ta dšhwa Deewa Dehls; arri Jahn. 6, 68, 69. Natanaels, Jahn. 1, 50. Laimineeki, Matt. 14, 33. Kapteine pee krusa, Matt. 27, 54. Jahnis, 1 Jahn. 5, 20: Schis irr tas pateefigais Deews un muhschiga dšhwiba. Pahwils, Rohm. 9, 5: Kristus irr Deews pahr wisseem, augstiteizams muhschigi. Kol. 2, 9: Gessch wirra mahjo wissa deewibas pilliba itt ihpafchi. — Bes tam wehl apustuli no wirra isteiz fawadibas un darbus, kas Deewam ween peederrigi, p. pr. Jahn. 1, 1—3: Gefahumâ bija —; prohti winsch pasauli raddiis, irr muhschigs. Ebr. 1, 3: Winsch nefs wissas leetas; pr. winsch usturra pasauli. 2 Kor. 5, 10: Mums wisseem buhs skaidri parahditees Kristus sohda-frehfla preefschâ; pr. winsch turrehs teesu.

3. Kristus pascha leeziba. Jesus par fewi tahdas leetas isteizis, to weenigi tif' no Deewa warr faziht. Schahs wirra pascha isteifschanas par fewi mums jo swarrigas, un tahs te apluhkofim. Jahn. 8, 58: Pirms ne kâ Abraams bija, es esmu. Juhdi gluschi riktigi fapratta, ka winsch ar to muhschibu nosihmeja, un tadehl gribbeja wirra ar almineem nomehtagt. Jahn. 17, 5 Jesus luhgshana uf Deewu fakta: Man bij gohdiba pee tewis, pirms ne kâ pasauke bija; tas atkal tâ faprohtams: es biju preefsch pasaukes pee tewis, esmu muhschigs. Matt. 18, 20: Kur diwi wai trihs lohpa —. Matt. 28, 20: Redsi, es esmu pee jums if deenas —. Abbâs weetâs Jesus par fewi isteiz, ka effoht wissinnosch un wissurflahteffohsch, un tahds Deews ween irr. Matt. 28, 18: Man irr dohta wissa warra —. Tur winsch par fewi isteiz tahdu spehku, kahds Deewam ween irr, wisspehziibu. Jahn. 5, 22: Tehws wissu sohdu Dehlam irr dewis. Te winsch Deewa darbu sohlahs darrigt, pastaro teesu turreht. Jahn. 5, 28, 29: Tee kas kappos, dsirdehs wirra (Deewa Dehla) balfi un isees ahra. Scho Deewa darbu, mirroaus usmohdinaht, winsch padarrihs. Jahn. 14, 9: Wihlips, kas manni reds, tas reds Tehwu. Buhshana wirra abbi ar Tehwu weenadi, winsch irr Deews; to Kristus schinnis wahrds isteiz. Tâ arri Jahn. 10, 30: Es un Tehws, effam weens; t. i. weena patti deewiga buhshana. Juhdi, kas scha wahrda dehl Jesu gribb ar almineem nomehtagt, to gluschi riktigi faproht, jo tee fakta: Deewa salmoschanas dehl mehš tewi mehtajam, ka tu zilweks buhdams par Deewu darrees. Jahn. 5, 23: Wisseem buhs to Dehlu gohdaht, itt kâ tee to Tehwu gohda. Jesus schinnis wahrds itt skaidri

prassa deewigu gohdu. Saremfin wehl reis schahs leetas lohpâ, ko Jesus par fewi paschu isteizis:

Efmu no muhschibas, tà pat fâ Tehws.

Efmu wiffinnohsch un wiffâs weetas pee famejeem flabt libdi pafauls gallam.

Man, fâ Deewam, wiffa warra rohkâ.

Mirronus es usmohdinafchu un pastaro teefu turrefchu.

Kas manni redi, redi Deewu.

Tehws un es effam weens deewigâ buhschanâ.

Man nahfahs deewigs gohds.

Wiffas schahs Kristus isteifchanas par fewi paschu parahda, fâ wiasch gribb turrans, par Deewa Dehlu fauldamees. Wiasch gribb turrans par tahdu, kas ar Deewu weenadâ buhschanâ. Schahs isteifchanas nu warram diwejadi usflattih: wai wiannas tizzigi peenemt, par pateefigahm turreht un pehz tahm Jesu par Deewa Dehlu atsiht; jeb schohs wahrduß noleegt, fâ tee darra, kas Kristu par zilweku ween turra. Ja Jesus zilweks ween buhtu bijis, un to mehr par fewi fazzijis: Kas manni redi, tas redi Tehwu; es un Tehws effam weens; tad wiannu taifam par melluli, wiltneefu, par augstprahdigu gekki, par Deewa saimotaju. Redsat, behrni, tas isnahf, kad Jesus leezibas par fewi paschu negribb pillâ nemt. Jesus tad naw wairs ne tif dauds, fâ labs zilweks. Rahds tà irr fazzijis (Harms): Ja Jesus naw Deews bijis, tad wiasch bijis fliftaks ne fâ wiffsliftakais zilweks. Tâ teefcham arr irr. Râ tas faprohtams? — Bet fa Jesus, Deews un Deewa Dehls fauldamees, pateefibu ween runnais, par to wiffa wianna dshwofchana galwo. Wiffa wianna dshwofchana bij tihra pateefiba, un wiltiba wianna muttê naw atrasta. Ne kahduß mellus, ne peewilfchanu, ne islifchanohs newarr wiannam israhdiht. Wiffa wianna dshwofchana bij pasemmiba, un schinni leetâ wiasch pats mums papreefchraftu dohdahs. Mahzatees no mannim, jo es efmu lehnpurahdigs un no firds pasemmigs. Wianna dshwofchana bij tif deewbihjiga, fa paschi eenaidneeki wiannam ne ko newarreja usrahdiht. Wai tad nu Jesus buhtu to wiffu par fewi isteizis, ja

tas teefa nebuhtu? Eà nu zittadi newarram, fà ween Jesus wahrdeem tizzeht, fa winsch irr Deewa Dehls. *)

4. Swehta Garra leeziba. Rohm. 1, 4: Kristus pehz ta Garra spehzigì fà Deewa Dehls parahdijees, no ta laika, fur winsch augschàzehlées no mirroneem. Deewa Gars, kristigà draudse darbodamees, parahdijis un apleezijis, fa Kristus irr Deewa Dehls. Tahda winna darboschanahs irr ihpafchi kristigahs draudses leela isplehschanahs, kas bes sohina un warras-darbeem notiklusi. Des tam wehl swehtais Gars eefsch tizzigeem zilwekeem to apleezina. Pehteris fakka, Matt. 16, 16, 17: Tu effi Kristus, ta dshwa Deewa Dehls. Jesus: Swehts tu effi, Sihmani, jo meefa un affinis tew naw to fazzijufchas, bet mans Tehws debbesis. Pawils, Gal. 2, 20: Ko es dshwoju, to dshwoju tizzedams uf Deewa Dehlu, kas manni mihlojis un par manni nodewees. Eà wiffi deewbihjigi kristitee, wianni dshwojuschi un nomirruschi tanni tizziba: Jesus Kristus irr Deewa Dehls.

Zif schi tizziba fwarriga. 1. Kristigai draudsei. Matt. 16, 18: Uf scho afmini (Pehteri) gribbu sawu draudsi ustafiht, un elles wahrteem to nebuhs uswahreht. Bet Pehteris tadeht bij afmins, fa winsch apleezinaja: Tu effi Kristus, ta dshwa Deewa Dehls. Schi apleeziba irr tas pamats, uf fo wiffa kristiga tizziba stahw. Jahn. 20, 31: Schahs leetas irr rakstias, lai juhs tizzat, Jesus irr Kristus, Deewa Dehls, un lai juns, kad tizzat, dshwiba irr wianna wahrda. Prohtat, Jahnis tapehz Jesus dshwofchanu aprakstijis, lai if weens tizz, fa Jesus irr Deewa Dehls, Jaunai

*) Retizzigeem, sinnahms, irr gan wehl weens eemeelis, prohti tas: „Kristus pats naw par fewi to fazzijis, bet apustuki sawos rakstos warram to veeltkufchi.“ Tahdam dohmabun pretti pehz pateesibas irr parahdihst, fa tas pa wiffam newarreja notikt. Ja tahdas dshwofchanas prohtwe, fa Jesus dshwofchana, ne kad weht zilwela firdi naw nabkufi. Bezjo laitu flawenakee, labbaakee, dshprahdigakee wihti naw spehjuschi schabdu dshwofchanu ne dohmàs eekent un yafaktu wihsè usrafstihst, fà tad nu tahdi prohti, nemahziti Galileeschu swejneeki to buhtu eefpehjuschi? Ne muhscham, bet pa reifi spreescham: Deewa Dehls irr weenreis fà zilweks semmes wirfà dshwojis, runnajas un itaqajis, apustuki wianna gohdibu redsejuschi, tahdu gohdibu, fà ta weenpeedsimmufcha Dehla no Tehwa, pillu schelastibas un pateesibas. Pecz wehrà: pillu pateesibas. Un fo wianni redsejuschi, un dshdejuschì, to wianni mums pasluddina.

derribai pa wiſſam, tapeh; winna raffita, buhſ ſcho tizzibu dibbi-
naht, ſpehjinahht, apleezinaht. Un 1800 gaddu ſtahw jau ſchi ap-
leeziba, wiſſuſ kawekluſ un eenaidu uſwahredama, un elleſ
wahrti naw ſpehjuſchi to uſwahreht, peh; Jeſuſ apſobliſchanahſ.

2. Iſ weenam kriſtitam zilwekam. Kad Behteriſ to
apleezibu Jeſuſ preekſchâ apleezinaja: Tu eſſi ta dſihwa Deewa
Dehlſ, tad Jeſuſ uſ winna ſazzija: Swehtigſ tu eſſi. Prohtat
ſchahſ apleezibaſ dehl winſch to teiz ſwehtigu; jo ta jau ſcheitan
ſwehtibu eekſch ſewiſ neſſ un palihdſ, ka weenreiſ muhſcham ſweh-
tigi teekam. 1 Tim. 3. 16: Wiſſeem noteizohht leelſ irr taſ deew-
bihjaſchanahſ noſlehpumſ: Deewſ irr parahdihtſ meeſâ. Prohti
no ſchahſ tizzibaſ (kurrâſ?) zeklahſ wiſſa iſta deewbihja-
ſchanahſ, wiſſa kriſtiga ſwehta laimiba. Tâ pee Pahwila
biſiſ, Gal. 2, 20: Kriſtuſ dſihwo eekſch manniſ; to eſ meeſâ dſih-
woju, to —. Tur pretti, ja Jeſuſ naw Deewſ, tad muhſu tizziba
weltiga: tad mehſ nelaimigaki pahr wiſſeem raddijumeem. Jo zil-
wekſ ween zaur ſawu mahzibu, tik pat arri zaur ſawu preekſchiſhmi
newarr muhſ atpeſtiht; iſi ſakkoht, zilwekſ zilweku newarr atpe-
ſtiht. D. dſ. 49, 8. 9: Brahlſ brahli newarr atpeſtiht, nedſ
Deewu par to ſalihdſinaht; jo winna dwehſeelſ atpeſtiſchana irr
wiſſai dahrga, ka taſ japamett muhſchigi. — 1 Joha. 2, 23:
Kaſ to Dehlu leedſ, tam taſ Tehwſ arri naw. Zittadi newarr
iſtâ draudſibâ ar Deewu tik, ſâ weenigi zaur Dehlu. Geekſch
Dehla tikſai Tehwu paſiſhtam. 1 Joha. 4, 15: Kaſ apleezina ka
Jeſuſ irr Deewa Dehlſ, eekſch ta Deewſ paleek un winſch eekſch
Deewa. Pateeſiga draudſiba ar Deewu tur irr, deewiga eepree-
zinaſchanahſ, iſta dſihſchanahſ uſ ſwehtiſchanohſ, deewigſ
meerſ un pateeſiga ſwehta laimiba. Schahſ deewigahſ gohdi-
baſ dehl, kaſ muhſu Beſtitajam, buhſ arri, Wihl. 2, 10. 11,
Jeſuſ wahrâ lohziteeſ wiſſeem to zelleem, kaſ debbeſiſ — —. Amen!

Wapreekſchfluddinaſchanahſ uſ Kriſtu.

S a r u n n a.

Mehſ apleezinajam ka Jeſuſ Kriſtuſ irr pateeſſ Deewſ, no
Tehwa muhſchibâ peedſimmis. Tee wahrdi: Kriſtuſ no Tehwa

dsimmiš jeb dsemdinahts, Ebr. 1, 4. 5 un ap. d. 13, 33, isteiz, ka Tehws winnam šawu deewigo buhšhanu lihdsdallijis. Un tas muhšibā notizjis. Pasaule raddita laika, laika eesahkumā; Dehls dsemdinahts preekšč wissa laika. Mik. 5, 1: Winna ieeschana irr no eesahkuma, no muhšigahm deenahm. Tad muhšu tizzibas apleeziba tuhlin tahlak šakka, ka Kristus par zilweku peedsimmiš. Tapehž te apjerresim to laiku, tad tajā šarpā, prohti; Deewa Dehlu preekšč winna zilweka tapšhanas.— Pasaule jau 4000 gaddus bij šahwejusi; tad wehl Deewa Dehls meesā parahdijahs. Pa šho laiku no winna papreekščsluddinaja, t. i. par winnu šinnu dewa. Papreekščsluddinašhanas dewa šinnu par Kristu, pirmš winšč bija dsimmiš. Šahs šinnas, papreekščsluddinašhanas, atrohdam wežā derribā. To Jesus pats šakka. Jahn. 5 Jesus tahs leezibas peeminn, kas apleezina, ka winšč pasaules Pestitajs, un tad šakka 39 p.: Raksti (prohti w. d.) irr, kas par manni leezibu dohd. Luht. 24, 27: Jesus eesahkdams no Mohšus un wisseem praweescheem, teem ištahstija wissus rakstus, kas par winnu bij rakstiti. — Šahs šinnas w. d. dohd gan zaur mahžibahm, gan zaur Israela tautas notikkumeem. — Kad šahda papreekščsluddinašhana pee Kristus noteek, tad winna teek pilla, peepildahs, bej šahs peepildišchanahs winna buhtu tulkša. Papreekščsluddinašhana un peepildišchanahs no Deewa ween warr nahkt. Kā tā? — Eohi wehrā leekams irr, ka, fur Israela notikkums kas no jauna noteek, tur gan drihž katreis arr jauna papreekščsluddinašhana nahkt, kas Kristus darbu no tahs pusses eepreekšč isteiz, no kurras tas notikkums winnu israhda. Pee pirmahs zilweku dsimšhanas papreekščsluddinašhana, ka Pestitajs buhs zilweks; pee ihsta ziltstehwa, ka no winna fehklas wissu tautu šwehtiba nahks; tai familijai par tautu paleekoht, papreekščsluddinašhana norahda us Juhda zilti; pee leelaka praweescha, Mohšus, ta runna par praweetu, kas zelšhotees; pee Juhda zilts pirma kehniņa, Dahwida, par muhšigigo kehniņu; pee pirma pasaules-waldneeka, Nebukadnezara, par to pasaules-waldneeku, kas wiffas pasaules-walstibas šaweenohs. To nu tuhwaš eewehrošim, tā papreekščsluddinašhanu, kā arri peepildišchanohs eekšč Kristus.

Seewas fehkla. 1. Mohi. 3, 15: Es zelšču eenaidu šarp tewis (tšuhšfla) un šarp seewas, šarp lawas fehklas (kas no tšuhšflas nahkt, launums, grehfi) un winnas fehklas (zilweks, kas

na feewas nahk), fchis tew famih's galwu (kaunumu, grehtus isdeldeh's; galwâ tſchuhſſkai gibe) un tu (tſchuhſſka) eedurſi winnam papehdi (tu winnam padarriſi ſahpes un zeefchana's). Schinnî pirmâ pafohliſchana, kurru arr ſauz pirmo ewangelijumu, t. i. pirmo preelaſinnu par Kriſtus atpeſtiſchana, ſchah's trih's leetas eefſchâ: 1) kaunums tiks isdeldeht's; 2) to padarrih's weens, kas no feewas dſimnis; 3) zaur ſahpehm un zeefchanahm.

Abraama fehkla. 1 Mohj. 12, 3: Geſch tewis tiks wiſſas ſemnes tautas ſwehtitas. Tâ nu no Abraama fehklas bij nahkt wiſſu tautu ſwehtibai. Gal. 3, 16: Wiſch neſalka: zaur tawahm fehklahm, itt tâ no daudſeem, bet itt tâ no weenas: zaur tawu fehflu, kas irr Kriſtus. Geſch Kriſtus arri ſchi apſohliſchana peepildita, kas pehz meefas no Abraama zehlees. Kahda ſwehtiba wiſſahm tautahm zaur Kriſtu nahkuſi, to iſteiz Gw. 1, 3: Elaweht's lai irr Deews, kas muh's ſwehtijis ar wiſſu garrigu ſwehtibu pee debbeſigahm dahwanahm zaur Kriſtu. Schah's debbeſigah's dahwanas irr: grehtu peedohſchana, dſihwiba un ſwehtiba. To taggad jau wairak ne tâ 200 millijoni zilweku atſihſi, kas kriſtiti.

Warrenais no Juhda. Kad Abraama ſamilija par tautu patikka, tad zehlah's jauna papreeſchſluddinaſchana par Kriſtu, 1 Mohj. 49, 10: Zepteris neſuddih's no Juhda, nedi hauſlibas-dewejis no winnaſ kahjahm, teekams tas Sihlo nahks, un pee ta laudis ſapulzeſees. Zepteris irr waldneeka ſiſlis, un apſihme waldneeka gohdu. Ar Dahwidu Juhdu zilts, kurrai jau arween wiſſleelatais kauſchu ſkailtis bija, waldneekaſiſli, tehnina gohdu dabbuja. Juhda zilti, kurra arr bij ta leelaka pehz Bahbeles zeetuma laika, zaur augſto teefu ihpaſcha waldiba Iſraelâ paſtahweja. Drihs pehz Kriſtus Rohmeefchi zaur Jeruſalemes iſpohſtiſchana Iſraela waldibai gluſchi gallu padarrija, un lihdi ſchodeen Iſrael's bej zeptera. — Pee Kriſtus ſchi apſohliſchana peepildijufees: 1) Wiſch irr tas Warrenais (ebr.: meera-neſſeſ's, kas mums meeru ar Deewu neſ's, Rohm. 5, 1), par. 5, 5: Juhda lauwa, kas uſwahrejis. 2) Wiſch irr no Juhda zilts. 3) Wiſch peedſimma, kad Juhdan wehl bija zepteris rohkâ. 4) Winnam paſaules tautas peekehrâh's.

Praweets. 5 Mohj. 18, 15: Weemu praweetu no tarwa widus, no taweem brahleem, tâ es ejmu, tew tas Kungs taws Deews zels, tam jums buh's klaufiht. Tâ Mohjus ſazzija. Praweefchi bij wihri, zaur kurreem Deews runnaja. Par to praweetu, fo

Mohsus papreefschfluddinajis un par to wezjee praweefchi eepreefschis runnajuschi så par pateefo praweetu, Jesus laika laudis winnu atfinna. Jahn. 6, 14: Schis pateefi tas praweets, sam buhs nahkt pasaulé. Ar Kristu praweefchu ammatam beigums, ar winnu tas peepildihets.

Besitajs. Rahds Besitajs Kristus zilwekeem buhschoht buht, to ihpafchi apfihmeja Israela atpestifchana no Egiptes, uppuri, preesteru ammat. Atpestifchana no Egiptes. Zaur to Israels palikka par Deewa tautu, zaur Kristus atpestifchamu paleefam par Deewa behrneem. — Uppuri. W. d. uppuri Jesus nahwi par zilweku grehkeem eepreefsch apfihmeja un så Jesu israhdiya så Pestitaju. 3 Mohj. 4, 35: Zaur uppura-lohpa nahwi grehki irr falihdsinati un teef peedohti. Uppuri arween affal no jauna bij janefs, tee tikfai nepilligi warreja atpestiht. Tur pretti, Ebr. 10, 12: Kristus weenu uppuri par grehkeem uppurejis, fas muhschigi geld. —

Mugstpreesteris. 1) Tas bija fwehts, så tas raksts isteiza, to winsch pee zoppures nehfaa: Ta Kunga fwehtiba. Ebr. 7, 26: Tahda augstpreestera mums wajadsaja, fas buhtu fwehts, nenofeedfigs, neapgabnihts, afschirtis no grehjineeleem un augstafs par debbesim. 2) Mugstpreesteram wissu lauschu grehki bij janonem teela falihdsinaschanas deena. Så Kristum, Ebr. 8, 3, 9, 11, 12, 25, 26, 10, 12—14. 3) Winnam bij jaluhds par laudim un winsch wissas 12 ziltis, us to urim un tumim eegreestas, us krahstim nehfaa, Så Kristus, Jahn. 17: Es luhdsu par wisseem, fas zaur winnu (mahzkelu) wahrdu eefsch mannis tizzehs. Rohn. 8, 34: Kristus irr pee Deewa labbabs rohtas un muhs aistahw, Ebr. 7, 25, 9, 24. 4) Mugstpreesteris laudis fwehtija ar to fwehtifchamu 4 Mohj. 6, 24: Tas Kungs lai tewi fwehti un pasarga —. Kristus muhs fwehti ne ween fwehtibu mums wehledams, bet pateefi to dohdams. Ew. 1, 3: Slawehts lai irr —. Så w. d. preesteru ammat eefsch Kristus peepildijees un palizzis par pilligu pateefibu. Winsch irr augstpreesteris debbesis, Ebr. 8, 1, 4. — Winsch irr schehlirdigs un us-tizzams augstpreesteris, Ebr. 2, 17, 18, 4, 15, 16. — Winsch irr muhschigs augstpreesteris un winnam neisnihzigs preestera ammat, Ebr. 7, 23, 24.

Achnisch. Zuhda ziltij bij zaur Jehlabu waldifchana papreefsch fluddinata, 1 Mohj. 49. Tas wisspirmaf zaur Dahwidu

notiffa, kas bija no šahs ziltis un warrenu waltibu uštaišija, to winna pehznahtamee waldija. Kad Dahwids wiffus eenaidneekus bij uswahrejis un tam Kungam nammu gribbeja taišht, tad Deems winnam scho apsohlišchanu dewa, 2 Jahn. 7: Kad taws laiks buhs pagahjis, tad es tawu dšimmumu pehz tewis usjelschu, un winna waltibas krehflu apstiprinašchu muhschigi. 19 p. Dahwids sawa luhgšanā fakka: Tu effi us sawa kalpa nammu runnājis par nahkofcheem ilgeem laikeem. Dahwida un winna beedru dseefmas nu ar ir pillas no šcha tehnina, ihpaschi 2, 45, 72, 100. Kristus fakka, Lukt. 24, 44: Dahwida dseefmās par manni rakstihst. Pahra weetas no turrenes isnemšim, kas par winnu fā par tehninu runna. D. ds. 2, 2: Kehnini farunnajahs lohpa prett winna swaidito (ebr. Messijas); bet 10—12 p.: juhs kehniwi wirs semmes, fluhpūat to Dehlu, lai winsch nedusmo. 72, 11: Wiffi kehniwi ta tehnina preekščā paltannisees. 12 p.: Winsch ijslahbs to behdigo, kas sauž, un to nabbagu, lam palihga newaid. Dahwids kehniwisch buhdams eepreekščis apšihnejis Kristu fā tehninu. 1) Zaur zihnišchanohs un karu winsch Juhda waltibu eedallija. 2) Meers un labkrahšchanahs tanni waldija. Šchahs dahwanas Israelis preekšč tam wehl ne kad nebija baudijis. Tā Kristus zaur zihnišchanohs un zeeschanahm sawu waltibu uštaišijis, kurra naw no šchahs pafaules, bet mums eekščā. Tanni walda meers preeks un swehta laimiba. Rohm. 14, 17: Dewa waltiba ir tairniba, meers un preeks eeksch swehta Garra. Kas Dahwids til no ahrenes un nepilligi bijis, tas Kristus pateesi un pilligi ir; eeksch winna apsohlišchana peepildijusees. Rā wifs, kas ar un zaur Jesu notizzis, to rahda; tā pat Deems to isteiz jaunā derribā. Gabriels engels us Mariju fakka, Lukt. 1, 32. 33: Deems winnam (tawam behnam) sawa tehwa Dahwida krehflu dohs, un winsch waldihš par Jehkaba nammu muhschigi uu winna waltiba nemittefees. Šchee wahrdi runnati flaidri is tahs papreekščfluddinašchanas 2 Sam. 7. Winna laika laudis winnu sauž Dahwida dehlu un redi tā ar Jesu wezzo papreekščfluddinašchanu peepilditu.

Pafaules-waldneeks. Lassam Dan. 2, 31—44. Leekat wehrā, to par to fazzischu. Danijela laikōs tautu notikkumōs gluschi jauna leeta notiffa. Nebukadnežars, Bābbeles kehniwisch, bij Juhdeju un bes tam wehl daudj zittas semmes uswahrejis. Preekšč winna ar

bija warreni lehnini bijufchi, kurceem ar to bij deefgan, nahburgu semmès eekrist, tur laupiht, pohstibt, meslus nemt. Nebukadnezars bij pirmais, kas eedohmajahs pafaules-walstibu eetaifiht, un to tà raudsija isdarriht, ka winfch tahs uf-wahretahs tautas fpeeda, wiffas kohpà weenadeem lifkumeem padohtees. Tà Dan. 3 lassam, ka winfch wiffus leelmarus Duras eelejà fapulzinaja, fawu bildi eefwehtibt, un ka wiffi mettahs zeltòs un to bildi pecluhdja. Pafaules stahstòs tif tshetras tahdas pafaules-walstibas preekfch Kristus pafihstamas, lihds ar fa-weem pafaules-waldneekem. Schinnis nahkofchàs pafaules-walstibas Deems Danijelam, kas appakfch Nebukadnezara dshwoja, leef eefkatitees, 2 un 7 nod. Tahs bijufchas: Bahbeles, Berseefchu, Greetu, Rohmeefchu walstiba. Lee pafaules-waldneeki, kas winnas waldujufchi, bija: Nebukadnezars, Kores, Alekfanders, Augusts. Nu 2, 44 tablak stahw: Pehz fcho lehninu laika usjels tas debbesu Deems weenu walstibu, kas muhschigi netifs ispohtita, un fchi walstiba netifs jitteem laudim pamesta; ta fatreeks un isnihzinahs wiffas walstibas, bet patti pastahwehs muhschigi. Zaur to fchi walstiba zittadaka ne tà zittas? Un 7, 13. 14: Weens nahza debbes padebbeschòs, tà zilweka dehls, un nahza pee ta wezza (t. i. Deewa), fchis winnam dewa waldufchana, gohdibu un walstibu, winna waldufchana irr muhschiga, kas neijnihft, un winna walstibai naw galla. — Tahdu walstibu Kristus uftaifjis, winfch irr tahds pafaules-waldneeks. Winnam walstiba, winnam warra, winnam gohds. Zif walstibu no wiffahm pafaules dallahm winna walstiba ar fewi naw faweenofuf! Scha pafaules-waldneeka weenigi ezelteem lifkumeem wiffi tizzigee labprahctigi paklaufa. Weens gars, weens lungs, weena tizziba, weena friftiba, weena mihlestiba, weena zerriba, weens mehrkis. Zau 200 millijoni appakfchneeku fcha pafaules-waldneeka laipnigo juhgu un weeglo nastu nefs. Zau fklaidri rahdahs, ka Kristus walstiba wiffas walstibas fewi faweenohs, un buhs weens gannams pulks un weens gans. — Ar Kristu, ne ar tahdu zittu, arri fchi Danijela papreekfchfluddinafchana peepildijufees.

Kad nu sinnam pafchu kohdolu no w. d. papreekfchfluddinafchanahm uf Kristu, tad nemfim wehl fcho to zittu, kas papreekfchfluddinahts un pee Jesus no Nazaretès peepildijees. Wisspapreekfchdivas wesselas nodallas 1 D. dj. 22: Mans Deems, mans Deems, fapeh3 —; un Gf. 53: Raugi, mans kalps —. Tad:

Mik. 5, 1: Winsch Betlemê peedsims.

Agg. 2, 7—10: Jauna deewa-namma laikâ.

Mal. 3, 1: Weens wiannam zellu fataifih.

Es. 35, 5, 6: Winsch darrihs brihnuma-darbus.

Zak. 9, 9: Winsch Jerusalemê kâ lehninsch eejahs.

D. ds. 41, 10: Weens mahzellis wiannu nodohs.

Zak. 11, 12, 13: Par 30 sidraba gabbaleem.

D. ds. 110, 1: Winsch sehdisees pee Deewa labbahs rohkas.

Wissas schahs un zittas praweeschu papreekschluddinaschanas par pasaules Pestitaju, un wiannu peepildischanahs pee Jesus, mums apleezina, ka winsch tas irr, par ko winsch teizahs un par ko muhsu firds un wissa kristiga draudse wiannu turra. Bihbele ar Kristu eefahlahs un ar wiannu beidsahs; winsch irr A un D, eefahkums un gals, pirmais un pehdigais. Amen!

Kristus muhsu Kungs.

Schis teikums ar teem nahkoscheem wahrdeem pehz. Luttera issflaidroschanas te un arri leelâ fattismê tâ jafabeedro: Es tizzu ka Jesus Kristus, pateefs Deewa Dehls, irr mans Kungs tizzis. Sweh-teem raksteem diwi Kristus wahrdi, turrds wiannu wissu sanemm, ko tizzibas-apleeziba par wiannu leezina. Kungs un Pestitajs. Tâ engelis falka Luhl. 2: Jums schodeen Pestitajs dsimmis, kas irr Kristus tas Kungs. Tâ Gw. 5, 23: Kristus irr draudses Galwa un sawas meefas Pestitajs.

Sarunna.

Muhsu Kungu, tâ tizzibas-lohzellis tablak falka. Tâ arri Lutters issflaidroschanahs irr mans Kungs. Kohpâ ar preekschejeem wahrdeem: Es tizzu ka Jesus Kristus irr mans Kungs. Pateefs Deews no Tehwa muhschibâ peedsimmis 2c., irr starpas teikums.

Kungs. Kristus, Deewa Dehls buhdams, irr tahds Kungs, ka zitta tahda waitak naw. 1 Kor. 8, 6: Mums irr Weens Deews tas Tehws, no ka wissas leetas un wehs eefsch wianna; un Weens

Kungs Jesus Kristus, zaur to wiſſas leetas un mehſ zaur winnu. Prohti wiſch weenigais Kungs wiſſeem engeleem, wiſſeem welleem, wiſſeem zilwekeem. Laſſat 1 Peht. 3, 22: Winnam paſſauſigi engele un waldbibas un ſpehti. Rohm. 14, 9: Zo par to Kristus irr nomirris un augſchâzehlées un attal dſihws tappis, fa lai wiſch buhtu Kungs par mirruſcheem un dſihweem.

Muſſu. Muſſu Kungs; winna draudſe winnu tà ſauz. Kriſtiga draudſe winnu tè ſawâ tizzibas = apleezibâ neatſiſt tikkai par wiſſu fungu Kungu un wiſſu tehniuu Kehniuu, bet arri par ſawas draudſes Kungu un Kehniuu un galwu. To draudſe tizz un apleezina pehz winna paſcha un winna apuſtulu wahrdeem. Matt. 28, 18. 20: Man irr dohta wiſſa warra debbes un jemmes wirſû; es eſmu pee jums il deenas lihdi paſaules gallam. 1 Kor. 15, 57: Deeros mums uſwahreſchanu dewis zaur muſſu Kungu Jesu Kriſtu. Wihl. 2, 11: Ik katrai mehlei buhs iſteikt, fa Jesus Kristus irr tas Kungs. — Kas tanni wahrda ſanemmams, tad draudſe ſalka: Muſſu Kungs Jesus Kristus: Uſ tahdu paſchu wihſi, tà tad zittreiſ ſahdu par fungu ſauzam (ſkohlas-behrns ſkohlmeiſtaru, ſalps ſawu fungu): 1) Winna wahrds un prahts draudſei irr zeenâ. Wiſch to ſazzijis, jeb winna mahzetti, no winna Garra wadditi, to ſazzijufchi; ar to mums peeteef. Tadehl il weenam wiana draudſe par ſawa Kunga wahrdu un prahtu jaruhpejabs, fa lai wiſch to ſinn un darra. 2) Draudſe ſinn, fa ta no winna teef waddita un walddita, itt tà mahjas = kungs mahjas buhſchanu wadda un ſkohlmeiſtare tà kungs ſkohlas buhſchanu. Kas ween nu draudſei noteef, ſaut arr no ahrenes uſſkattoht leela netaiſniba, leela nelajime, tas noteef ar winna ſinnu un atkâuſchanu. Tahdu prohwi redſam ap. d. 21: Kad Pahwilam ſazzija, ſcho Jeruſalemé ſeeſchoht un wiſch tomehr nelahwahs pahrunnatees turp ne-eet, tad draudſe zeeta kluffu un ſazzija; ta Kunga (Jesus) prahts lai noteef. Ar to tik dauds iſteikts: Nu, tà wiſch gribb, lai nu ſaiſtihts wai ne, dauds ſtahw winna waddiſchanâ. 3) Draudſe ſtahw winna ſargaſchanâ, tà jau il katriſ kungs to ſarga, ſas winnam peederr, ſkohlmeiſtars il weenu ſkohlas-behrnu. Par to (par ko?) draudſei wahrds no Kunga paſcha ſazzihts: Elles wahrteem (warrai) nebuhs mannu draudſi uſwahreht. No ſchee wahrdi ſalka? Bet ſas ſalka un ar pateefibu warr ſazziht: Lewi gan labbi ſargaſchu, tas jau parahdahs tà Kungs. 4) Wiſch to ſpehzigi iſglahb no wiſſahm

behdahm. Scha Kunga ellons paliks warrens. — Kuru tschetru leetu deht draudse winnu fauz par famu Kungu? Winna wahrds tai irr zeenâ, winsch to wadda, farga, isglabb.

Mans. Mans Kungs, tà pehz Luttera isskaidroschanas if weens draudses lohjeklis fakka. Ko wissa draudse lohpa apleezina, to apleezina if weens par sewi, if kattris kristihs. Ja pehz tahm tschetrahm leetahm, par ko nu pat runnajahm, scho wahrdu apdohmajam, tà winsch tad saprohtams? Winna wahrds un prahts man irr zeenâ; winsch manni walda un wadda, tà sawas draudses lohjekli; winsch manni farga; winsch manni spehzigi isglabb. Wisse, kas Luttera isskaidroschanâ tahlak nahk, irahda us to, ka Kristus irr mans Kungs. Kas manni pasudduschu un pasuddinatu zilweku —; t. i. schis mans Kungs man tà par Kungu tizzis un es par winna ihpashumu, ka winsch manni pasudduschu un pasuddinatu zilweku atpestijis un atpirzis ar sawahm fwehtahm un dahrgahm affinin, lai es winna pascha buhtu. — Mans Kungs Jesus, tas irr tahds wahrds, ko daudsreis walkajam un ko dasch itt bes apdohmas walka. Tâ nedarrat. Ko pee ta wahrda dohmafeet?

Brecks un drohschums. Tu nu sinni tà tas saprohtams: Jesus tas Kungs irr muhsu Kungs, mans Kungs. Kas tew nu no schahs atsichschanas atlez? kahdu labbumu ta tew darra? — Ja tu fakki: Jesus mans Kungs, tad tew arr wisspirms par famu Kungu wajasetu preezatees un winna deht par wissu eedrohschinatees. Pahwils Wihlipescheem raksta: Preezajtees eelsch ta Kunga, es fakku atkal: preezajtees. Kapehz tew japreezajahs par famu Kungu? Jf kattris lai man ko fakka ar bihbeles wahrdeem. Ne weens manni newarr israut no winna rohfahm. Rohm. 10, 12: Winsch irr Kungs, baggats pahr wisseem. Kur winsch irr, tur es winna kalps, arr buhschu. Sawejeem es dohmu muhschigo dschwibu. Tâ warram wissi teiktees gan ta labba, augsta Kunga. Nu lai nahk kas nahkdams, tas Kungs, mans Kungs man irr par drohschumu, ar winnu uswahreschu, winsch manni farga, winsch manni walda, winsch manni isglabb. Man irr tahds Kungs, kas to speh j un kas to gribb.

Baklausichana. Kuru tu par Kungu fauz, tam tu laidees sew pawehleht, gribbi winna wahrdu darriht, winna prahtu pildiht. Tâ arri ar Jesu. Ja tu no pateesibas luhdsi: Jesu mans Kungs; tas tà prohtams: Taws wahrds man buhs buht zeenâ, kaut irr

tehwō un mahte zittadi fazzitu, fà tu fakk; tawō prahtō buhō buht mans prahtō, lai tas man arr gruhti nahktohs; tewi mihleschu; tew dšihwōschu; tew paflaušišchu, fà kalps labbam kungam. Tà dohmajat behrni, if reis, kad to wahrdu: Jesus mans Kungō, pahr luhpahn laišat. — Bet kas falka: Es tizzu ka Jesus Kristus irr mans Kungō, un tomehr par wianna wahrdu un prahtu nebehta, uj tahdu tas Kungō pats falka, Luhl. 6, 46: Ko juhō manni fauzat: Kungō, Kungō, un nedarrat, ko Zumō pawehlu?! un Matt. 7, 21: Ne if katris, kas —. Un zif labprahtigi un preezigi tew šchim Kungam wjadsetu klaufiht un kalpoht. Zo wianna juhō irr laipnigō un wianna nastā, ko winsch tew usleef, weegla; tur pretti grehku nastā un juhō irr gruhti. Polikarps, affins, leezineefs, fazzija, kad wiannu gribbeja no Kristus nogreest: 86 gaddi jau fawam Kungam kalpoju un winsch man wehl ne kad ko launu naw darrijis; fà tad wiannu fawu Kungu warretu lahdeht. Zo 2 Kor. 5, 15: Winsch tadehl par wisseem nomirris, lai tee, kas dšihwo, wairō nedšihwo few pascheem (peh; paschu prahta), bet tam (peh; ta prahta), kas par teem nomirris un usmohdinahtō. Labbaka palihga wairō naw, ar ko grehkeem pretti turretees, fà kad tu tam Kungam lauj fà Kungam few eelšhā walidht. Uj to arr winsch pats zaur swehto Garru tew gribb špehku doht (winsch wihnakohs, mehō sarri). Wianna prahtō, wianna dohmas lai irr tawō prahtō, tawō dohmas; wianna wahrdi lai irr par likkumu un preekschšhmi taweem wahrdeem; wianna darbi lai irr par preekschraktu taweem darbeem. Saulšim ko: Rà winsch Deewu pahr wifšahm leetahm mihloja; zilweku mihlošhana un apscheloschanahō; eenaidneeku mihlošhana; pazeetiba; peetizziba; luhgšhana; ihš falkoht swehta dšihwōšhana wifšur un weenadi. Tapeh; wehl, reis, behrni, nesakkat ne kad tizzibas-apeezibā un luhgšhanā bes apdohmas to wahrdu: Jesus Kungō, bet smekkat ij ta preeku un drohšchumu; fà wehl? un špehku uj paflaušišchanu; fà?

Uga. Wehl weena leeta. Mums tahdō Kungō, kas neleef par walti kalpoht. Winsch teem, kas wiannam dšihwo un wiannam kalpo, leelas apfohlšchanas dewis. Tahō lassam Zahn. 12, 26: Kas man gribb kalpoht, lai man pakkal štaiga (prohtat, kas riktigō kalps, tas wiannam štaiga pakkal; fà? tik pasemmigō, tik lehnprahtigō fà winsch zc.); un fur es buhšchu, tur arri mans kalps buhō; un kas man kalpohō, to mans Tehwō zeenihs. Kurras diwas apfohli-

ſchanas te uſtizzigam kalpam, dohtas? Tajâ lihdsibâ par pohdeem Kungs uſ ſatru no teem abbeem, kaſ winnam uſtizzigi kalpojufchi, ſakka: Rabbi, tu gohdigs un uſtizzigs kalps, tu eſſi uſtizzigs bijis pee maſuma, tewi eezelſchu par daudi; ee-ej ſawa Kunga preeſâ. Utkal diwas ſohlifchanas; kurras? Pirmeja: Kur eſ buhſchu, tur arri mans kalps buhſ, te tuhwal apſihmeta zaur to wahrdu: Ge-ej ſawa Kunga preeſâ (debbef' laimibâ, wiara tuhromâ). Luhl. 12, 35: Lai juhſu gurni irr apjohſti (ar auſtrumneeku garrahm drehbehm newarreja wakkigi ſtrahdaht un kalpoht; kaſ tadehl gribbeja buht muddigs kalps, taſ wiaraſ ar johſtu uſſehja: — Melaiſhatees manâ kalpoſchana no ne ka faweht) un juhſu ſwezzes ſpidoſchas; un eſſeet lihdsigi zilwekeem, kaſ ſawu kungu gaida, kad taſ zelſees no ſahjahm, ka tee, kad wiſch naht un klaudſina, winnam tuhlin warr atdarriht. Rabbi teem kalpeem, ſo taſ Kungs pahrgahjis mohdrigus atraddis; pateefi eſ jums ſakku, ka wiſch apjohſifees un teem liſ apjohſtees un aplahrt eedams winneem kalpoſ. 38 p. wehl reiſ par teem ſazzihts: Rabbi teem kalpeem; un 43 un 44 p. treſchoreiſ: Rabbi tam kalpam, eſ jums teeſham ſakku, ka wiſch to eezelſ par wiſſu ſawu mantu. Par Mohſu Ebr. 11, 26 ſazzihts: Wiſch uſſkattija to algu. Uſſkattat art, behrni, to algu, ſo muhſu mihlais Kungs ſaweem kalpeem apſohla. No par to ſazziſeet? leelakaſ, jautakaſ, ſwehtigakaſ algaſ wairſ nam. Tahdu algu ne weens leiſars ſawam uſtizzamam ſullainam newarr doht. Laidiſimees zaur tahdahm apſohlifchanahm paſtubbinatees, tam Kungam par pateeſu ihpaſchumu palik, winnam paſſal ſtaigadami, kalpodami, paſlauſidami. Gefahlat to jau jaunumâ, tad jums tahda kalpoſchana palikſ arween jo weeglata. Dſ. gr. 436, 7: Tad lai mehſ ſawam waddonam ar labbu drohſchu prahtu beſ baiſehm paſſal ſtaigajam; wiſch behdâſ mums irr klahu. Kaſ ne-zihſſahſ, taſ nenefiſh to gohda-krohni debbeſiſ,

Zitti Jeſus wahrdu.

Sarunna.

Kurus Jeſus wahrduſ mehſ pehſ ſawa lohzelka jau apzerre-

juschi? Jesus, Pestitaja, Kristus, Messijas, Deewa Dehls, Kunga. So pee ohtra hauschta par Deewa wahrdeem fazzijam, to arri par Jesus wahrdeem fakkam: Kahdi winna wahrdi, tahds arr winsch pats; tee mums dohd wisspateeso un wisslabbako atschanau no winna. Katriš jauns Jesus wahrds winnu zittâ un jaunâ gaismâ israhda. Zif muhsu mihtam Jesum ween irr wahrdu, tee wissi mums dohd spehku, preeku gahrdu. Apzerrestim tad wehl te daschus Jesus wahrduš un lohlošim, kahdu meerinaschanu nelaimê, kahdu spehku prett grehkeem, kahdu zerribu un firdspreeku ij teem warram smeltees.

Salihdsinatajs. Kur salihdsinaschana, tur pa preekchu fanihschanahs bijusi. Tâ bija ar Deewu un zilwekeem. Deews gribbeja zilweku swehtunâ un taisnibâ, dsihwibâ un laimibâ redseht; zilweks gribbeja un iswehlejahs grehtus, nahwi un pasuschauu. Par to Deewam bij jadusmojahs un mehš bijam no dabbaš dufmibaš behrni, *Ev. 2, 3.* Tad, *2 Kor. 5, 18—20,* Deews zaur Kristu pasauli salihdsinaja ar fewi paschu. Genaidiba irr isnihzinata; draudstiba atkal uszelta; no dufmibaš behrneem mehš par Deewa behrneem palikkuschi. *Ev. 1, 5. 6:* Deews muhs darrijs patihkamus eelch ta mihta. Kas tas irr? *Ev. 2, 14:* Kristus irr muhsu meers; lassat to gabbalu tahlat lihds 18 p.: Zaur winnu mums pee-eeschana pee Tehwa. Kristum atnahloht engeli pa reiji warreja dseedaht: Un pee zilwekeem (un Deewam) labš prahtš. Deews labbu prahtu us mams turr, tas Deewa meers irr un jeb fur, wiss eenaidš jau pa gallam. So dohmašim pee ta wahrda: salihdsinatajs.

Widdutajs. *1 Tim. 2, 5. 6:* Weens Deews irr un weens widdutajs Deewa un zilweku starpâ. tas zilweks Kristus Jesus, kas fewi paschu demis par atpircshanas maksu preekch wisseem. Deews, swehtš Deews buhdams, ne ko newarreju altaišt no fawas haushibaš, un zilweks, grehzigš buhdams, to newarreja peepildiht. Tad Kristus palikka par starpas-wihru. Wirsch labbâ prahtâ palikka par zilweku, dewahš labbâ prahtâ nahwê zilwekeem par pestichanau, peepildija pilligi winnu weetâ Deewa haushibu. Un nu Deews pasfaulei winnas grehtus nepeelichsinaja un muhsu starpâ uszehla to salihdsinaschanas wahrdu. Bet zaur Kristus salihdsinascham ar zilweku ar palikka zittadi. Wirsch Deewa preekchâ palikka par swehtu un nu winnam arr peenahzahs swehti dsihwoht, un ta mihleštiba,

fo Kristus winnam parahdijis, winnu uf to speeda un dfinna. Par to preezasimees, uf to jo deenas jo wairaf stiprinasimees, Jesu par widdutaju faufdami.

Aisbildinatajäs. 1 Jahn. 2, 1: Ja kas grehtotu, tad mums irr aisbildinatajäs pee Tehwa, Jesus Kristus tas taisnais. Tas irr: winfch muhsu deht ar Tehwu runna; winfch muhsu leetu wedd, lä apifats darra. Rohm. 8, 34: Winfch muhs aistahw. Tad nu winfch muhsu truhkumus sinn. Winfch mums teesä Deewa schehla-sibu eedabbu. Aisbildinatajäs buhdams winfch arri par mums aishuhdsj. Jahn. 17, 20: Reluhdsu par scheem ween (par mahjekleem), bet par wisseem, kas zaur winnu wahrdu eelfch mannis tijzesh. Kahdu preeku tad nu no scha Pestitaja wahrda smelsteet? Kad warr buht? — Aistahwetajäs! tu sinni muhsu mohkas, aistahw muhs wehl pee Tehwa labbahs rohkas.

Deewa jehrs. Kristitaja Jahnis: Tas irr Deewa jehrs, kas pafaules grehtus nesh. Kä uppurejamais jehrs wezzä derribä. 1 Peht. 1, 19: Wehs effam atpirkti ar Kristus dahrgahm affinim, itt lä kahda nenoseedfiga un neapgahnita jehra. Deewa jehru Jesu tad labpraht fauzam, kad peeminnam, ka winfch zaur nahwi muhsu grehtus nonehmis; ka winfch bija nenoseedfigs, neapgahnits un swehts, itt lä uppurejamam jehram wajadseja buht bes wainas, un ka winfch til pazeetigi zeeta. Gj. 53, 7: Winfch fawu mutti neatdarrija, lä jehrs, fo pee kaufchanas wedd. Tä nu, furras trihs leetas? 1) par mums; 2) bes wainas; 3) pazeetigs. Ut schlihsstais Deewa jehrin, wis affinains notraipits!

Gans. Tä winfch patš fauzahs: Es esmu labbais ganz. No winna dwehfelei wis irr: atshchana (usturra) par wiffu, kas pee swehtibas wajadfigs sinnaht; eepreezinashana (atspirdsinashana) wiffäs behdäs; fargashana no wiffahm grehku breefmahm. Tapsh: Tas Kungs irr mans ganz, man netruhks ne neeka. Zifskaitat: Kristus jehrinfch esmu es—.

Wihna-kohts. Jahn. 15, 1 u. t.: Es esmu wihna-kohts, juhs tee farr. Paleekat eelfch mannis un es eelfch jums. Tä lä fars newarr auglus nesh no fewis, ja tas nepaleek wihna-kohtä, tä arr juhs ne, ja juhs nepaleekat eelfch mannis. Kas paleek eelfch mannis un es eelfch ta, tas dauds auglu nesh; jo bes mannis juhs ne

neeka nespehjat darriht. Kristu ar scho lihdſibas-wahrdu nosaufdami, apdohmajam, fa wisseem garra augteem, kurri irr, Gal. 5, 22: mihlestiba, lihgfimiba, meers, pazeeschana, laipniba, labprahntiba, tizgiba, lehnprahntiba, schlihtiba, eesch mums is wianna jaeteff. No wianna to dabbujam, is wianna un is wianna pestifchanas tas eesch mums pluhst, fa faldee augli pee wianna-koſka sarreem is ta koſka pascha pluhst. Pee scha jauka wahrda apdohmajam, fa Kristus is fawa Garra mums rittigi kaut fo eedohd: winsch muhs is fewis isaudsina, muhs nes, muhs darra augligus us tahdu wihſi, fa wianna-koſks sarrus. Un nu warram arri zittus eepreezinahnt, atspirdsinaht, stiprinaht, fa fa sarri, wihnu isdohdami, fas schahs trihs leetas darra. Sakkat kaut fo par prohwu.

Stuhra-akmins. Kristum, tam stuhra-akminam, wissa fristigahs draudses ehka jaturra; winsch tas pamats, us fo ta buhweta. 1) Winsch irr isredsehts; 1 Pehnt. 2, 6: Es leeku Zijana isredsetu, itt dahrgu stuhra-akmini. 2) Winsch walda un turra to Deewa nammu, Matt. 16, 18, un elles wahrteem to nebuhs uswahreht.

Galwa. Ar scho wahrdu Pahwils daudsreis Kristu nosauz. Rohm. 12, 4. 5. 1 Kor. 12, 15. Ew. 4, 15. 16. Kristus irr ta galwa no dauds lohzeekem. 1) Winsch draudsi walda. 2) Sawâ starpâ tee pehz wianna Garra turrachs.

Muhſu pestifchanas wirtsneeks, Ebr. 2, 10. Winsch gahja preekschâ zaur zeeschanahm us gohdibu. Zaur wianna uswahreschanu wissai wianna appatschneeku rindai tas spehts, grehtus, nahwi un wellu uswahreht. Tas wahrds mums dohd drohschibu prett grehfeem zihnitees, us wiannu skattotees, fas muhsu tizzibas eesahzejs un pabeidsejs. 436 ds.: Man pakkat, wissi kristiti! Kristu fa wirtsneeku rahda. 5 p.: Wai tas jums gruh? Es preekschâ jums —.

Rihtha-swaigsne. Par. 22, 16 Kristus pats fakka: Es esmu ta spohscha rihtha-swaigsne. 2 Pehnt. 1, 19: Zeekams deena aust un rihtha-swaigsne juhſu firdis uslez. Kristu tapehz ta fauz, fa winsch tahs muhschigahs deenas, muhschigahs dshwibas pasluddinatajs. Ra nu saprattiseet tohs trihs wilzeenus: Zif spohschi spihd mans Jesuliasch, fa rihtha-swaigsnes spohschumiasch, tas Dahwida zilts sarrinsch?

A un D. Par. 1, 8: Es esmu A un D, eesahfums un gals.

U irr Greekeem pirmais bohstabs un D pehdigais. Winsch irr eefahkums un beigums; winsch wissa ta eefahzejs un pabeidsejs, kas per muhsu pestifchanas wajadfigs, Ebr. 12. 2. Gelfsch winna wiss atrohdamš, kas mums jasin un kas mums wajadfigs, lai swehti paleefam. Winsch to labbo darbu eefahjis, winsch to arr pabeigš.

Zelfsch. Jahr. 14, 6. Winsch irr zelfsch, pr. uš muhschigo dšihwofchanu, jeb, kà Jesus 2 p. isteiz: uš teem dšihwolkeem Tehwa namnà. Ta winnu jaeet, ja tur gribb tift. Kà tas faprohtams? Winna mihlestiba uš Deewu lai paleef muhsu mihlestiba; tà arr winna mihlestiba uš zilwekeem, winna pazeefchana, ihfi fakkoht: winna deewbihjaschanahš. Tad winsch muhs arr tur ainesfihš, tà fakhdš zelfsch.

Ar to lai nu deefgan. Jesum wehl wairaf wahrdu un zitti mums wehlaf wehl nahšs preefchà. Bet luhgšimees beidsoht: Ar mihltais Jesus, dohdi faweem wahrdeem mums wiffu zauru muhschu palift gahrdeem. Amen.

Genemts no swehta Garra un peedšimmiš no jumprawas Marijas.

Sarunna.

Genemts no swehta Garra. Apleeziba fakka tahlaf: Eš tizzu fa Jesus Kristus eenemts no swehta Garra, peedšimmiš no jumprawas Marijas. Diwas leetas te apleezinajam: Deewa Dehla zilweka-tapfchanu, un fo par winna zilweka-tapfchanu tizzam. Lutterš tohs wahrdus tà isskaidro: Un arridsan pateefš zilweks, no jumprawas Marijas peedšimmiš. Tà nu Deewa Dehls irr pateefš zilweks, un fa tas teefcham tà irr, to Lutterš ar to peerahda: No jumprawas Marijas peedšimmiš. Prohti kas no zilwezigas mahtes peedšem, tas irr zilwezigš, pateefš zilweks. Bet pee wisseem zilwekeem, kas no tehwa un mahtes dšimmufchi, grehfi peelihp. Jahr. 3, 6: Kas no meefas (no grehzigà zilweka) peedšimmiš, tas irr meefa. D. dj. 51, 7: Raugi, eš esmu noseedšibà dšemdinahšs un manna mahle manni grehšs eenehmuš. Bet jebfchu Kristus no zilwezigas mahtes dšimmiš un tadehl irr pateefš zilweks, tomehr

wiaſch naw kà zitti zilweki, grehds peedſimmiſ, bet beſ grehku peedſimmiſ. To apleezina taſ wahrds: Wiaſch eenemts no ſwehta Garra. Es tizzu, Kriſtus irr eenemts no ſwehta Garra, taſ tad kà ſaprohtamſ: Es tizzu ka Jeſus Kriſtus beſ grehku peedſimmiſ un zilwekſ beſ grehku bijis. — Luhtofim nu, kà ſchi kriſtigahſ draudſes apleeziba uſ ſwehteem rakſteem dibbinajahſ un zil mums ſchi mahziba ſwarriga. Kad Gabrijela engelis Marijai paſluddinaja, ka ſchi par Jeſus mahti palikſchoht, tad wianna atbildeja: Kà tam buhſ notikt, jo es no wihra neſinnohſ. Engelis atbildeja, Luht. 1, 35: Swehtais Garſ pahſ tewi nahſ un Wiſſaugſtaja ſpehſ tewi apehnohſ; tapehſ arri taſ Swehtais, kaſ no tewiſ dſimſ, tikſ Deewa Dehſ noſaukſ. Eà Deewſ arri Jahſepam likka ſazziht, Matt. 1, 20: Rebiſſteſ Mariju ſawu ſeewu pee ſewis nemt, jo kaſ eekſch wiannaſ dſimmiſ, irr no ſwehta Garra. Updohmaſim no engelu wahrdeem (kaſdi tee bija?) to wahrdu: Tapehſ. Tapehſ ka zilwezigaja tehwa naw, tapehſ ka ſwehtais Garſ patſ pee Marijaſ ſcho behrnu radda, tapehſ wiaſch irr taſ Swehtais, t. i. beſ grehku, ſchlihtſ. Jo ſwehtais Garſ tik' ween ſwehtu warr raddiht: Kaſ no Garra peedſimmiſ, irr garſ. Bet beſ grehku un ſwehtam tam wajadſeja buht, kaſ grehzigohſ zilwekuſ atpeſtitu. D. dſ. 49, 8, 9: Brahliſ brahli newarr atpeſtiht, nedſ Deewu par to ſalibdſinaht, jo wianna dwehſeleſ atpeſtiſchana irr wiſſai dahrga, ka taſ japamett muhſchigi. Un Ebr. 7, 26 ſalka: Tahds augſtpreeſteris mums peenahzahſ (bij nohtigi wajadſigſ), kaſ irr ſwehtſ, nenoseedſigſ, neapgahnihtſ, atſchirtſ no grehzieneeem. Tahds ſwehtſ, nenoseedſigſ, neapgahnihtſ, no grehzieneeem atſchirtſ nu irr muhſu kungſ un Peſtitajſ Jeſus Kriſtus jau zaur ſawu ſwehtu peedſimſchana. Un ſcho ſwehtu tad warr pateſſigi Deewa Dehlu faukt.— Eà nu tanniſ wahrddſ: Eenemts no ſwehta Garra, peedſimmiſ no jumprawas Marijaſ, abbaſ tahſ leetas iſteiktas, kurras pee Deewa zilweka-tapſchanaſ wehrà jaleek. Eenemts no ſwehta Garra: Kriſtus, lai zilwekuſ no wianna grehkeem atpeſtitu, irr beſ grehku peedſimmiſ, wiaſch irr taſ ſwehtais behrnſ. 2 Kor. 5, 21: Wiaſch no ne kaſdeem grehkeem naw ſinnajiſ. Ebr. 4, 15: Wiaſch gan kaſrdinahtſ, kà pat kà mehſ, tomehr beſ grehka. Wiaſch no jumprawas Marijaſ peedſimmiſ: Wiaſch bijis pateſſiſ zilwekſ; wiaſch wiſſaſ leetâſ ſaweem brahkeem lihdsigſ palizziſ, tiklai beſ grehku. Tapehſ arri wianna zilwezigai dabbai wiſſi muhſu grehku gruhumi bij ja-

nefš: peefufhana, meefas wajadsibas, zeeſhanas. Roha. 8, 3: Winſch parahdijahs grehzigas meefas lihdsibâ *).

Peedſimmis no jumprawas Marijas. Stahſtat iſhumâ to ſtahtu. — Pee Jeſus dſimſhanas deewiba ar zilweka-dſihwibu ſa-weenojahs par weenu buhſhanu. Tas wiſſnaugſtais ſemmojahs, winſch muhſu meefas uſaemmahs. Pahwils to ſauz, 1 Tim. 3, 16, leelu deewbihjaſchanahs noſlehpumu: Deews parahdihts meefâ. Deewbihjigais Melanſtons tadeht arr wehlejahs mirt, ſa winſch tad abbeju dabbu noſ ehpumu eekſch Kriſtus atſihſchoht.

Jeſus bija pateefš zilwekš. Tâ Lutterš ſalka ſawâ iſſſaidroſhanâ. Peerahdiſhanas: a. Winſch no zilwezigas mahtes peedſimmis. b. Luht. 2, 40. 52: Winſch peenehmahs gudribâ un augumâ. Prohtat, winſch tâ pat audſis, tâ zitti behni, winnam bij jamahjahs, tâ pat lâ juhs mahzatees. c. Tad arri winnam bija zilwezigas meefas-wajadsibas, juſchanas un ſahrđinaſchanas. Iſſalkſchana — ſahrđinaſchanas ſtahtâ. Slahepes, pee kruſta. Preekš, Luht. 10, 21: winſch preezajahs garrâ. Skumjas, pee Lahzarus kappa, Jeruſalemi uſluhſojoht; abbâs reiſâs winſch raudaja. Sirdſehſti: Manna dwehſele irr noſkummufi. Duſmas, ſwehtas duſmas, tâ Deews duſmojahs, Mark. 3, 5: Winſch tohs uſluhſoja wiſſaplahrt ar duſmibu. ſahrđinaſchanas, Ebr. 4, 15: Winſch wiſſâs leetâs tâ lâ mehš irr ſahrđinahts, tomehr bej grehta. Tâ winſch p. pr. ſahrđinahts a. uſ netizzibu prett Deewu: Ja tu eſſi Deewa Dehlš (lâ balſš pee kriſtiſchanas par tewi iſteiza), tad ſalki, lai ſchee afmizi par maiſi paleek; b. uſ eenaidu prett zilwekeem: Suhdas, ſas trihs gaddi

*) Stokhmeiſtars lai pats preekſch ſewis jel labbi ſchahs mahzibas augtumu un ſwarrigumu atſihſt: Kriſtus eekemts no ſwehta Garra; arri ſa winſch ſaimota-jeem lai warr atbildeht. „Eche ſtahwam pee ta noſlehpuma, tâ Deews par zilweku palizzis. Te juhtamees no wiſſahm dabbas eerlittehm prohjam parauti un waſchâ tanni aprinkſi währzelti, kur Wiſſſyehzigais ſawu raddiſchanas-darbu ſtrabda. Zaur ihpaſchu Deewa raddiſchanas-ſwehku Jeſus atkal parahdahs, lâ zittlahrt Ahdans, kaut gan zaur grehkeem wahjâ padarritâ zilweka dabba, tomehr jauns, nen oſeedſigs, zaurzaurim un ſwehtš zilwekš. Winſch tas wirmais no tabs zilts, ſas Deewam patihkama. Ja winſch tas nebubtu, kur tad palik tu wiſſâ eepreezinaſchanahs par winna peſtiſchanas-darbu?“ (F. W. Krummacher.)

ap wiinu dšhwoja, wariseefchu leefuli, wiina netaisnee teefataji, netizigee laudis; e. uf pafaules fahribu: Šho wiſſu tew dohſchu, ja tu ſemmê mefdamees —; d. uf nepazeetibu zeeſchanas, Geiſemanê un pee fruſta; e. uf nepaklaufibu, taſs no Deewa wiinam uſliktas zeeſchanas nomeſt.

Zilweka-dehls; ohtrais Ahdams. Tà Danijs 7, 13 wiinu redſeja un noſauza: Weens nahza debbes padebbefchôs, fà zilweka dehls. Jeſus patš ſcho wahrdu ſew peeleeſ: Ta zilweka dehls, jeb weenâ wahrdâ: zilweka-dehls. Taš naw tà ſaprohtams: Nahds zilweka dehls; ne arri: kaħds zilweks. Šhis wahrds irr dšikaks. Wiſch jau ſauzahs ta zilweka dehls (kaħda ihpaſcha zilweka). Taš wahrds: Ahdams, arr irr tiſ dauſ, fà: zilweks. Wiſch irr iſhtais Ahdama dehls. Tapeħz wiinu arr 1 Kor. 15, 45 ſauz par peħdigo Ahdamu. Jeſus ſauzahs zilweka-dehls, peħdigais Ahdams a, tadeħt, ka wiſch ſweħts no Deewa dšemdinahs un beš meefiga tehwa, itt fà Ahdams; b. tadeħt, ka pee wiina atraddahs, kaš wiſſeem zilwekeem truħta, pilliga nenoseeſiba; c. tadeħt, ka, tà fà eeſch Ahdama wiſſi zilweku notikkumi eeſahkaš, tà eeſch Jeſus wiini nobeidſahs, jo zaur wiinu greħku, nahwes un wella waldiſchanai beigums*).

Jeſus ſemmiga un nabbadšiga dšihwoſchana. Wiſſa Jeſus dšihwoſchana bija, ſemmiga, nabbadšiga. Tahda ta jau pee wiina dšimſchanaš raddijahs: Rabbaga mahte (wiina uppureja pahri balloſchu, fà hauſlibâ nabbageem bij nolikš); fuħts par ruhmi; ſille par ſchuħpli; nizinata pišſeħta. (Wai no Nazaretes warr kaħds labbumš nahkt?) par dšihwes-weetu; Matt. 8, 20: Wiinam naw, fur galwu nolikt, pr. itt ne kaš peederrigš; wiſch ar mahželkeem ſtaiga no meeſta uſ meeſtu, no pišſeħtas uſ pišſeħtu pa Galileju, Samariju, Juhdeju; ja wiinu negrihb uſnemt, wiſch eet zittur, Luħ. 9, 53—57; 8, 3. Zitti wiinam mett dahwanas, tadeħt ka wiſch nabbagš; reiš, kaħd wiinam metteklis jadohd, wiinam naw naudas un fakka uſ Peħteri: Eĵ iſmett' maſſħeri 2c., Matt. 17, 24—27; wiſch naw nahziš, lai wiinam kalpotu (fà augſtaku

*) Naw riſtigi, kaħd fakka, Jeſus taveħz ſauzotees zilweka-dehls, grihbendam ar to ſawu ſemmibu noſħmeht. Jo ſhis wahrds arr tiſ pat tur nahł preeſchâ, fur par Jeſus augšibu un nahłkoſho goħdibu runnahs.

fahrtu laudis gribb), bet lai wiäsch kalpotu (fo semmas fahrtas laudis darra); wiäsch wiäswairaf ar prosteem laudim tinnahs un daudsreis wehl ar teem, fas wiäswairaf nizzinatee un semmakee starp laudim, ar muitneekem un grehzineekem: Schis grehzineekus usæemm un ehd ar teem. — Bes tam wehl wiäna dshwofchanâ rohnahs daudi zittu gruhribu: laudis daudsreis irr netizzigi; rakhu-mahzitaji apzeetinati; mahzekli nefaprattigi un mastizzigi; Pehteris wiänu aisseeds; Juhdas wiänu nodohd; eenaidneeki gribb wiänu daudsreis ar afmineem nomehtacht, tee wiänu fäseen, apfmei un apmehti, un peestit pee krusa. — Tahda bij wiäna dshwofchana. Reii' reisahm til' wiäna augstiba un gohdiba is scha nabbadfiga apfegga paspihdeja; Tuhlin pee pirma brihnuma-darba: wiäsch parahdija farwu gohdibu; tä pat pee wisseem brihnumeem; engelu sluddinafchana; pee kristifchana; pee apflaidrofchana; tee brihnumi, fas wiänam mirstohht notiffa.

Kapheh tä? To redseim no trim biheles-perschahm. 2 Kor. 8, 9: Juhß sinnat Jesus Kristus muhsu kunga schelastibu, lä wiäsch baggats buhdams juhsu dehl irr nabbags palizzis, lai juhs zaur wiäna nabbadribu kluhtu baggati. Tä nu muhsu dehl tas notizzis; no labba prahta. Wiäsch bija baggats Deews; wiäsch paliffa par nabbagu zilweka, lai mehß eekschigäs mantäs baggati tiftu, itt lä wiäsch pee wiffas nabbadribas tannis baggats bija, p. pr. palaußibâ, pazeefchana, peedohfchana; peetizzibâ, schelstribâ, palaußchana us Deewu (kur wiäna dshwofchana katris no scheem tiftumeem parahdäs?). Schinnis leetäs ne ween tä baggati paleekam, fa Jesus nabbadfiga dshwofchana mums schahs eekschigahs baggatabas preekschihmi rahda, kurräi mums pallat jadsennahs: bet ihpafchi arr zaur to, fa, kad eeksch wiäna tizzam, is wiäna, lä sarreem is wiäna-kohka, schi baggataba eeksch mums pluhst. — Kä tad nu warrefi zaur Jesus nabbadfigo dshwofchana baggats paliff? — Wihl. 2, 5—11: Turrat pee ferwim tahdu prahtu — —. Mums buhs tahdu prahtu turreht, fahds Jesum bija, pr. pee wiffas deewigahs augstibas maß, kalpodams, sems. Wiäsch farwu deewigo gohdu neturreja par laupijumu, fo preeksch ferwis paglabba, fo bauda, ar fo leppojahs. Wiäsch istufschojahs, atdewa wiffu, ne neeka nepaturredams. Wiäsch peenehma kalpa gihmi, kalpodama, semma zilweka fahrtu, til' palaußigs wiäsch parahdijahs; un lihds pat nahwei; lihds pat fliftakai, faunapillakai nahwei, jo: if weens irr nolahdehts,

kas pee lohka farrajahs. Tapeh; ka winsch tif labprahgtigi pa-
flausdamas pasemmojahs, Deews winnu peh; winna zilwezigahs buh-
schanas paaugstinajis. — Ebr. 2, 17. 18: Tapeh; winnam bij
wissas leetas saweem brahleem lihdsam palikt, lai winsch paliktu
schehlfirdigs, un ustizigs augstpreesteris Deewa preekscha, lauschu
grehtus salihdsinaht; jo zaur to, ka winsch pats zeetis un fahrdi-
nahts, winsch teem, kas teef fahrdinati, warr palihdsieht. — Deews
buhdamas Jesus no muhschibas bija schehlfirdigs; bet zilwekam buh-
damam winnam wehl bij schehlfirdigam jateef, tapeh; winsch no
labba prahta zilweku zeeschanas un gruhstumos padewahs, kas te
winna brahli nosaukti. To paschu fakka Ebr. 4, 15: Jo mums
naw augstpreesteris, kas par muhsu wahjibahm newarretu eeschehlo-
tees; bet kas wissas leetas, ta fa mehse, fahrdinahts, tomehr bes
grehfa.

Staigasim tad labprahgtigi sawam Kungam pakkal semmiba,
nabbadriba, launa, truhkuma, kalpu fahrt, palauschana us Deewu.
Un eepreezinastimees sawa starpa ar teem wahrdeem, ds. gr. 43. 4:
Tas jums irr palihgs ustizjams, kas juhfu behdas dshwodams pats
gauschi noraudajahs. Winsch no pat alles Betlemè, lamehr pee
frusta dwehsele no meefahm jau atstahjahs, daschu gruhthu sohli gah-
jis; winsch atstahjis naw ne weenu, kas irr redsejs suhru deenu.

Jesus mahzibas ammat.

Peedsimmis no jumprawas Marijas, zeetis appalsch Ponzijus
Pilatus. Jesus mahziba un preekschsihme te itt ne mas naw pee-
minnetas. Schi pahrelschana daudseem par peedausichanohs. Lai
schahdas dohmas, kas gan drihs fatra ffohlmeistara firdi grohsahs,
dauds mas tiktu apmeerinatas, tad scho leetu te ihsumà apdohmasim.
Sajulschana zaur to zellahs, kad taggadejods laikods dauds teef faz-
zihst: Kristus muhs atpestijis zaur sawu mahzibu, zaur sawu preeksch-
sihmi un zaur sawu nahwi. Jau tas, ka wissas schahs trihs leetas
weena strehti leef, naw peenemmams un nesaetahs ar bihbeli.
Harmfam taisniba, kad winsch fakka: „Jaunakods laikods Kristu ar
nopennumeem apdahwinajuschi, bet tur klah ar winna nopel-
numu raudsijuschi laupiht.“ Bezjo laiku laudis finnaja, fo „Kristus

nopelnuma" apsihme; pee ta palikäm. Arri nesinnu ne weenu bih-
 beles-perschu, ne weenu weenigu, tur buhtu mahzihts: Diehs effam
 atpestiti zaur Jesus mahzibu, zaur Jesus preekschsihmi. Jo tas
 wahrds: Es esmu pafaules gaischums, tal ta nebuhs saprohtams:
 Es esmu zilweku pestitajs zaur sawu mahzibu. Pafaules gaischums
 dohd atsihschanu, apgaismoschanu, siltumu, Labbi, bet zaur ko Jesus
 to dohd? tas wehl japraffa. Es falku: Zil pat un wairaf wehl
 zaur sawu nahwi, ne lä zaur sawu mahzibu. Weenu leetu ween
 peeminneschu: Zaur ko dabbujam wairaf eeskattitees tiklabb' grehku
 dsilumä, lä schehlastibas walsliba, zaur to, ko Jesus par to mahzi-
 jis, wai zaur wiina nahwi? Wissa pamahzihschana par abbaht schahm
 leetahm tahdu atsihschanu par tahm newarr doht, lä tas notikkums:
 Jesus nahwe — par to dohd. Bei tam wehl patti wifflab-
 bala mahziba un wifflabbaka preekschsihme muhs ne
 muhscham newarr no grehkeem atpestiht. Jo mahziba un
 preekschsihme ne kad ohtram narw peelihdsinajama, lä ta Kunga lab-
 prahtiga zeeshana un pallauhschana. Tad arri Jesus falka, ta
 winsch dohd sawu dsihwibu par atpirkschanas-malku preeksch daudseem;
 un: tahs irr mannas affinis, par grehku peedohschanu. Tä arri
 apustuli. Pahwils, 1 Kor. 2, 2, ne ko zittu tannis draudsēs
 negribb sinnaht, lä ween Jesu Kristu un to paschu krusä siltu.
 Pehteris falka 1, 1, 19: atpestiti ar Kristus dahrgahm affinin.
 Jahnis, 1, 1, 7: Jesus Kristus affinis muhs schtichsta no wisseem
 grehkeem. — Kä tad stahw Jesus nahwe prett wiina dsihwoschanu
 un mahzibu? Utbilde: Wiina mahziba atklahj wiina nahwes galla-
 mehrki: zaur wiina nahwi Deema walsliba bij jauszell; un isstahsta
 wiffu to, kas tur klahht peederr. Wiina swehta dsihwoschana at-
 klahj wiina nahwes nopelnumu; jo ja wiina dsihwoschana buhtu
 zittada bijusi, tad arr wiina nahwei preeksch mums ne kahda no-
 pelnuma nebuhtu. — Wai ar to nu gribbam Jesus mahzibu un
 dsihwoschanu pasemminaht? Ne mas; til' tahm abbaht gribbam
 eerahdiht to ihsto weetu, kas tahm peederr, prohti, la tahs Jesus
 ihstam nopelnumam, wiina nahwei, stahw appakshä. Zil augsta,
 dahrga un wehrtiga tur pretti Jesus mahziba un dsihwoschana zeeni-
 jama, tas wifflabbati no nahkoschahm farunnahm israhdisesēs.

Lutters ohtra lohjekla issklaidroschanä ta Kunga mahzibai un
 preekschsihmei ihsto weetu eerahdijis, kas tahm peederr. Abbas
 leetas Jesus nahwes gaischumä apluhkojamas. To Lutters darra

tannis wahrds: lai es winna pascha buhtu un winna walsribā ap-
 paksch winna dšiwotu un winnam kalpotu. Ja esmu atpestihts,
 tad prassu pehz tahs walsribas, kas zaur atpestišchanu dibbinata, tā
 nahku pee tahs mahzibas par scho walsribu, lihdsibās un zittur. Ja
 esmu atpestihts, tad prassu: Kungs, kā man buhs tew pateikt? Ja
 Kunga atbilde: Juhš essat manni draugi, ja juhs darrat, ko jums
 parwehlu; un tad prassu atkal pehz ta Kunga bauschleem un mahzi-
 bahm. Ja esmu atpestihts, tad no pateizibas wehl tablak prassu:
 Ko man buhs darriht? Atbilde: Kas gribb man mahzellis buht, tas
 lai man pakkal staiga; mahzatees no mannis, jo es esmu lehnprah-
 tigs un pasemmigs; jums preekščšihmi esmu dewis, lai juhs darrat,
 kā es jums esmu darrijis. Schi ta ihsta weeta; tur is pestišchanas
 pluhst atšihšana, pamahziba, pakkalstaigasšana. — Ka nahkofschās
 farunnās pa scho Luttera zellu ne esmu gahjis ihsti tā, kā wajasēja,
 par to man schehl; jo wehlat wehl to atmannijohs, kad jau wifs
 bija gattaws. Tomehr schahs farunnas tā irr saliktas, ka ffohl-
 meisters itt weegli no minnetahs weetas warr tablak peelikt, kas
 wajasdigs.

S a f u n n a.

Peedsimmis no jumprawas Marijas, zeetis appaksch Bonzijus
 Pilatus. Te muhsu tizzibas-apleeziba no Jesus dšimšanas tuhlin
 us winna nahwi pahrlezz. Kapehz? Lapehz ka Jesus nahwe ihsti
 irr muhsu atpestiššana. Starp Jesus dšimšanu un winna nahwi
 stahw starpā tif labb' winna dšimšana pasaulē, kā arri winna
 mahzibas ammatš. Abbas leetas te apzerresim, tadehl ka tad arr
 winna nahwi labbak saprattisim.

Praweets. Pehz w. d. papreekščsluddinaschanahm Jesum irr
 trihsahrtigs ammatš un pehz ta winnu fauz praweetu, augstpreesteri,
 tehniu. Praweets irr wihrs, zaur ko Deews runna. Ebr. 1, 1:
 Pehz tam, kad Deews zaur praweescheem bija runnajis, winsch peh-
 digās deenās runnaja zaur samu Dehlu. Winna laika laudis winnu
 fauz to (Mohsus apfohlito) praweetu. Jahn. 6, 14: Schis pateesi
 irr tas praweets, kam buhs nahkt pasaulē. Luhl. 24, 19: Jesus no
 Nazaretes, kas bija praweets, warrens no darbeem un wahredeem.
 Praweets parahdahs kā praweets, i. i. kā wihrs zaur ko Deews

runna, diwejadi, zaur wahrdeem un zaur darbeem, abbeji irr deewigi. Abbas schahs leetas, bes-teem diweem mahzkleem, arri laudis jittkahrt par Jesu isteiz. Matt. 13, 54: No kurrenes schim tahda gudriba uu tahds spehks nahk? — Schis praweets nu mahzija un papreekschluddinaja. Apzerresim nu Jesus mahzibu.

1. No winsch mahzija. 30 gaddu wezs buhdams, kad bija fristhts un fahrdinahts un mahzklus islassijis, Jesus sawu mahzibas ammatu eesahka. Winsch to 3 gaddi turrejis, lihds sawai nahwei. Winsch mahzija fur til gaddijahs; dauds zaur lihdsibahm. — No tad winsch mahzija? Matt. 4, 23: fazzihts: Jesus sluddinaja to preeka-mahzibu no walstibas, t. i. no Deewa walstibas. Zau zaur to wianna mahziba isschtihras no wissahm zittahm mahzibahm, kas agrak bij mahzitas. Mohsus un wezjee paganu mahzitaji, ka Sokrates, mahzija tiffumus, t. i. kas zilwekam darrams, kas naw darrams, kas wianna peenahkums. To Jesus arr gan mahzjis, p. pr.: Mikhlojat eenaidneekus; essat schehligi. Bet wiss tas gluschi un pawissam flahk peederr pee wianna grunts-mahzibas par debbes'-walstibu. Bet kad nu winsch pats bija tas, kas debbes'-walstibu pee zilwekeem atnessa, tad winsch ihpaschi mahzija par fewi paschu un tam lihds par debbes'-walstibu, tahda ta irr. Apluhkofim abbejus.

Par fewi paschu. Te winsch ihpaschi to mahzija.

Matt. 11, 27—30: Ihsu Deewa atsihshanu es ween warru doht (no kurreem wahrdeem tas prohtams?); es dohmu ihstu dwehseles meeru; es dohmu spehku.

Matt. 16, 27: Es ik katram makfaschu pehz wianna darbeem. Lihdsiba par pastaro teesu.

Matt. 20, 28: Es dohmu sawu dsihwibu par atpirkshanu preeksch daudseem.

Luhl. 24, 47: Es leeku sawa wahrda mahzih atgreeschanohs un grehku peedohshanu wisseem laudim.

Jahn. 3, 13—15: Es no debbesim esmu nahzis un teem, kas eeksch mannis tizz, warru doht muhschigo dsihwoschanu.

Jahn. 5, 17—29: Mirroni zaur manni paliks dsihwi un zeltees augschâ; es turrechu teesu; Deews gribb ka manni buhs gobdaht ka Deemu.

Jahn. 8, 51: Kas mannu wahrdu turrehs, tas nahwi muhscham neredsehs.

Jahn. 12, 45: Kas manni reds, reds Deewu.

Jahn. 14, 13. 14: Ko mannâ wahrda luhgfeet to jumâ dohſchu.

Jahn. 15, 6: Kas eekſch mannis nepaleef, tas nomirſt ſawds grehtds, u. w. j.

Par debbef'-walſtibu. Debbef'-walſtiba, par ko Jesus tit dauds runna un mahja, irr ar wianna paſchu gluschi ſabeedrota. Danijela praweets to lohti rittigi papreekſchfluddinajis, 2, 44: Pehſ ſcho tehnixu laika tas debbefu Deewâ uszels weenu walſtibu, ſas muhſchigi netiks iſpohſtita. Wianna irr, kâ wiannâs wahrds jau iſteiz, walſtiba, bet zittadafa ne kâ ſemmes-walſtibas; wianna irr debbef'-walſtiba. No debbefim wianna teef walſtiba, no wianna, ſas tas tehnixſch ſchinni walſtibâ. Wiannai arri buhs ſawus pawalſtneekus uf debbefim weſt. Zaur ſcho walſtibu, ko Kristus dibbinajis, wiſch un kriſtitee ſtahw eekſchigâ draudſibâ, tã kâ tehnixſch ar pawalſtneekem. Bet ka wianna walſtiba naw no ſchahs paſaules, itt kâ wiſch uf Pilatu ſazzija, to mums arween tas wahrds „debbefu“ atgahdina. Par ſcho walſtibu nu Jesus wiſſwairaf to mahja.

Luhf. 17, 20. 21: Deewa walſtiba nenahf ar ahriugu nomanniſchanu; t. i. wianna nekriht ſpõſchi azzis. Ta irr mums eekſchpuffe, pr. zaur Kristus un Deewa Garru, ſas muhs walda. Pats ſlikta-kais, ſemma-kais zilweks warr buht wairaf wiannâs pawalſtneeks, ne kâ tehnixſch, ſas uf gohda-krehflu ſehſch.

Matt. 4, 17: Atgreeschatees no grehkeem, jo debbef'-walſtiba irr tuwu klahf nahkuſi. Kurſch ſchinni walſtibâ gribb ee-eet, tam jaatgreeschahs, jeb: japahrwehrſch ſaws ſrds-prahts. Tahdam p. pr. nebuhs luhtohf ſawus grehtus flehpt, aiſbildinaht un puſchkoht. Wiannam buhs no wiſſas teefas ſchi ſwarriga jautafchana ſtahweht prahtà. Ko man buhs darriht, lai ſwehtigs teeku? Tad mums wiſſeem wehrâ nemmans, jo wehl if deenas luhdsam: lai nahf tawa walſtiba. Wianna ahriigi pee mums nahkuſi ſwehtâ kriſtibâ, un nu tai buhs arri eekſch mums nahft zaur atgreeschanohs un tizzibu.

Matt. 18, 4: Kas pats paſemmojas, kâ ſchis behrns, tas irr tas leelakais debbef'-walſtibâ. Tã nu zaur paſemmoſchanohs ihpaſchi warr palikt par ſchahs walſtibas pawalſtneeku; jo tã jau arr tas wahrds apleezina: atgreeschatees, ſaprohtams, no ka tahds, ſas

dohma deesgan labš effoht, ne fo negrihb finnabt. To paschu wirsch arr fakka

Matt. 5, 3: Swehtigi tee, kas garrâ nabbagi, jo winneem debbes-walstiba peederr.

Matt. 7, 31: Ne it katris, kas us manni fakka: Kungs, Kungs, debbes-walstiba ee-ees. Prohtat, naw wis deesgan, kad no ahrenes ween leezina: Esmu debbes-walstiba.

Ihpaschi lih djibâs Jesus par debbes-walstibu mahza. Taks ar ween tâ eesahkaks: Debbes-walstiba irr lihdsiga, t. i. manâ walstiba tâ pat eet, kâ — Apluhkofim ihsumâ, fo katra lihdsiba no debbes-walstibas israhda.

Daschadigais tihruns — kahda firde derriga debbes-walstibu fanemt.

Tihlis — kâ debbes-walstibas pawalstneeki teel sakrahti.

Niknaks sahles tweeschos — maisti pawalstneeki.

Sinnepes graudinsch — ahriga ispleschanahs.

Raugš — eefschiga ispleschanahs.

Apflehta manta un pehrle — winnas dahrgums.

Leelais wakkarinsch, kaksas — nizzinaschana.

Pasudduschais grassis, aita, dehs — Deewa mihlestiba schinni walstiba.

Strahdneeki wihna-kalnâ — par winnas algu.

Wihges-fohls — pawalstneeku darbi.

Retaisnais namma-turretajs — winnu gudriba.

Retaisnais sohgis — winna nemittejoscha luhgschana.

Wariseets un multeneels — winnu pasemmiba.

Blehdigais kalps — winnu peedohschana.

Schehlfirdigais Samareets — winnu schehlfirdiba.

Baggatais wihrs un Labzarus — kahda ta walstiba te, kahda tur.

Regudrais baggatais — winnas pawalstneeki nesuhdahs.

Ustizetee pohdi — Ustiziba schinni walstiba.

Desmit jumprawas — kâ jafataisaks us lehnira atnahschanu.

Pastara teefa — walstibas beigums scheitan.

2. Winna mahziba bij deewiga. Jahn. 17, 8: Tohs wahrduš, fo tu man dewis, es winneem esmu dewis; un tee tohs irr peenehmusch un teescham atsinnusch, ka es esmu isgahjis no temis, un tizjesusch, ka tu manni suhtijis. Ko schee Jesus wahrdi išteiz?—

Jahn. 14, 24: Tas wahrds to juhs dŕirdat, naw mans (mans is-
dohmahts), bet ta Tehwa, tas manni fuhrijis (tas irr deewigs
wahrds). Jahn. 8, 26: Kas manni fuhrijis, tas irr pateefigs, un
to es no winna esnu dŕirdejis, to es runnaju uf pasauli.

3. Winna mahzibas spehks. 1) Toreis. Pehteris fazzija,
Jahn. 6, 68: Lew irr muhschigahs dŕihwibas wahrdi, t. i. tawi
wahrdi irr spehzigi un dohd muhschigo dŕihwibu pabaudiht. —
Ewangelijumods daudreis fazzihst: Laudis fatezzeja (daudreis pa
tuhstoscheem, Lukt. 12, 1, ta fa tee weens ohtru faminnahs) Jesus
mahzibu dŕirdeht. Matt. 7, 28: Laudis isbrihnijahs par winna
mahzibu, jo winsch mahzija ta pats warrenais; tas saprohtams:
winna wahrdi ar eekschigu deewigu spehtu firdis sagrahba. — Jahn.
7, 46 fullaini falka, kas bij fuhriti winna guhstihst: Muhscham
zilweks ta wehl naw runnajis, ta schis zilweks. — 2) Taggad.
Jahn. 7, 17: Ja kas gribb winna prahtu darriht, tas no schahs
mahzibas saprattihs, wai ta no Deewa jeb wai es pats no sewis
runnajis. Prohtat, kas wehl taggad gribb Deewa prahtu pareisi dar-
riht un pee tam Jesus mahzibu par sewi un par sawu walsstibu
sewim par preekschrakstu nemm, tas driht peedŕihwohs, ta winna mah-
ziba deewiga. To millijoni wissods kristigas draudses gaddu-sintendos jau
peedŕihwojuschi. Jo winna pee wissa zilwela sawu spehtu parahda;
winna apflaidro muhsu atŕihschanu par wissu to, kas mums no
deewigahm leetahm jasin; winna firdi aplaimo, grehku peedoh-
schanu mahzidama; winna prahtu fwehti (darra fwehtu) zaur teem
deewigeem spehteem, kas tai eekschâ.

Tadeht: 1) to mahzatees. Swehtigi tee, kas Deewa wahr-
dus dŕird (uszihtigi klaufahs, kad par teem runna) un tohs pa-
farga paturra, daudreis pahrdohma ec.). 2) Ja nu to sinnat,
labbi jums, ja to darrat, Jahn. 13, 17. Wai tahdi essat,
kahdus Jesus juhs gribb sawa walsstiba? Wai essat tee behrni,
par kurreem winsch warr fazzihst: Winneem peederr debbes-walsstiba?
Wai pee jums irr tahdi augli, peedohschana, pasemmiba, schelŕir-
diba, gudriba, kahdi pee winna walsstibas pawalstneekem wajasetu
buht? Us schahm jautaschanahm negribbu nekahdas atbildes; tahs
atbildat sawam Kungam un meisteram. — Jahnas spreddika bei-
gumâ: Kas schohs mannus wahrdus klaufa un tohs darra — —
Matt. 7, 24. 25.

Weena wehleschanahs man beidsiht: Lai pee wissa, to juhs

no Jesus mahzibahm par winna un winna waltibu lassat, dsirdat, apdohmajat, jums tà buhtu, itt fà tas Kungs patš tad jums aufis un firdi fauftu:

Ja manni mihlojat, tad turrat mannus bauschlus.

Darri to, tad tu dsihwosi.

Jesus papreekschluddinaschanas.

Sarunna.

Papreekschluddinaschanas. Pee Jesus praweescha ammata peederr arri, fa winšch papreekschluddinajis un brihnumus darrijis. Jesus papreekschluddinaschanas dohd sinna par nahkoschahm leetahm, kurras pee winna pascha un pee winna waltibas peederr. Bet schohs nahkoschohs notiffumus ne weens zits newarreja sinnaht, fà ween Deews. Schahs. Jesus papreekschluddinaschanas irr gan 1) tahdas, kas drihs peepildijuschahs, p. pr. Juhdasa nodohschana un gals; Pehtera aisleegschana; Jesus pascha zeeschana, krusa fischana un augschazelschanahs; fwehta Garra isleeschana; — gan 2) tahdas, kas wehlat un pa nahkoscheem gaddufimtxeem jau irr peepildijuschahs, p. pr. Jerusalemes isphostischana; apustulu liktens, Matt. 10, 17. 18, Jahr. 16, 1—4, u. z.; Deewa waltiba Juhdeem tiks atnemta un paganeem dohta, Matt. 21, 43; debbes un semme suddihs, bet manni wahrdi nesuddihs; par Marijas fwaidischanu wiffa pasaulè runnahs; winšch us-taišhs few draudsi, fo elles wahrta newwahrehs, Matt. 16, 16—18; winna waltiba isplattifees wiffas pasaules mallas, lihdsiba par sinnepes graudiau. Schahs pehdigahs papreekschluddinaschanas peepildischanahs zaur to jo apbrihnojama, kad apdohma Jesus semmibu un to, us kahdu wihs winšch fawu waltibu gribbeja wairojamu. Zaur sohbinu Muhameds fawu waltibu isplattijis, jo tikka fazzihst: Muhamedeets palikt, wai mirt. Tikkai ta wahrda spehku, kam fwehtais Gars eekschà, Jesus faweem mahzetkeem dohd lihds, Matt. 10, 14: Kad juhfu wahrduš negribb klaušht, eita prohjam. Taggad wairak ne fà 200 millijoni zilwefi irr kristiti laudis, t. i. zettorta dalla no wisseem zilwekeem pasaulè. — Gan 3) arri tahdas apshlischanas Jesus dewis, us kurru peepildischanohs wehl

gaidam. Buhs weens gannamais pulks (Zuhdi un pagani) un weens gans, Jahn. 10, 16; mirroxus wiäsch usmohdinahs, Jahn. 5, 28; wiäsch turrehs teefu un isdallihß algu un fohdibu, Matt. 25.

To apfohlißchanu peepildißchanahs, kas jau notikfufchas, mums apgalwo, ka arri tahs notiks, kas wehl naw peepildijufchahs. To winnahm arri pehz Jesus pafcha wahrdeem, Jahn. 14, 29, buhs isdarriht: Es jums to esmu fajjijis, pirms tas noteef, lai juhs tizzat kad tas noteef. Weens gannamais pulks un weens gans, tas wahrds jo deenas jo wairaf par pateefibu parahdahs zaur missijones darbofchanohs. Tas wißs nu muhsu zerribu ftripina, ka muhsu meefa gohdä atkal augfchäzelsees, faut gan wiäna isnihtß; ka mehß bußim tur, tur wiäsch irr, un tur wiäsch aiggahjis mums weetu fa-taißht; ka ne weens muhs no wiäna rohtas nespehz israut.

Tad nu eeprezinajatees fawâ fтарыä ar fcho preeku. Amen!

Jesus brihnuma darbi.

Sarunna.

Tee diwi mahzetti, kas uf Emmaü gahja, Jesu fauz praweetu, warrenu wahrdds un darbds. Jesus warrenee praweefcha darbi bij wiäna brihnuma-darbi. Kas brihnuma-darbs irr, to Rifademß fakka Jahn. 3: Ne weens tahs fihmes newarr darriht, fo tu darri, ja Deews naw ar to. Brihnuma-darbs irr tahds darbß, fo zaur Deewa fpehku ween warr padarriht. — Tahs weetas, Jahn. 20, 30; 7, 31 un 11, 47, rahda, ka Jesus dauds brihnuma-darbu darrijis. Jesus fawâ dshwibas-laiä wairaf brihnuma-darbu parahdijis, ne ka wißi praweefchi tannis 4000 gaddds preefch wiäna. Tanni pehdejä weetä bißbelê, fo peeminnejam, pafchi Jesus eenaidneeki apleezina, ka tee brihnuma-darbi pateefi notikfufchi; tä arri pee frusta: Zitteem wiäsch palihdsejis, Matt. 27, 42. Tä nu Jesus brihnuma-darbi pateefi irr notikfufchi. Genaidneeki, newarredami wiänuß noleegt, tohs mekle Jesum par negohdu isflai-droht: Wiäsch wellus ijsenn zaur Beelzebubu, wellu wirfneefu.

Kapehz Jesus tohs brihnuma-darbus darrijis? Jesus leelas leetas par fewi bij isteizis: Es un Tehws, effam weens; kas manni

redf, tas redf Tehwu; wisseem buhs to Dehlu gohdaht, ta pat ka tee Tehwu gohda. Ka tad tahdas brihnuma-leetas warreja tizzeht, ja Jesus ne kahdus brihnuma-darbus nebuhtu darrijis? Jesus pats ihfi un taifni isteiz, ko wianna brihnumeem bij isdarricht, Jahn. 5, 36: Tee darbi, ko mans Tehws man dewis padarriht, leezibu dohd no mannis, ka manni tas Tehws suhtijis. Tee apleezina, ka winsch Deewa suhtihts. Jahn. 10, 37. 38: Ja es sawa Tehwa darbus nedarru, tad netizzat man; bet ja es tohs darru, tad tizzat teem darbeem, ja juhs man netizzat. Ko schee Jesus isteikumi parahda? Kad Jahnis bij zeetuma, Matt. 11, winsch sawus mahzklus suhtija pee Jesus, lai prassohht: Wai tu effi tas, kam buhs nahft? Jesus atbildeja: Gita un atfakkat Jahnam, ko juhs dsirdat un redsat: aklee redf, tiflee eet. Ta tad wianna brihnuma-darbeem buhs wiannu par Messijas un pafauls Pestitaju apleezinaht. Jo wezza derriba skaidri bij papreekschluddinahts, ka Messijas brihnuma-darbus darri-schoht, Gf. 35, 4—6. Jo arri Juhdi sinnaja un tadeht Jesum us-prassija, Jahn. 6, 30. 31: Kahdu sismi tad tu darri? — Scho leetu wianni arr pee daudseem isdarrija. Nikadems fakka, Jahn. 3, 2: Meistar, mehs sinnam ka tu effi mahzitajs no Deewa nahzis, jo ne weens newarr tahs brihnuma-sihmes darriht, ko tu darri. Ko brihnuma-darbeem winsch spreesch atpakkal par Jesus mahzibu: darbi deewigi, tapehz arr mahziba deewiga. Wianna doh-mas irr riktigas, jo ik weens Jesus mahzibas-wahrds, pee ka tif zeefschi furramees, no tahs paschas muttes isgahjis, kurra fazzija: Zellees un staiga. — Ta pat laudis fakka pehz 5000 ehdinafchanas: Schis irr pateesi tas praweets. Jahn. 11, 45: Dauds Juhdi, kas Lahzarus usmohdinafchanu redseja, tizzeja eefsch Jesus. Laudis fakka pee Nainas jaunetta, Lukt. 7, 16: Leels praweets muhsu starpâ zehlees. — Kas schahdus brihnuma-darbus negribbeja atsiht, kam Jesus to pat leeleeem grehkeem peelihdijnaja. Jahn. 15, 24: Ja es wiannu preekscha tohs darbus nebuhtu darrijis, ko zits ne weens naw darrijis, tad teem grehks nebuhtu; bet taggad tee tohs redsejufchi, un ir manni, ir mannu Tehwu eenihst.

Bes schahs weenas swarrigahs leetas (kurras?) Jesus brihnuma-darbeem wehl ohtru wajadseja isdarricht. Jahn. 2, 11: Winsch pa-rahdija sawu gohdibu un wianna mahzekli tizzeja eefsch wianna. Jesus brihnuma-darbeem wajadseja wianna gohdibu pa-rahdiht. Kahdu gohdibu? Jahnis fakka: Mehs wianna gohdibu redse-

ja m, tahdu gohdibu, fà ta weenpeedsimmuscha Dehla no Tshwa. Deewa Dehls, ta bij winna gohdiba. Bet to pee winna newarreja redseht, ta bij apflehpta, jo winnsch ehda, dsehra, gulleja, runnaja fà it kattris zilweks. Bet schi gohdiba nahza laufà, parahdijahs brihnuma-darbòs. Tà irr, kad sehnsch nepaschts (incognito) reiso; winna augstiba parahdahs no tam baggatahm dawanahm, kahdas zits ne weens nespehjdoh. Winna brihnuma-darbi parahda winna deewigo warru un winna deewigo mihlestibu. Warru: wehtra, zeet' kluffu; ej prohjam, taws dehls dsihwo; jaunekli, es tew fakku, zellees augschà. Mihlestibu: Wezzahs derribas brihnuma-darbi daudreis bij fohda-brihnumi. Kur pee Mohjus? pee Elija? Jesus ne kad tahdus naw darrijs *). Wissi winna brihnuma-darbi parahda winna mihligo firdi. Luth. 9, 54 mahzetti gribb, lai Jesus fohda-brihnumu darra: Kungs, ja tu gribbi, tad mehs fazzisim, lai ugguns triht no debbes. Jesus atbildeja 55 p.: Wai nesinnat, kahdam garram juhs peederrat? ta zilweka Dehls naw nahzis dwehfeles nomaitabt, bet pestiht. Wo schi atbilde rahda? Schi deewiga mihlestiba parahdahs pee ta, fa winnsch arween irr labprahstigs palihdseht. Uj kapteini: Gribbu nahkt un to wesselu darriht. Uj spittaligo: Gribbu to darriht. Lee 4000: Man firds eeschelohjahs. Winnam firds eeschelohjahs par Nainas jaunekla mahti. Mark. 1, 32 stahsta, fa winnsch naw apnizzis, weht wehli waffarà dseedinaht, kad faule jau bij nogahjusi, kaut gan wissu deenu bij dseedinajis. — Sawu labbumu nemekledams, winnsch ne kad kahdu maffu par to naw nehmis. — Meluhgts. Pee alla peedsimmuscha; pee uhdens-fehrdfiga; pee Nainas jaunekla. Ne kad lustes deht, Matt. 16, 1—4. Luth. 23, 8: Kad Grodus Jesu redjeja — — Tà pee Jesus brihnuma-darbeem arri pasemmiba redsama. Winnsch nekahroja, lai laudis to redsetu. Uj melmenu-fehrdfigo, Matt. 8: Peeluhko, nesakki to ne weenam. Uj diweem afleem, Matt. 9: Lufojat fa ne weens to nefajuh. Kad winnu

*) Das notikkums Mark. 5, 13, fur winnsch neschkibsteem garreem tauj zshfu-pulkà eeskreet, zaur so 2000 zshlas noslibta, naw par fohda-brihnumu turrams. Jesus bij nahzis zilweku-dshwibas un zilweku-dwehfeles isglabbt, un fa besprahstigt raddijumi zaur to bohja gabja, tas winnu no schà darba newarreja aisturreht. Schinnat brihnuma-darbà ihpafchi atspihd ta augita wehrtiba, kahdà winnsch zilweku turra.

par tehnixu gribbeja zelt, tadehl fa 5000 bij pee-ehdinajis, wiwſch nowehrsahs. Ta bij pateefigs wiwxa wahrdſ: Es nemekleju ſawu gohdu.

Kapeh3 mehs ihpaſchi Jeſus brihnuma-darbus peeminnam?
 Zaha. 20, 31: Schihs ſihmes irr rakſtitas, lai juhs tizzat, Jeſus irr Kriſtus, Deewa Dehls, un lai jumſ, kad tizzat, dſihwiba irr wiwxa wahrdâ. Prohti teem brihnumeem toreis, kad Zahniſ ſawu ewangelijumu peh3 Jeſus debbef-braukſchanas rakſti3a, un arr wehl taggad to paſchu wajaga iſdarriht, fo tad, kad Jeſus wiwxaus darri3a. Ko tad? — Wehl arri ſakkam: Wiwſch irr wakkar un ſhodeen un muhſigigi taſ patſ. Ja wiwxaam tad bija ſpehks un mihleſtiba palihdſeht, tad wiwxaam taſ wehl taggad irr. Jumſ daſchadaſ behdaſ ſaukſchu, ſakkat man tohs brihnuma-darbus, kurri tad apmeerina un atſpirdſina.

Wehtra u3 juhru — wehtraſ fluſſinaſchana Mark. 4.

Maiſes truhtſt — 5000 ehdinafchana.

Maſ ween irr pee rohtas — wiwſch ſwehti un wairo: pee3as maiſes un diwas ſiwis.

Man itt ne fa naw — wiwſch ſwehti, Pehtera ſweijoſchana.

Eſmu wahjſch — wiwſch palihd3.

Man jamirſt — wiwſch warr no nahwes uſmohdinah3.

Grehti manni beede — u3 melmeau-ſehrdſigo: Kemmees drohſchu —.

Turri wentizzibu, fa Kananeefchu ſeewixa turreja, un luhdſi wiwxa. — Wiwſch warr taſ breefmaſ fluſſeht un tew liſt preekâ duſſeht.

Jeſus ſwehta dſihwoſchana.

Schiſ gabbals pa wiſſam, un ihpaſchi ſkohlai tohti ſwarrigſ. Iſt weena kriſtita zilweka dſihwoſchanas = peenahfums taſ irr, u3 to dſihtees, fa wiwxa dſihwoſchana paleel Jeſus ſwehtaſ dſihwoſchanas lihdsiba un atſpirdums. Kaſ te3jahs eelſch wiwxa paleekoht, tam buhs arr ta ſtaigah3, fa wiwſch ſtaigajis. Jo augſtaka un zeeni-jamaka ſkohlmeiſtaram paſcham Jeſus ſwehta dſihwoſchana parahdaſ, jo wairak taſ wiwxa leelakahs ruhpes, wiwxa nemittejama zihniſchanahs, ar wiſſu ſawu ſirdi, un dſihwoſchanu behrneem ta

Kunga fwehto dšihwoſchanu preeſſhâ ſtahdiht, jo labbaki ſchahs mahzibas mehrtis buhs panahſams. Kristum pakkalſtaigaht, uſ to beſ mitteſchanahs ar ween no jauna jaſtubbina. Lai nu ſkohlmeiſtars mahzoht to ne kad neaiſmirſtu, tad lai wiſſſch pats ſawu ſirdi ſataiſa, labpraht tahdas grahmataſ laſſidams, kurras pehz Jeſus dšihwoſchanas wiſſu nowehrte. Diwas peeminnu: Tohma no Kempenes: Pakkalſtaigaſchana Kristum; un Arndta: Jhſta friſtiga tizziba un dšihwoſchana. Teefa irr, kaſ ſchai Arndta grahmatai uſ pirmo lappu ſtahw. Kristus lehtaki ſaxemmams zaur pakkalſtaigaſchanu, ne kâ zaur mahzibu.

Zil gohdibas pilla Peſtitaja fwehta, beſwainiga dšihwoſchana, to wiſſlabbaki eeraudſiſim, Jeſus dšihwoſchanu ſalihdſinadami ar paſchu wiſſlabbako wihru dšihwoſchanu, kaſ ween paſaules notikumdſ paſiſtami. Kristitohs ſinnams iſmettiſim, tadeht ka tee labbatee no winneem arween paſchi apleezinajuſchi, ka wianni wiſſu, ko labbu ſpehjoht, zaur Kristu ween ſpehjoht; tã tad mums te par paganeem, Zuhdeem un muhamedeeſcheem jarunna.

Paganeem arr deewbihjaſchanahs, bet winneem naw ta deewbihjaſchanahs, kaſ iſhti wiſſas gohdigahs dšihwoſchanas awohts, tadeht ka wiannu deewi paſchi nedſihwoja gohdigi. Wiannu deeweem paſcheem bij zilwezigi grehti un netikkumi, tapehz pagani ne tiſ tahlu netikka, ka buhtu warrejufchi prahtã eekemt fwehtumu un pilligu ſchtiſtibu. Arri wiſſai gohdigai dšihwoſchanai, kaſ paganam warr buht, tiſſai zilwezigs peenahkums par awotu un ne wiſ mihleſtiba uſ Deewu, kadeht Kristus wiſſu darra un zeefch. Pagani beſwainigu, fwehtu dšihwoſchanu tiſ daudſ ween paſiſti, ka wianni to juht, un to paſchu tiſ knappi ween. Platonſ (Plato) aprakſtiſis taiſna zilweka preeſſſiſhmi, wiannu zeefchanãſ iſrahdidams, tã: „Schis taiſnais irr weenteeſigs, gohdigs wihrs, kaſ ne tiſſai taiſnis grihb rahditees, bet tahds buht. Wiſſſch wiſſu laiſchahs paſemt, tiſ ſawu taiſnumu ween ne, lai wiannu, kaut beſ wainas, turra par wiſſleelako kaundarri; ſcho pahrbauდიſchanu wianna taiſniba iſturra, ka ne taſ kauns, ne wiſſ zits, kaſ kam lihdiſ jazeefch, wiannu ſchaubigu nedarra. Wiſſſch paleek nepahrgrohsams lihdiſ nahwei; wiſſſch teek ſchauſts, mohzihts, ſaiſtihts, aklis padarrihts un pehdigi pehz wiſſſahm zeefchanahm pee kaunaſtabba paſahrts.“ Te ſlawejams, tiſſkumu pills zeedams zilweks aprakſtihts. Bet ja ſcho taiſnu aprakſtiſchanu Jeſus dšihwoſchanai lihdiſinajam, tad tai diwas leetas truhtſi. Pirmkaht

fche tahda taifna dšihwoſchana iſrahdita, furrat ne ſahdas darriſchanas ar Deewu, ne ſahdas tizzibas, ſas ween tikkumu par ſwehtumu padarra. Jo deewbihjaſchanahs ar gohdigu dſihwoſchanu kohpâ irr taſ, ſas Deewa gihmi eekſch mums radda: ſwehtbuhſchanu. Un ohtſahrt, ſas patti leelaka leeta, ſchis tikkai iſdohmahts gabbals. Tahds zilweks, pee ka ſchi Platona apraſtita prohwe geldetu, nekur paganos naw atrohdams. Pagani bij pahrlleeztinajuſchees, ka beſwainiga un ſwehta dšihwoſchana rittigi ne maſ newarroht buht. Epiktets uſ to jautafchanu: Wai ſahds warr beſwainigs buht? beſ ſahdas apdohmaſchanahs atbild: Ne, newarr buht; tiſ to warr, pehz beſwainibas dšihtees. Tâ pee paganeem.

Iſraelâ un wezzâ derribâ iſhtai gohdigai dšihwoſchanai arween tizziba par pamattu, un wiſſai Iſraela tautai wajaſeja Deewa preekſchâ ſwehti dšihwoht: Zums buhs man ſwehteem laudim buht. Bet ſchis augſtafais galla-mehrkiſ Iſraelam ſtahweja tahtu un bij neaiſſneedsams, jo bauſliba newarreja tahdu dšihwoſchanu raddiht, un paſcheem wiſſlabbakeem wiſhreem bij jaſchelojahs: Kurſch warr ſazzih: es eſmu ſchkiſts ſawâ ſirdi! Saff. 20.

Muhameda tizzibâ ſwehtu dšihwoſchanu newarr ne eedohmatees. Korans pa wiſſam neſinn ſahdu zilweku, ſas buhtu beſ grehku. Sahdâ korana nodallâ Deews Muhamedu tâ uſrunna: Mehſ tew pilligu uſwahreſchanu dahwinajam, ka lai Allah tew tawus grehtus peedohd, pagahjuſchohs un nahkoſchohs. Zits gabbals Muhamedu tâ pamahza: Luhdi Deewu pehz grehku peedohſchanas. Arri wiſſu teikâs atrohdahs daudi luhgſchanu, kur Muhameds grehku peedohſchanu luhdi.

No ka Muhameda tizziba ne ka neſinn, to pagani tikko ſajuht, ſas Iſraelam ween dohmâs un neaiſſneedsamâ tahtumâ ween ſtahw, taſ mums pateeſi irr, Jeſus ta Kunga ſwehta beſwainiga dšihwoſchana. „Ne weens wehl ne kad ta naw mihtojis; un tahds labbums un ſwehtums, kâ bihbele no wiſſa iſteiz, ne kad ſahda zilweka ſirdi naw nahzis. Wiſſch nabbaga zeklineekam atſpibd kâ ſwaigſne tumſchâ naſti un peepilda wiſſa dſillakahs kahroſchanas, wiſſa fleppenakahs juſchananas un wehleſchanahs.“ (Wandsb. Vote.) — Taſ pa wiſſam, to lai neaiſmirſtam, neſalibdiſnajas kriſtigahs tizzibas labbums, ſas ne weenai zittai tizzibai

naw, fa wiina eedohmu weetâ, furras warrbuht fche un tur gan rohdahs, notikkumus warr usrahdiht.

Schi leeta irr fwarriga peerahdischana, fa ewangelijumu stahsti par Jesus dsihwofchanu irr pateesiba, fo te garram nelaidifim. Daschi (netizzigee) irr fazzijufchi, fa fchis un tas Jesus dsihwofchanâ warroht buht notizzis: peedsimfchana, zee-fchana, mirfchana; bet tee ihpaschee notikkumi, fo preeka-mahzitaji stahsta, effoht pasakkas, isgudrofchanas un ispuschfoschanas, furras pirmee fristitee peelikkufchi. Ra tas pa wissam newarr buht, to no ta redsejam, fo preekschâ peeminnejam. Redsejam, fa tahdas dsihwofchanas prohwe, fâ Jesus dsihwofchana, ne kad ne weena zilwefa firdi naw nahfufi, un arri eepreekschis ne weena zilwefa firdi newarreja nahft. Jo minnetais Platona apraktijums irr glufchi nepilligs un maggums ween prett ewangelijumu stahsteem. Paschi flawenatee, labbatee, dsilprahtigatee wezzu laifu wihri naw spehjuufchi fchahdu dsihwofchanu ne fadohmaht un pasakku wihse (Dichtung) usrakstiht; un zittadi arr jau newarreja buht, tadeht fa tahdas pa wissam nebija, un ja fo gribb isgudroht, tad tur arween fas wajaga buht preekschâ, no fa gudroht; un tahdi flitti, prasti, nemahziti Galilejas sweijneeki to buhtu eespehjuufchi? Ne muhscham! bet pehz pateesibas spreescham: Irr weentreis weens swehts zilweks semmes wirfâ dsihwojis un apustuki wiina gohdibu redsejuufchi, un fo wiinu azzis redsejuufchas, wiinu ausis dsirdejuufchas un wiinu rohkas aptaustijufchas, to wiini mums pasluddina, 1 Jahr. 1, 1—3, lai mums arr buhtu draudsiba ar wiinneem pee Kristus. Pee fchahs pateesibas turredamees, un ne pee pasaklahm, fas wiinas tad buhtu, wiini mantu, affinis un dsihwibu atdewufchi. Wiini Jesus swehto dsihwofchanu taifni ween, bes smalkas isdohmaschanas, apraktijufchi, un til daudi gaddu simtends ne weens wehl pee fchahs dsihwofchanas ne fahdu traipekli naw warrejis useet.

Sarunna.

Jesus bija bes grehtu. Deewa praweeschi dsihwoja swehti; Jesus praweets buhdams pilligi swehti, beswainigi nodshwojis, fâ ne weens zits zilweks. Par to fchahs leezibas. Wirsch pats fakka Jahr. 3, 46 us faweem eenaidneekem: Kurfch juhfu starpâ man

fahdu grehku warr parahdiht? Winſch ne tad naw no Deewa grehku peedohſchanu luhdſees; bet mums 'winſch gan mahzijiſ luhgt: Pee. dohd' mums muhſu parahduſ. Apuſtuli: 1 Peht. 2, 22: Kaſ grehkuſ nebija darrijiſ, nedj wiltiba winna muttê atrafſta. 2 Kor. 5, 21: Deewſ to, kaſ no nefahdeem grehkeem naw ſinnajiſ — Ebr. 7, 26: Tahdſ augſtpreeſteris mums peenahjahſ, kaſ buhtu ſwehtſ, nenofeedsigſ, neapgahnihtſ, atſchirtſ no grehzineekeem un augſtaſ par debbeſim.

Mums par preekſchſihmi, lai tam pakkaſſaigajam. Tà (kà?) Kriſtuſ mums paleef par to, par ko ne weenſ zitſ mums newarreja buht, par pilligu preekſchſihmi jeb preekſchraſtu, kà mums jaturrehſ. Uſ to rakſi ſkaidri aiſrahda. Wihl. 2, 5: Turrat pee ſewim tahdu prahtu, kahdſ arri Jeſum Kriſtum bija. 1 Peht. 2, 21: Winſch mums preekſchraſtu atſtahjiſ, ka mums buhſ winna pehdahm pakkalet. Ebr. 12, 1. 2: Lai noleekam grehku un uſſkattam Jeſu, muhſu taiſnibaſ eefahzeju un pabeidſeju. Jeſuſ patſ fakka, Jahh. 13, 15: Jums preekſchſihmi eſmu dewiſ, lai juhſ darrat, kà eſ jums eſmu darrijiſ. Mahzateeſ no manniſ, jo eſ eſmu lehnprahtigſ un no ſirdſ paſemmigſ. — Jeſuſ dſihwoſchana mums wiſſu warr mahziht, kahdeem mums buhſ buht ſirdi, wahrdoſ uu darbdoſ. Kaſ Jeſuſ iſti irr, to tu tad wehl pareiſi atſkahrſtiſi, kad no teeſaſ apræmfes, winna ſwehtai dſihwoſchanai wiſſaſ leetâſ pakkalet dſihſtees. Tapeh; mums Jeſuſ dſihwoſchana til plaſchi aprakſtita, lai mehſ redſetu un mahzitohſ, kahdſ prahtſ un kahda iſturreſchanahſ Deewa preekſchâ patihkama, ſwehta un pilliga. Wiſſ, kaſ muhſu prahtâ un darrifchanâſ zittadſ, ne kà pee Jeſuſ bijis, taſ Deewam nepatihkamaſ, lai paſaule to flawetu kà flawedama. Jo wairak tu ſawu dſihwoſchanu peh; Kriſtuſ ſwehtâſ dſihwoſchanâſ eetaiſi, jo wairak tu „eekſch Kriſtuſ“ eſſi. — Apluhkofiſim nu muhſu Kunga dſihwoſchanu ſmalkafi, un ihpaſchi:

1. Kà Jeſuſ prett Deewu turrejees. Te wiſſwairak eewehwehrojama winna mihleſtiba uſ Deewu, winna pakkaufſiba prett Deewu un winna pakkaufſchanahſ uſ Deewu.

Jeſuſ mihleſtiba uſ Deewu ſawu Tehwu. Jau diwpaſmit gadda wezzam behrnam eſfoſcham winnam ſawa Tehwa leetâſ jadarbojahſ; Deewa nammâ, Deewa wahrdoſ winnam ſawa patiſchana, ſawſ preekſ. — Luhl. 4, 16. Swehtdeenâ, ta Kunga

deenâ, basnijâ eet, wianam swehts eeraddums, un ar to wiansch turra un zeeni trescho baufli: Tew buhs swehto deenu swehtibt. — Deewam kalpoht un wianu peelugt wiansch turra wairak, ne lâ wifas pasaules walstibas (lahrdinaschanas stahstâ). — Jah. 17, 4: Tewi esmu pagohdinajis semmes wirsû, to darbu esmu padarrijis, so tu man dewis, lai es to darritu. Lai Deewa wahrds (Tehwâ, Sohgis, Kungs, Sirschumannitajs zc.) semmes wirsû tiftu atfihst, tas irr wiinna galla-mehrts; ne wis wiinna pascha gohds. — Is schahs mihlestibas us Deewu nu arri raddahs luhgfschana, pastahwiga faeefschanahs ar Deewu. Luhl. 6, 12: Wiansch gahja us kalnu, Deewu peeluhgt, un palikka zauru nakti Deewa luhgfschanâ. Mark. 1, 35: Wiansch aigahja weentulâ weetâ un tur Deewu peeluhdja. Tâ darridams wiansch arr wifflabba warreja pamahzibt, Luhl. 18, 1: lâ peenahfahs allaschin Deewu peeluhgt un nepeekust. — Matt. 11, 20—24: Wai tew, Korazin —. Tâ wiansch rahj neatgreesigohs, kas Deewu negohda un nemihlo, par to nebehdadams, kahda nelaima wianam par to warretu useet. Arri tiffai Deewa deht dusmodamees wiansch Matt. 23, 13 zc. aston reis wai issauz par leekuligeem wariseescheem. — Is wiinna mihlestibas us Deewu arri nahf wiinna firfniga pateikfschana. Gan drihs it fatru reis par wianu fazzihst: Wiansch maisi nehmis pateiza; tâ fatris maises kummofinsch wianam atgahdinaja to, kas to dohd un til smekkigu darra, un wiansch newarr to rohfâ nemt un muttê bahfi bes pateikfschanas. Pee Sahzarus kappâ wiansch Deewam pateiz, fa wiinna luhgfschanu paklausijis; un Matt. 11, 25, fa Deews nesa-prattigeem ewangelijumu darrijis sinnamu. — Sawu garru wiansch nesinn labbakâs rohfâs atwehleht, ne lâ sawa Tehwa rohfâs: Tehwâ, es nodohmu —. Tâ wiansch wifsu sawu dschwofschanu no eesahkuma lihds gallam nodfihwoja mihlestibâ us Deewu sawu Tehwu.

Jesus paklausiba prett Deewu. Jah. 14, 31: Lai pasauale atfihst, fa es sawu Tehwu mihloju un darra, lâ wiansch man pawehlejis, zellamees un eima no schejenes. Tâ nu sawu mihlestibu us Deewu Jesus gribb parahdiht zaur paklausifschanu sawa Tehwa pawehleschanai. — Wiansch to sawz „sawu barribu“, sawa Tehwa prahtu darriht. — Matt. 12, 48: Kas irr manna mahte?, kas manni brahli? Kas manna debbes? Tehwa prahtu darra, tas irr mans brahlis, manna mahfa un mahte. Prohti tee friffitee wianam tee tuhwakee, furri arr no teefas gribb Deewa prahtu darriht,

tà fà wiaſch to no teefas un ar preeſu darrija. — No ſahrdinaſchanas ſtahta redſam, fa wiaſch par to, fo buhs un fo nebuhs, weentweenigi pee Deewa wahrdeem turrabs; trihèreis: Stahw rafſtihts. Tà Deewa bauſlis wianam ſtahw ſirdi, lai pehz ta warr darriht; un wiaſch pehz ta arr darra. Wai tu arr tà darri? — Zaha. 8, 28: Es ne fo nedarru no ſewis, bet ittin to runnaju, fo mans Tehws man mahzijis. Prohti wiaſch ſawu paſchu prahtu pa wiſſam nomett, lai warretu gluschi behrnigi Deewa prahtu darriht. — Ebr. 5, 8 ſajzjhts: Kristus paſlauſſchanu mahjjees zaur to, fo wiaſch zeetis. Tà tad wianna paſlauſſiba prett ſawu debbeſ' Tehwu wiſſwairaf zeefchanas parahdijufees. Uſ to wianna debbeſ' Tehws wianu paſaulè bij ſuhtijis, lai wiaſch preeſch zilwekeem zeestu un mirtu. Kad Jeſus ſalka: Wai man nebuhs to bikkéri dſert, fo mans Tehws man dewis; tad redſam, fa wiaſch no miheſtibas ſawa Tehwa prahtam grihb paſlauſiht. Wiaſch arri ſawu waigu greeſch taiſni uſ Jeruſalemi, pehdigoreis turp eedams, laut gan ſinnaja, ſas wianam tur gaidams. Zeefchanahm nahkoht wiaſch zilwezigu juht, un luhds: Tehws, ja tu grihbi, tad lai ſchis bikkéris eet no mannis; bet deewigi wiaſch grihb: Ne mans, bet taws prahts lai noteef. Zaur wianna dſihwoſchanu wianna wahrds paleef pateefigs: Es nemefleju ſawu prahtu, bet ta Tehwa prahtu, ſas manni ſuhtijis. — Wiht. 2: Wiaſch palikka paſlauſigs lihds nahwei, lihds pat kruſta-nahwei. Ne tiſ' ween zeeti, bet arri mirt bij wianam preeſch zilwekeem, un — wiaſch paſlauſa. Un wianam bij ne ween mirt, bet ſauna-nahwè, lahſta-nahwè mirt, prohti pee kruſta, jo: nolahdehts irr iſ katriſ, ſas pee kohſa ſarrajahs. Un — Ebr. 12, 2, wiaſch, jebſchu warrejis preeſà buht, kruſtu paneffis un par ſaunu nebehdajis. — Ta irr: paſlauſiht lihds kruſta-nahwei. Un mehſ lai luhdsamees: Rungſ, darri mann' paſlauſigu, là tu paſlauſigs bij'.

Wianna paſlauſchanahs uſ Deewu. Wai man nebuhs to bikkéri dſert, fo mans Tehws man dewis? Jti fà grihbedams ſajzjht: Wai tas wiſſlabbaki neſinn? Wai tas ſlikti ar manni dohmatu un darritu? Wai wiaſch man negrihb wiſſlabbako ween darriht, arri zaur ſcho ruhſto bikkéri? Tà wiaſch no Deewa ſawa Tehwa wiſſu labbu ween dohma. — Ta patti paſlauſchanahs rahdahs tannis wahrdds, fo wiaſch trihs reis pahri ſalka: Taws prahts lai noteef. — Wianam naw, ſur galwu nolift, wiaſch pahrteef no

zittu lauschu labprahligahm dahwanahm, Luth. 8, 3; bet winsch par tahdu dsihwi ne kad, ne prett Deewu, ne prett zilwekeem naw kur-nejis. Tuffnessi, kad winnam ehst gribbahs, winsch nedarra brihnuma-darbu fewis deht, un winna wahrds: Zilweks nedsihwo no maifes ween — rahda winna palauschanohs us Deewu. Winnam irr ta tizziba, ko winsch isteiz, Jahr. 8, 29: Kas manni suhtijis, tas irr ar manni; tas Tehws manni naw atstahjis weenu paschu, jo kas winnam patihl, to es allaschin darru. Ko schee wahrdi issakka?

Pa wissam winsch wissas leetas Deewu sawu debbes' Tehwu nemm par preekschsihmi, Jahr. 5, 19: Tas Dehls ne ko newarr darriht no fewis pascha, ja tas neredi, la tas Tehws to darra; jo ko schis darra, to paschu arri tas Dehls darra. 17 p.: Mans Tehws strahda lihds schim un es arr strahdaju. Pats ta darridams, winsch arr zittus warreja paschubbinah, Deewu nemt par preekschsihmi: Effat schehligi, la juhfu Tehws irr schehligs. Mihlojat sawus eenaidneekus, lai tohpat juhfu debbes' Tehwa behrni. — Ja gribbam schahdu dsihwoschanu ar wahrdu nosaukt, tad mums janemm tas wahrds, ko Jesus pats pee tam bruhkejis, Luth. 12, 21: baggats eeksch Deewa. Tahda bija winna dsihwoschana.

2. Ka Jesus prett zilwekeem swehti turrejees. Wifs tas, kas mums prett tuhwa fu peenahfahs, fanemts tanni wahrda: mihlestiba. Scho baukli Jesus pilligi peepildijis. Zil tablu Jesus zilwekus mihlojis? Ne-esmu nahjis, lai man kalpotu, bet lai es kalpotu un sawu dsihwibu dohtu par atvirkschanaas-massu preeksch dau-dseem. Jahr. 13, 34: Jaunu baukli juns dohmu, lai juhs zits zittu mihlojat, itt la es juhs mihlojis. Mums tad pee winna zilweku-mihlestibas janemm preekschsihme. Redsesim tad, la winsch mihlojis.

Winsch wissus zilwekus mihlojis. Wiffds 4000 gad-dos preeksch Kristus ne weens zilweks naw bijis, ne Zuhdu, ne paganu starpa, kam mihlestiba us wisseem zilwekeem buhtu firdi bijust. Ko labbafee pagani darra, to tee preeksch sawas tautas darra, par zitteem tee nerehkina. Greeki sawa wissus, kas nebija Grehki, par meschoneem. Jonas Deewa pawehleschana i gribb is-behgt, kad winnam paganu pilsehtai, Ninivei, jasluddina. Kristus saweem mahjekkeem flaidri pawehl, Mark. 16, 15, la teem buhs

wiffâ pafaulê eet un wiffai raddibai ewangelijumu pafloodi-
naht. Nu irr par tuhwaſa mihleſtibu jauns bauſlis; kurfch? un
tam wehl klaht: tà, fâ eſ juhs mihlojis. Beh; ſchahdas Kriſtus
preekſchſihmes un bauſkla, faſ tai klaht, tad arr mahzelli un miſſi-
jonari ar daudſ breeſmahm pee paganeem gahjuſchi. Pahwiſ: Kri-
ſtus mihleſtiba manni ſpeeſch; iſſklaidrojat to.

Laudis wiſch mihlo. Matt. 9, 36: Kad wiſch tohs lau-
dis redſeja, firds wiſnam eeſchehlojahs par teem; jo tee bij
iſkaiſti un pameſti, itt fâ awiſ, ſam ganna naw. Matt 15, 32:
Man firds eeſchehlojahs par teem laudim, jo tee nu trihs
deenas pee manniſ palikkuſchi un teem naw ko ehſt. Ko no ta
redſat? Schi leeta arr weenigi tit' Jeſus dſihwoſchanâ redſama.
Socrates luſko wairaf ſatiktees ar mahziteem zilweeem, tohs wiſch
pamahza, wiſnus mekle, un ſchee mekle wiſnu. Teem wiſch bijis
zeenijams, tur pretti laudim maſ, wai itt ne maſ, ſcheem wiſch
ſweſch palikka un ſchee wiſnam. Jeſus tur pretti irr ihſts lauſchu
draugs, fâ wiſnu wiſſlabbal warr noſault. Laudis wiſch
mekle, pomahza, teem palihds, laiſchahs labpraht no tuhſtoſcheem
apſtaht. Laudis, paſchu tautas kohdolu, meklejoht wiſch, Matt.
9, 35, apfahrt gahjis pa wiſſahm pilſſehtahm un meeſteem,
mahjidams wiſnu baſnijâs, ſluddinadams to preeku-mahzibu no
Deewa walſtibas un dſeedinadams wiſſadas fehrgas un wahjibas
ſtarp laudim. Wiſnam paſcham firds eeſchehlojahs par laudim;
tahduſ wiſch arr zittus gribb padarriht un taiſni ſkubbina, lai
aiſluhds par laudim un par wiſnu truhkumu, Matt. 9,
37. 38: Luhdsat ta plaujama Kungu, lai taſ darbneekuſ iſdſenn
pee ſawa plaujama. Ar to (ar ko?) tad arri kohpâ ſabeedrota

wiſna mihleſtiba uſ ſemmajeem, niſzinateem, apbe-
dinateem, pee meeſas nowahrguſcheem. Wiſch patſ ſem-
majo un nabbago kahrtu iſwehlejees, lai ſcheem tuhwal warretu
buht. Wiſch apfahrt gahjis (pr. wiſnam nebija wahgu un
ſirgu) labdaridams un dſeedinadams, tà apuſtuliſ ſakka ap. d.
10, 38. Wiſch gahja apfahrt, wiſnus rohkâ mekle dams.
Wiſch palihdſeja neusrunnahſ un neluhgtſ; p. pr. par Nâi-
naſ jaunekla mahti wiſnam firds eeſchehlojahs; par to, faſ 38
gaddi bij wahjſch gullejis, Joh. 5. Wiſch ne kad naw aiſ-
bildinajees, kad no wiſna palihgu luhdsâ. Wiſch ne kad naw
iſmeklejis, wai kahds to wehrts, kad wiſnam palihds, wai ne-

wehts. Nepeekusdama fchi mihlestiba bijufi, mahjus, aklus, tiflus, frohplus, apfehstus dseedinajoht. Tas ihpafchi redsams no Mark. 1, 32—35. Winsch wiffu deenu mahzijiis un brihnumus darrijiis, tad nehl waffarâ, kad faule jau nogahjufi, laudis nefs pee wianna wiffadus neweffelus un no wella apfehstus, un wiffa pilsehta fapulzejahs pee durrim un winsch teem palihds; un rihtâ gailôs winsch jau atkal zellahs augfchâ un iseet. Winsch palihdseja, par to nebehdadams, fa wianna brihnuma-darbus aplam issflaidroja. Mark. 3. Bosnizâ gaddahs wihrs ar fakaltufchu (notirpufchu, tiflu) rohku. Tee gluhn, wai winsch to swehtdeenâ dseedinahs, lai wainas pee wianna atrastu. Jesus to gan sinn, to-mehr winsch palihds. Tad wehl, kad jau palihdsejis, winsch sawu mihlestibu wiannu preefchâ taifno. Arri uf behrneem, to peeaugfchee lehti nizzina, wianna mihlestiba greefchahs: winsch tohs apfampj; swehti; leef tohs pee fewis nahkt, kad mahzekli winnus gribb atstunt; leef tohs Matt. 18 peeaugufcheem par pasemmibas preefch-fihmi; peeaffa, lai fargahs winnus apgrehziinah.

Prett grehziineekeem ihpafchi wianna mihlestiba leela. Luhl. 19, 10: Ta zilweka Dehls irr nahjis mefleht un swehtu darriht to, kas pasuddis. Ta winsch sinn, fa Deems wiannu uf to pasaulê fubijijis; un ustizzigi winsch scho sawu darbu peepildijis. Ko eenaidneeki wiannam par apsmeecklu peelihdsina: Schis grehziinee-fus usnem un ar teem ehd, to no pascheem pirmeem laikeem friffiga draudse tam Kungam par wiffleelako gohdu peelihdsinajufi. Nahkat fchurpu pee mannis, kas —; prohti par grehkeem behdigohs un gruhfirdigohs winsch fauz pee fewis, lai tohs atweeglinatu. Winsch raud par Jerusalemi, Luhl. 19, furra negribb apdohmah, kas pee wiannas meera wajadfigs. Winsch pee frusta aifluhds par saweem fleplaweem, kas wiannu sailmo. — Prett neatgreefgeem, zeetfirdigeem grehziineekeem fchi wianna mihlestiba, kohpâ ar wianna swehtbuhfchanu, paleef par swehtahm dufmahm. Winsch pirzejus un pahrdewejus ifdsenn no deewa-namma. Winsch aifon reis issfauz Wai par apzeetinateem wariseefcheem. Kad wiannam, Mark. 3, 4, 5, wariseefchus waizajoht: Wai swehtdeenâ peenahfahs labbu darriht, wai launu? — fchee kluffu zeefch, tad winsch tohs wiffapfahrt ar dufmahm usluhlo, un nofkumstahs par wiannu zeetfirdibu. Arri par Fuhdu netizzibu pee Lahzarus kappâ winsch apfkaisfahs garrâ un paleef nofkummiis, t. i. winsch juht stipru fchehlumu

un ruhktumu par zilwelu nihzigo buhſchanu, un ihpaſchi par ſcho lauſchu netizzibu. Taped; arr, tà prett grehkeem duſmojotees, winna wahrdi prett ſaweem eenaidneekem tik bahrgi bijuſchi; jo leekulibu un grehkuſ redſoht, winſch tohſ beſ bailehm wedd pee gaiſmas, p. pr. pee nohmaſ-naudas un zittur. Ne kaſ zits winna ſwehto, ſchliſto ſirdi dſikkal neapbehdinaja, ka, fur grehkuſ redſeja. — Prett atgreefigeem, noſkummufcheem grehziineekem tur pretti winſch pa wiſſam zittads rahdahſ. Kurſch irr pirmais, to winſch lihds nemm paradihſe? ne taſ deewbihjigakais, bet atgreefigais laundarris pee kruſta, kaſ winnu luhdi: Kungſ, peeminni manniſ, kad tu nahſſi ſawâ walſtibâ. Lauſibaſ pahrkahpeju, Jah. 8, to warifeeſchi apſuhds, winſch nepaſuddina, bet to atlaiſch ar teem wahrdeem: Neapgrehkojees wairſ. To grehziineezi, Luhl. 7, kaſ winna ſahjaſ ar aſſarahm flappina, winſch nerahj, bet uſ winnu ſakka: Tew ſawi grehli peedohti; ej ar meeru. Ta patti meerinaſchana winnam pee melmenu-ſehrdſiga, Matt. 9. Wahjam pee Betedſas dihka, Jah. 5, winſch walihdi nn tad winnam peekohdina: Raugi, tu eſſi palizzis weſſelſ, neapgrehkojees wairſ, lai tew nenoteek kaſ jo gruhtaki. Un: Redſ, kâ winſch irr uſſkattijis to Pehteri, kaſ bij kritiſ. To Jeſuſ ne ween darrijis, kad winſch wehl ſcheitan mittis; winſch allachin irr weenadigſ, itt ſchehligſ, mihligſ, labprahtigſ tohſ grehziineekuſ uſnemt. Di. gr. 319, 10.

Prett eenaidneekem winſch lohti flawejami un zee-nijami iſturrahſ. Jeſuſ daudi nihdeſchanaſ un eenaidibaſ iſzeetiſ, bet tahm pretti ar ween mihleſtibu un lehnprahtibu rahdijis. Winſch ſakka: Mahzatees no manniſ, jo eſ eſmu lehnprahtigſ. Luhlſim, wai winna dſihwoſchana bija tahda. Nihdeſchanaſ: Matt. 11, 19: Winſch irr muitneeku un grehziineeku draugſ. Jah. 5, 16: Tee winna melleja noſaut, teikdami, ka winſch ſwehtdeenu apgahnoht, 10 nod. 31: Tee winnu gribbeja ar afmineem nomehtabt, tadeht ka winſch Deewu Dehlſ ſauzahſ. 8 nod. 48: Tu eſſi Samareets un tew irr wels. Luhl. 4, 29: Tee Nazaretê winnu gribbeja no kalna ſemmê nogahſt. Tam wiſſam Jeſuſ ne kad ſahdu lammaſchanaſ- wai duſmu-wahrdu naw pretti ſazzijis. Jeſuſ ne kad naw atreebees. Winſch reiſ mahzekkuſ ſtipri norahja, Luhl. 9, 55. 56; kad ſchee, fur winnam mahjweetu nedewa, gribbeja liſt ugguni no debbeſim kriſt, winſch ſazzija: Wai neſinnat,

tahdam garram juhs peederrat? ta zilwela Dehls naw nahziš dwehfeles maitaht, bet pešiht. Wiašč eet zittur beš lahda ruhtuma. Wiašč lammahtš neatlammaja un zeefchoht nelaunojahš, 1 Peht. 2, 23; wiašč ar ween teefchanu un atmašfařchanu Deewam atdewiš. Kol. 3, 13: Peedohdat zite zittam, lã Kristus jumš peedewiš. Wiašč, lã Gl. 53 papreefšfluddinahtš, wehl par faweem flepfaweem luhdšiš, ko preefš wina ne weenš zilwekš naw darrijis. Kalpam, kaš pee Kaiwafa winnam par nepateefi fit, wiašč lehnigi atfalka: Ja eš nepareifi runnajiš, tad parahdi, ka taš irr nepareifi, bet ja pareifi eřmu runnajiš, kam tu man fiti? Wina isturrefčanahš prett Zuhdafa, kaš winnu nodewa; ihpařhi flawejama. Gan drihš trihš gaddi wiašč to pee fewiš turra; falka winnam no teefas: Tam zilwekam, kaš manni nodohš, buhtu labbaki, ja wiašč pa wiřam nebuhtu dřimmiš, un warr to wehl fawã augřpreeřtera luhgřchanã, Zaha. 17, 12, par pařudduřcho behrnu nořaukt! Uzjumirkli mehš peeluhdřoht apřahjameeš preefš tahda flawejama prahta un juhtam, žil pateefigi wiašč warr řazžiht: Mahzateeš no manniš, jo eš eřmu lehnprahtigš.

Prett draugeem wina řirdš tã pat mihleřtibas pilla. Zaha. 13, 1: Kã wiašč fawejuš bij mihlojiš, tã wiašč tohš mihloja lihđi gallam. Lahzarum řawam draugam wiašč pee kappã raud pakkał, to par řawu draugu řauřdamš: Lahzaruš muřfu draugš irr nomirriš.

Preefi tam Kungam řawã dřihwibas laiřã arr naw truhfuřhi *). Winnam bij jatizž, par numš řazeefř, řauřwahr; taš řinamš beš daudř zeefřchanahm, pat beš řruřta-nahweš nebij iřdarramš.

*) Kaš dřuřku atřřgarniřki, kaš dařřãš gřahmatãš un řyreddikš ta Kunga dřihwořřhana tiřkai řřummięa, behdu pilla un beř preekeem noteiřta. Kaš tař přohtamš, ka wiašč, pařahwięi řawa Lebwa prahtu darroht, řirdi řluřřuš preefuš un eefřřigi meeru baęęatięi baudięa. Žau pee ta, ka wiašč behrnuš tã pee fewiš prahta peelabbinahť, redřama wina laipnišã un peemilibã, kaš bij „wina eefřřigahš buřřřanas atřyřhdumš un wina dřihwořřřanas giřnie, ko ne kaš tađš ruhtumš neapřumřřoęa, kaš tađã zilwela waigã řabdahš, kam řauna řirdšãřřana, wai tađã weentulibã dřihwořřãęa, kam wiřfi žilweki reebigi.“ (Menken.) Tađã mahziba neřaerãhš ar biřbeli, kã dařřãš mahzibu gřahmatãš atřoht: „ka muřfu Kungš wiřřã řawã dřihwibas laiřã pee meeřãš un dwehfeleš Deewa duřmibu eřřeht neřřiř.“

Bet wiaſch paſtahwigi darrija, laſ wiſſa Lehſam patiffa, fruſtu panefdamſ un par launu nebehdadamſ; un tà tizzibâ uſ ſawu nahkoſcho preeku un gohdibu gaidoht (tizzibaſ eefahjeſ un pabeidſeſ), wiſſam ſawâſ daſchadigâſ dſihweſ zeeſchanâſ tomehr ihſtſ eeffchigſ preeſ un ſirdſmeerſ nebuſ trubjiſ. Schahda „peemihliba“ wiſſwiſſadus zilwekuſ pee wiſſa peelabbinaja: muitineekuſ, greezineekuſ, warifeeſchu leelmanuſ, wahrguluſ, gruhtſirdigohſ, behnuſ. Par ſcho Jeſuſ peemihlibu daudſ weetaſ leezina. Raſſiſim taſſ, lai arr mahjameeſ, uſ nahkoſcho preeku gaidoht, pat zeeſchanâſ peemihlibu, laipnibu, labprahtibu waigâ, wahrdôſ un wiſſâ buhſchanâ ar zilwekeem fatidameeſ parahdiht, jo taſda iſturreſchanahſ drihſ iſ weena ſirdi peelabbina. Ap. d. 2, 25—28: Pa-preekſchluddinaſchana par wiſſu ſalka: Eſ to Kungu weenumehr turru preeſſch azzim, tapeh; manna ſirdſ preezajahſ —. Luſk. 10, 17—22: Preezajteeſ ka juhſu wahrdi debbeſiſ raſſiti. To wiaſch no ſewim ſinnaja, tapeh; wiaſch arr preezajahſ. Jahn. 14, 27: Mannu meeru jumſ dohmu. Jahn. 15, 11: Ka manſ preeſ eeffch jumſ paleek.

Ar ſeewahm fatidameeſ wiaſch ihpaſchi lohti lehnigi un ſchehligi iſturrahſ. Zit lehniga wiſſa ſarunna ar Samareeſchu ſeewu un tomehr, la ta wiſſaſ ſirdſapſinnu trahpa. Marija, Lahzaruſ mahſa, wiſſam pee ſahjahm ſehdeja; un uſ Martu wiaſch teiza to ſwarrigo wahrdu: Weena leeta wajadſiga, Luſk. 10. Wehrâ leekamſ irr, ka wiſſôſ ewangelijuma ſtahtôſ ne weenaſ ſeewâſ nerohdahſ, kurra prett Jeſu buhtu naidiga bijuſi. Uſ Golgatu eetohht Jeruſalemeſ meitaſ wiſſam wehl raud palkal. Reiſ Jeſum runnajoht ſeewa lahda lauſchupulkâ pazek ſawu baſſi, Luſk. 11, 27, ſajjidama: Swehtigas taſſ meeaſ, laſ tewi neſſuſchaſ un taſſ kruhtſiſ, fo tu ſihdiſ. Seewaſ wiſſam eet palkal, wiſſam kalpodamaſ, Luſk. 8, 1—3; ſeewaſ ſtahw appaſſch wiſſa fruſta; ſeewaſ wiſſu grihb ſwaidiht; ſeewahm wiaſch pirmo-reiſ peh; augſchâzeliſchanaſ parahdahſ. Tâ Jeſuſ ſeewaſ zeenijiſ.

Zittadi wiſſadi ar zilwekeem wiaſch tà pat ſaetahſ, la iſ ſatris zitſ. Weeſbâſ luhgtſ, wiaſch eet; wiaſch irr preezajeeſ ar preezigeem, la Kahnâ kaſſâſ; raudajiſ ar raudoſcheem, la pee Lahzaruſ kappa. Bet lihdiſ ar wiſſa labrahtibu, ſchehſirdibu un lehnprahtibu, fo wiaſch ar zilwekeem ſateekoteeſ parahdija

un furras jau apzerrejufchi, ihpafchi eewehrojama wianna pasem-
 miba, wianna pateesiba un wianna gudriba wahrdôß un
 kluffuzeefchanâ. — Wianna pasemmiba. Es nemelleju sawu
 gohdu, tà wiafch fakka, un tà wiafch dshwo. Wiafch daudsreis
 aifleeds to brihnuma-darbu, fo darrijs, ispaudeht. Kad wiannu gribb
 par lehnianu zelt, Jahr. 6, 15, wiafch nowehrschahs. Es esmu no
 firds pasemmigs. Tà tad wianna pasemmiba naw israhdischanahs
 un isliffchanahs, bet pateesiba. Lehnprahtibâ un pasemmibâ Jesus
 mums tapeh3 patß par preekschihmi dohdahs, fa wiafch finn, zit
 gruhiti abbi fchee tiffumi meeßgai zilwela firdij; tif gruhiti, fa tad
 ween mums eefpehjams, tohs no firds rahdiht, kad ar wiannu fa-
 weenodamees par jauneem raddijumeem paleekam. — Pateesibu
 wiafch pahr wiffahm leetahm zeenija. Wiafch fakka: Es esmu pa-
 teesiba, t. i. wiffzauri; ta manna buhßhana, manna dabba. Es
 tewi dshwo Deewu minnoht peefpeeschu, tew buhs man fazziht, wai
 tu effi Kristus, Deewa Dehls? tà augstpreesteris wiannu waiza. Tas
 esmu, tà wiafch taifni isteiz, laut gan sinnadams, kas tad notizihß.
 Wianna muttê ne kad wiltiba naw atrafta, tà apustulis fakka 1 Peh. 2,
 22. Tà arr irr. Wiafch irr pateesigs un taifnis prett draugu
 un eenaidneeku; un tà wiafch warr mums ar pateesibu uffaut:
 Kas irr no pateesibas, tas mannu balß dßird. — Wianna gudriba
 wahrdôß un kluffuzeefchanâ. Apbrihnojams irr, fâ Jesus
 sinna3a runnaht un kluffa zeest, ihsti tad, kad wajadseja. Ne kad
 wiafch par dauds naw isteizis; ne kad par mas; ne kad wiafch naw
 fo noschelojis fo isrunnais; wiafch sinna3a katram to fazziht, kas
 tam bij wajadßigs, fcho pasemmodams, fo eedroschinadams. Proh-
 wes: stahstâ par nohmas-naudu: Juhß wiltneeki, fo juhß manni
 fahrdinajat. Sarunna ar Samareeschu feewu. Daudsreis wiafch
 sawdß wahrdôß peepeschi apkluff, un teef stahstihß: wiafch tohs at-
 stahjis, aifgahja. Kur it katriß no mums warr buht buhtu runna-
 jis, tur wiafch kluffu zeefch. Wianna kluffuzeefchana pee Kaïwafa
 tif bihjajama, fa ta preesterus un leezineekus apstulbo. Schi kluffu-
 zeefchana arri Pilatu darra fajukluschu.

Lai tawß spehla-Gars, Kungs Jesus, muhsu garram spehku
 dohd, fa tas tewim pakkaß stai3a, lamehr debbes'preek' atrohd;
 spehku dohd' zaur sawu Garru, fa es tewim dshwoht warru. Df.
 gr. 413, 9.